KEMAL TAHİR

Zehra'nın Defteri

Öyküler Cilt 2

Kemal Tahir

(1910-1973)

Asıl adı İsmail Kemalettin Demir olan Kemal Tahir, İstanbul’da doğdu. Ga-zihasanpaşa Rüştiyesi’ni bitirip girdiği Galatasaray Lisesi'nin ikinci sınıfından ayrılarak öğrenimini yanda bıraktı. Avukat katipliği, ambar muhasipliği, gazetecilik gibi -işlerde çalıştı. l938’de, Nâzım Hikmet’le birlikte yargılandığı Donanma Komutanlığı Mahkemesinde on beş yıl hapse mahkum edildi. On iki yıl Çankırı, Çorum, Kırşehir, Malatya cezaevlerinde yattıktan sonra, 1950'de Genel Af Yasası uyannca serbest kaldı. 1955'ten sonra yayımlamaya başladığı romanlarıyla edebiyatımızın önde gelen yazarlan arasına katıldığı gibi, tarih konusundaki görüşleriyle de düşün hayatımızı etkiledi. 21 Nisan 1973'te, bir talp krizi sonucunda İstanbul'da öldü.

Ithaki Yayınlan - 387 Edebiyat - 309

Kemal Tahir > Bütün Yapıdan - 9 ISBN 975-273-194-5

Kemal Tahir *Zehra'nın Defteri*

Yayına Hazırlayan: Sevengül Sönmez

Yayın Koordinatörü: Füsun Taş

Kapak Tasarımı: Ömer Ülkenciler

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Cemile Öz

Kapak ve lç Baskı: Idil Matbaacılık

(Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.)

Cilt: Yıldız Mücellit

lthaki Yayınlan

Mühürdar Cad. İlter Enüzün Sok. 4/6 3471O Kadıköy İstanbul

Tel: (0216) 330 93 08 - 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

^^uthaki.com.tr

e-posta: ithaki@ithaki.com.tr

Dağıtım:

Çatalçeşme Sok. Yavuz Han No: 26 Cağaloğlu-Istanbul Tel: (0212) 512 76 00 Faks: (0212) 519 56 56 e-posta: ithakidagitim@ithaki.com. tr

Zehra'nın Defteri

Bütün Öyküleri - II

Kemal Tahir

Yayına Hazırlayan: Sevengül Sönmez

ZEHRA'NIN DEFTERİ'Nİ YAYIMA HAZIRLARKEN

Zehra'nın Defteri adını taşıyan Bütün Öyküler'in ikinci cildinde Kemal Tahir'in bugüne kadar hiçbir yerde yayımlanmamış öyküleri ve yanın kalmış on yedi öyküsü yer alıyor.

ikinci ciltte yer alan öykülerin de yazılış tarihi belli olmadığından, onları bir araya getirirken, öykülerin tematik yakınlığını göz önünde tuttum. Başlığı olmayan öykülere köşeli parantez içinde başlık koydum. Öykülerle ilgili gerekli açıklamaları, dipnotlarla sayfa sonlarında gösterdim.

Kitabı yayıma hazırlarken, öykülerin yazıldığı dönemin dil anlayışına uygun yazım biçimlerini günümüze uyarlayarak gerekli noktalama işaretlerini koydum. Bugünün okurları için kolay anla-şılamayacağını düşündüğüm bazı sözcükleri öykülerin sonundaki "Küçük Sözlük"te açıkladım.

Zehra'nın Defteri'ni yayıma hazırlamak için, Kemal Tahir Arşi-vi'ndeki dosyaları incelerken, Kemal Tahir'in yanın kalmış çok sayıda öyküsü olduğunu fark ettim. Yarım kalmış bu öykülerin bir kısmı, birkaç paragraftan oluşuyordu, onlan bu kitaba almamayı yeğledim. Bu kitaba, kurgusu neredeyse tamamlanmış sayılabilecek altı öyküyü dahil ettim.

Dutlar Yetişmedi ’deki öyküler gibi, çıraklık dönemi öyküleri olduğunu düşündüğüm bu öyküler içinde kitaba adım veren Zehra'nın Defteri, Kemal Tahir’in öykücülüğü hatta edebi kimliği içinde çok farklı bir yere sahiptir. Bir kadının gizli günlüğü olarak kaleme alman bu öykü, Kemal Tahir’in gözlem ve kadın erkek ayır-maksızın karakter yaratma gücünü açıkça ortaya koymaktadır. Adi Bir Macera, Maceraperest ve Han adlı öyküler, yazann kadın erkek ilişkileri üzerine uzun uzun düşündüğü öyküler olarak dikkat çekicidir. Kemal Tahir’in kendi adıyla yayımladığı tek tefrika romanı *Aşk* Çe(esi’nin kadın kahramanı Semiha, Maceraperest öyküsündeki macerasever Melahat’a benzemektedir. İstanbul Mek-tuplan üst başlığını taşıyan iki öykü ise, 1940’larda İstanbul’da şaşkınlıkla gezen bir adamın dilinden yazılmış mektuplardır.

Kürt Masallan, Gülen Azap Hanı ve Bir Masal başlıklı öyküler, başlıklarından da anlaşılacağı üzere, Kemal Tahir’in folklorcu kimliğini açığa çıkardığı öykülerdir. Kürt Masallan ve Gülen Azap Ham tamamlanmış öyküler olarak değerlendirilebilir. Gülen Azap Ham öyküsünde, yazarın yaptığı değişiklikler, Kemal Tahir’in bu öykü üzerinde çalışmaya devam ettiğini göstermektedir.

Kemal Tahir, pek çok takma adla öykü roman yazmıştır. Yayımlanmamış öyküler içinde takma adla yazılmış tek öykü Bozgun adlı öyküydü, bu öyküyü yayımlanmamış olması nedeniyle -tak-. ma adlarla yazılmış ve yayımlanmış öyküler üçüncü cildi oluşturacak olmasına rağmen- *Zehra’nın* Defteri’ne almayı uygun gördüm.

Kemal Tahir külliyatının eksiklerini birer birer tamamladığımız Bütün Öyküler’in ikinci cildinin, yazarın yanın kalmış öykülerinden yaptığım seçme ile, okur için ilgi çekici olacağım umuyorum.

Sevengül SÖNMEZ 13 Eylül 2005, Ankara

ZEHRA’NIN DEFTER!

Sana teşekkür ederim Osman, bu defteri ancak ben öldükten sonra okuyacaksın. Anlayacaksın ki içimize ölmek ihtimali kuvvetle geldiği zaman artık mukavemet imkanı kalmamıştır. Benim sana müteşekkir ve minnettar oluşum boş bir şey değildir. Bu ömrümde ilk ve son, erkeğe teşekkür edişimdir. Biliyorum beni acayip bir muhabbetle seviyorsun. Aşk değil daha küçücüğü sadece muhabbetle.

Sana her şeyin için teşekkür ederim. Koyu siyah gözlerin, siyah kıllı göğsün, mini mini alçaklıkların ve uçsuz bucaksız çocukluğun için...

Mutlaka bunları anlatmalıyım. Eminim ki üst üste üç asır ya-şasan,

senin hakkında ve bütün hayat hakkında neler düşündüğümü, neler öğrendiğimi, neler tecrübe ettiğimi kestiremezsin. Zaten ben de bir şeyler biriktirdiğimin son senelere kadar farkında değildim. Sanki bunları bana haber vermeden birisi yavaş yavaş içerime yazmış.

Roman okumayı sevmezdim. Halbuki iyi bir meşgale. Sana ikimizi ve diğer insanları, başkalarının hayalinde doğup kitap sahifelerinde elbette sefil bir ömür süren kahramanlar gibi anlatacağım. Kendimi ve seni uzaklarda bütün hususiyetlerimiz, güzelliklerimiz ve ihtiraslarımızla tekrar yaşıyorum.

Ah, korkunç bir kadın olmaktan daha büyük iktidar yoktur. Ben korkunç bir kadındım.

Beni ilk kocamla on dört yaşında evlendirdiler.

Sarhoş ve zampara bir paşazadeydi. Annem gelinlik karyolamda kapatmasını yatıracağından korkmuştu. Koltukta tütün içmekten sararmış parmaklan arsız bir titremeyle kolumun üzerinde kımıldanıyorlardı.

Zifaf odasında yalnız kaldığımız zaman duvağımın altından cesaretle onu seyrettim. O kadar zayıf ve çelimsizdi ki ensesini tutsam boğuluvereceğine inandım. Hani bir bakışta ayağımızı sıkacak gibi duran kunduralar vardır. Belki de küçük gelecekleri için değil, beğenmediğimiz için tecrübeye lüzum görmeyiz. Öyle bir adamdı.

Genç olmasına rağmen san saçları seyrelmişti. Hafif hafif öksürüyordu. Sarhoş ve zampara adamlar hakkında pek yanlış şeyler düşündüğümü hemen anladım. Böylelerini enine boyuna, kaşlan çatık, kuvvetli olurlar sanıyordum.

Yüzgörümlüğümü parmağıma taktı. Kıvrık bıyıklarına hayret edilecek derece yaraşan ince bir gülümseme ile duvağımı kaldırdı. Sen de bir şeye karar verdiğin zaman tıpkı öyle gülersin. Bu iradesiz insanlara mahsus bir şeydir. Ani bir hamle için bütün silahınız...

Parmaklan, cigara sarılığına rağmen insanı ürkütecek kadar hamarattı. Beni olgun bir yemiş gibi kolayca soydu. Fakat ceketiyle pantolonunu çıkarınca olduğundan o kadar küçük göründü ki hâlâ mana veremediğim bir istikrah duydum. Dişlerimi, bacaklarımı, yumruklarımı bütün kuvvetimle sıkıp, gözlerimi yumarak yattım. On dön yaşımda olmama rağmen nazlı büyüyen vücudum kuvvetli ve büyüktü.

Ağlamasını sevmezdim. Lakin o sıralarda avazım çıktığı ka-

dar haykıra haykıra ağlamak istiyordum. Beni aptal yerine koyarak feci surette aldatmışlar gibi bir hissim vardı. Onunla hovarda adamdır dedikleri için evlenmeye razı olmuştum. Bu kadar kuvvetsiz, soluk ve küçük olduğunu tahmin etmem imkansızdı. Yavaş yavaş terliyordu. Durunuz biraz efem, fakat durunuz! Dursanıza.." diyordu. Ama hep bunları söyledi. Bir müddet hep bunları söyledi. Tam acıyarak yumruklarımı açmaya karar verdiğim zaman bitap düştü.

Sabaha kadar küçük bir çocuk gibi uyudu. Sabahleyin tekrar aynı şey.

Bu, tamam üç ay devam etti. Üç ay her gece yatağa girer girmez, kaskatı kesiliyordum. Beni vücuduna hiç yaraşmayan müthiş bir ihtirasla sevmeye başlamıştı. Bunda, yarım kalan arzularının, bana tamamıyla temellük edemeyişinin de tesiri olmalı. Hiçbir erkek zevk ve safa ile geçirdiği gençlik yıllarına onun kadar teessüf etmemiştir. Kuvvet şurupları alıyor, beni annesiyle beraber büyücülere, falcılara, hocalara, şeyhlere gönderiyordu. Başını dizlerime koyarak, kaç defa hüngür hüngür ağladı. Onu, kabil olduğu kadar seviyorum. Hayatımın ilk erkeğiydi. Ona kabil olduğu kadar da acıyordum. Evli arkadaşlarıma danıştım. Kimi “utanıyorsun,” kimi “size büyü yapmışlar ayol" dedi. Fakat nihayet çareyi galiba tesadüfen keşfettik.

Bir akşam, hiç unutmam bir cuma gecesiydi. Odamıza erken çıktık. Komodinin gözünden bir şişe konyak çıkardı. “Lütfen bir kadeh içiniz!” dedi.

Israrrna dayanamadım. Üst üste dört büyük kadeh konyak içtim. Göğsüm ve midem nefis bir ateşle yanmaya başladı. Başım dönüyordu. O gece dudakları ve elleri asabımı harap edecek kadar ustaydı. Kendimi kocama, evlendiğimizin üçüncü ayında o gece, boydan boya teslim ettim.

Bilirsin Osman, utanmayı pek sevmem. Bütün ömrümde hiçbir zaman kabahat ve günah işlediğime kani değilim. Hiçbir insan da hiçbir hareketiyle günah işlemiş sayılmaz. Sana açıkçasını söyleyeyim mi? O geceyi asla unutmadım. Sonra hepsi, hepiniz bana o ilk gecemi hatırlatan iyi arkadaşlar olduğunuz. O gece, ilk defa sarhoş oldum ve ilk defa iliklerime kadar işleyen o muazzam sarsıntıyı hissettim. Öyle haykırmışım ki ağzımı kapatmaya mecbur olmuştu. Onu tamamıyla unutmuştum. Kendi kendime bu kadar yalnız, bu kadar hayâsız kaldığımı hatırlamıyorum. Baygınlığım, pek az sürdü. Biz bir cins kadınız ki erkekle yorulmayız. Bazısının gözlerinin altı çürür, yüzüne bir renksizlik gelir Ben bilakis, bakışlarımın parlaklığı, dudaklarımın

kanlı kırmızısı ve yüzümün pembeliğiyle gittikçe canlanıyordum.

Kocam hariciyede çalışıyordu. Artık işe gitmesine, yanımdan bir dakika ayrılmasına tahammül edememeye başlamıştım. O kadar mesuttu ki yavaş yavaş eridiğini, çöktüğünü fark edemiyor, ben onu yavaş yavaş öldürdüğümü anlayamıyordum. O kadar körpe, güzel ve açtım ki yorgunluğu küçücük bir hareketle, bir bakışla, bir gülüşle bertaraf ediyorduk. Gittikçe daha çok, daha sık öksürüyordu. Bir müddet kuvvet şurupları içti, kuvvetli yemekler yedi. Sonra benden gizleyerek bazı bazı haplar ilaçlar, kullanmaya başladı. Hiçbir tedbire lüzum görmeyecek kadar azgın bir kadın olmuştum.

tlk çocuğuma gebe kaldım. Yedinci aya kadar, durup dinlenmedik. Zavallı yalnız iki buçuk ay istirahat edebildi. Karnımda kımıldayan mahluka dehşetli kızıyordum. Çocuklarımı belki de bu sebepten, asla diğer kadınlar gibi sevemedim.

Kaçgöç zamanlarındaki heyecan harikuladeydi. .. Sımsıkı saklanmış bir genç kız, gecelerden bir gece tamamıyla yabancı bir adamın önüne bırakılıyordu. Zifaf gecelerinin tecessüsü, hicâbı,

hür inkisarı, hayranlığı vardı. Dünyada hiçbir hastalık, hatta çocuk doğurmak bile, dişiliğini damarlarında alev alev duyan yalnız bir kadının azabı ve bikesliği kadar feci değildir. Sabaha kadar uyumadım demek, çektiğim ıstırabı anlatmaya kafi gelmez. Çünkü sabahleyin de hiçbir şey değişmemişti. Bir hummaya tutulmuş gibiydim. Canım yemek istemiyor içimden gülmek konuşmak gelmiyordu: Bir seneden beri kadınlık hususiyetlerimin hepsini birden kaybetmiştim. Aynaya uzun uzun baktım. Bakışlarımın ışıltısı, dudaklarımın aç kırmızılığı, hatta derimin iştiha veren beyazlığı bile değişmişti. Alelade, tombalak bir kadıncağız oluvermiştim. Ben aynaya bakarken kızım, “Anne” diye eteğimi çekiyordu. Büyük bir hışımla döndüm, suratına kolumun bütün şiddetiyle bir tokat indirdim. Katılmaktan yüzü morardığı halde şu kadarcık bir merhamet duymuyordum.

Kızkardeşimin kocasının bir zabit arkadaşı vardı. iki aydan beri beni istiyor, ev halkı da neden razı olmadığıma şaşıyordu. İki gece sonra eniştemle içerlerken kapıdan seyrettim. ilk kocama benziyordu. Ufak tefek bir adamdı. Yalnız daha neşeli, daha çevik görünüyordu. insanın içine ferahlık veren kısa kahkahalarla gülüyordu. Ufak tefek olması büsbütün hoşuma gitti. Rahmetliyi daha iyi hatırlatacaktı. Dağ gibi

eniştemin yanında kavruk bir çocuğa benziyordu.

Evlenmek istediğimi nasıl söylemeliyim diye düşünürken eniştem bir gece tekrar “Yahu bizim Sadık, Allah'ın emriyle bacanak olalım," diye yalvarıyor, dedi.

Bir hafta sonra nikah kıyıldı. Yüzbaşı Sadık Bey, kahkahalarına rağmen ciddi ve müslüman bir adamdı. Ona kalsa, cumadan cumaya gusül abdesti alacaktı. Lakin asker ceketinin altında pek belli olmayan sağlam pazılannın da yardımıyla............

• Buradaki sözcük okunamamıştır.

aldandık. Bütün ömrü kadınsız geçmişti. Kadının ne olduğunu benden öğreniyordu. Öyle gecelerimiz oldu ki, “Seni almasay-dım, dünyayı anlamadan ölüp gidecektim," diye ayaklarıma kapandı. Birdenbire değişmiştim. Kalçalarımı aynada seyrederken benim içime bile baygınlık veren bir hareket gelmişti. Yüzüm gene eski mesut halini bulmuştu. Bunu' evin içinde eniştemden başkası fark etmedi. Ablam benim aksime çok çirkin, çok sessiz sedasız, hatta budala bir kadındı. Eniştemin Beyoğlu’nda kapatması olduğunu hepimiz biliyorduk. Çok esmer, çok uzun boylu bir adamdı. lnatçı bir çenesi vardı. Kavgacı ve şirretti. llk zamanlar sofrada yüzüme şaşırmış gibi bakıyordu. Sonra ağzının kenarına ancak ihtiraslı erkeklerde görülen bir acayip ve ahmak gülüş getirdi. Benimle kaba kaba alay etmekten vazgeçti. Bu hali ikinci çocuğuma gebe kaldığım zaman biraz seyrekleşti. Fakat bir oğlan doğurup kendimi tekrar toplayınca büsbütün azdı.

Kocam arkadaşından şüphelenmiyordu. Eniştemin bana hayran olması hoşuma gidiyordu ama onu hiç beğenmiyordum. Kadınlar için beğenmemek kafi bir silah değildir. Ben güzelleştikçe eniştemin tutkunluğu arttı. Bir gün taşlıkta karşılaştık.

— Zehra, dedi, bu gece kocan uyuduktan sonra yemek odasına in.

— Olmaz, diye güldüm.

— Neden olmazmış.

Ağzı rakı kokuyordu. Erkeklerde bu kokuyu hiçbir zaman yadırgayamadım.

— Olmaz işte, gece vakti yemek odasında ne işimiz var?

— Seni seviyorum kız.

— Ben de kocamı seviyorum.

— Pekala!

Kocaman omuzlarını sallayarak önümden geçti. Büyük bir

faciaya doğru yürüdüğünü derhal anladım.

Bir hafta sonra karşı karşıya içiyorlardı. Kavgaya tutuştular. Kocam tabancasını çekti. Peş peşe iki kurşun atıldı. İçeri girdiğim zaman, Sadık minderin üstünde can çekişiyordu. Göğsüne bir kurşun yemişti. Yarım saat yaşadı. Merkez memuru eniştemin akrabasıydı. Zaten Sadık Bey de bir kurşun atmıştı. Duvarda yerini buldular. Ablamın hatrı için merkez memurunun istediği gibi şahadet ettik işi, müdafa-ayı nefse çevirdiler. Eniştem birkaç ay sonra mahpustan çıktı. Bana yaptığı münasebetsiz teklifi tahkikatta da mahkemede de söyleyemedim. O mahpusta iken ben hep nasıl karşılaşacağımızı, karşılaşınca nasıl göz göze duracağımızı düşünüyordum. Sadık Bey'in ölümüne ilk kocam kadar acımamıştım. Kadınlar kendilerinden bir şeyler öğrenen erkekleri layıkıyla sevemezler. Sevilecek adamın mutlaka kadından üstün bir tarafı olmalıdır.

Eniştem eve bir akşamüstü geldi. Ablam bana karşı büyük bir mahcubiyet duyuyordu. Onu daha fazla üzmemek içinmiş gibi davranarak merakla sofraya indim. Kocamın katili yüzüme cesaretle baktı. Gözleri daha korkunç, elleri daha kocamandı. Her kadına tesir edecek kadar ağır ağır konuşmasını biliyordu.

— Ben men adamım, dedi, arkadaşlık ham saydım. Tabancasını çekmesine, bir kurşun atmasına müsaade ettim. İyi nişancı idi. Tutturabilseydi şimdi ben ölmüş olacaktım. Tutturamadı. Allah rahmet eylesin.

Ablam korka korka sordu:

— Neden kavga ettiniz?

— Kavganın sebebi, gülmeye de, güldürmeye de, değerdi. Bunları sakin sakin söylemişti. Yere bakıyordu. Bu anda gözlerini benden saklaması o kadar büyük bir işti ki birdenbire kızdım. Beni, iki kocamın ikisi de kollarının arasında tutarlarken bile, bu kadar kendi malları saymamışlardı. Uçsuz bucaksız bir nefret hissettim.

iki ay sonra öleni hepimiz unutmuştuk. Eniştem bana karşı soğuk ve nazik davranıyor fakat daha fazla içiyordu. Zaten esaslı bir işi yoktu. Bir taraftan kabzımallık eder gibi görünerek morfin kaçakçılığı

yapıyordu.

Sıcak bir ağustos günüydü. Annemle ablam denizaşırı gezmeye gitmişlerdi. Ben öğleden sonra alt katta çocuğu emziriyordum. Sokak kapısının kilidinde bir anahtar döndü. içim titreyerek korkuverdim. Ağır ayak sesleri yaklaştı. Oda kapısı açıldı. Yüzüme kan hücum etmişti. Eniştemin geldiğine o kadar emindim ki başımı çeviremiyordum. Bir şey olacağından korktuğum için değil, ayaklarım çıplaktı. Üstümde kombinezondan başka bir şey yoktu. Ağır ağır yanıma geldi. Kocaman potinlerini yan gözle gördüm. Yeni boyanmışlardı, parıl parıl parlıyorlardı. Beni koltuk altlarımdan tuttu. O kadar hızlı kaldırdı ki çocuk birdenbire ağlamaya başladı. Taze çığlıklar ikimizin üstünde de, hiç beklemediğimiz acayip bir tesir yapmış olacak, beni sımsıkı göğsüne bastırarak yürüdü. Ayaklarım yere değmiyordu. O kadar kolay yürüyordu ki korkunç kuvvetini hissediyordum.

Merdivende kısık bir sesle:

— Bırak enişte bey, bırak! diyebildim. Ensemde keyfinden ıslık çalar gibi soluyordu.

Tepinmeye, çırpınmaya başlamıştım. Halbuki böyle sıralarda, sükunetle konuşmak lazımdı. Hareket etmek kadınları yere devirir.

Sofaya çıktık:

— Bırak şimdi bağıracağım, diyecek kadar kendimi kaybetmiştim. Bağıracağım, denir mi? Bağırılır.

Aralık duran oda kapısını bir tekmede açtı. Gittikçe kuvvetine ram oluyordum. Yüzü kim bilir arzu ve ihtirastan ne kadar güzelleşmişti. Beni bir yere fırlattı. Ayaklarımla kendimi bir kere daha müdafaa etmek istedim. Kombinezonum, karnımın üstüne kaydı. Bacaklarım o kadar beyazdı ki, aydınlığından kendim bile korktum. Bir dizini göğsüme bastırarak yavaş yavaş soyundu. Sonra gömleğimi aynı sükunetle baştan başa yırttı. Kocamın öldüğü minderin üzerinde yattık.

O kadar kuvvetliydi ki hiçbir şey öğrenmeye lüzum görmemişti. Saatlerce bilafasıla onun oldum.

Aşağıda çocuk ağlamaktan yorularak susunca, büsbütün yalnız kaldık. Dünyadan insanlardan ve bütün düşüncelerden uzaktaydık. ikimiz de birisinden intikam alıyormuş gibi acı bir ihtirasa kapılmıştık. Saatlerden sonra kendimize geldiğimiz zaman yüzüne baktım gözleri

kan içindeydi. Vahşi kocamanlığın-dan hiçbir şey kaybetmemişti.

— Sadık'a, tabancasını çektirmek için ne söylediniz enişte bey, diye sordum. Tokat yemiş gibi irkildi.

Minderin kenarına çömelerek pantolonunu giydi. Ceketini hışımla omuzladı. Kapıdan çıkarken halının üzerine tükürdü:

— Kaltak! dedi.

Aynalı dolaptan bir kombinezon alırken vücuduma baktım. Her tarafım mosmor, çürük içindeydi. Sadık'a ve ablama karşı hiçbir vicdan azabı duymadan kendi kendime gülümseyerek gerindim.

Eniştem için kocamı benimle yatmak uğruna öldürmeyi düşünmek kafi bir alçaklıktı. Yapması neyi ziyadeleştirir, hâlâ anlamam.

Eniştem o günden sonra benimle yalnız kalmamaya çalıştı. Ben de bu arzusunu hiç bozmak istemedim. Yavaş yavaş kapalı, dargın bir adam olmuştu. Morfin yaptığını fark ediyordum. Benimle aynı evde yaşamaya ancak bir mevsim tahammül edebildi. Bahar gelince ablamı alarak İzmir'deki çiftliğine gitti.

Ondan sonra uzun müddet anlatılacak derli toplu bir maceram olmadı. Dalgın ve lakayt bir kadın olarak yaşadım. Param çoktu. Evimizde bir sürü işsiz güçsüz tufeyli akrabalar yaşıyordu. Şımarık değildim ama bana ait hususlara da kimseyi karış-urmazdım.

Komşuların dedikodusu umurumda olmuyordu. Bir sürü erkekle düşüp kalktım. Hepsi de beni hakikaten sevmeye cesaret edemeyen pısırık, ürkek şeylerdi. Ben de hiçbirini sevmedim. Ne verirsen onunla iktifa eden âşıklardan çabuk bıkılıyor. Sana doğrusunu söyleyeyim mi? Müthiş bir kasırga halinde, kanlı bir sedirin ve çocuk çığlıklarının üzerinde başlayıp biten en vahşi münasebeti bile tamamen unutmuştum. Hayatıma karışan erkeklerin hiçbirisi modaya uygun bir elbise tesirinden ileri geçmediler. Onlardan, buruşuk paçavra parçalan bile kalmadı. Sen müstesnasın. Çünkü senin için ıstırap çektim. Ancak uğruna ıstırap çe-tigimiz insanı hakikaten severiz. Sevgide şaşmayan ölçü bu.

Bak sana bir bir anlatayım: Genç kızlığımda ud ustam vardı. Bütün Istanbul kadınlarını harap eden, bol lavanta kokulu, po-matlı, pudralı bir adam. Bana on yaşımdan on üç yaşıma kadar ud çalmasını öğretti. Kadınlardan yana öyle mağrurdu ki kırmızı yanaklı tombalak kızcağıza ehemmiyet bile vermemişti. Eniştem ablamla beraber gidince, evin yalnızlığı adeta içime dokunuyordu. Tekrar udumu

aradım. Ustamı çağırttım. Büsbütün cüretkâr, büsbütün küstah bir zampara olmuştu. iki haftada bütün hücumlarında bozgun verdi. Bana artık “Sizi senelerden evvel, ilk gördüğüm zaman, şu kadarcıktan beri seviyorum," denir mi? Yavaş yavaş bütün parlaklığını söküp aldım. Bir gün pomat-lı erkeklerden hiçbir kadının hazzetmeyeceğini, bir diğer gün buram buram lavanta kokusuyla, bir kıyı mahalle gelinine ben-

zediğini dokundurdum. Bana hoş görünmek için silahlarım birer birer terk etti. Çırçıplak, müdaafasız ve dişsiz kaldı. Artık derslere sarhoş gelmeye başlamıştı, saçlarına itina etmiyordu. Tıraş olduktan sonra hakikaten çirkin duran bol pudra sürmek adetini de bırakmıştı. Bütün hıncım mızrabından alıyordu. Öyle içli şeyler çalıyordu ki acımamak kabil değildi. Bir gün odada yalnız kaldığımız zaman çok sevdiğim hicazdan uzun bir taksim yaptı. Cigarasını ağzında unutmuştu. O kadar dalmıştı ki dudağı insanın içini ürperten bir kokuyla yanmaya başladı. Korkunç bir merhamete kapılmıştım. Üstüne atılarak ağzını hırsla öptüm. Cigarasını ıslak dudaklarımla söndürdüm. Münasebetimiz üç ay sürdü. Birbirimizin dengi değildik. Yavaşça karısına gitti. Sonra evimize babamın ahbaplarından bir ihtiyar dadandı. Annemle bana poker, tavla, briç öğretiyordu. Nazik bir sefir mütekaidiydi. Yumuşak beyaz elleri, ipek gibi beyaz saçları vardı. Uzun müddet Avrupa’da bulunmuştu. Kendi başından geçen tuhaf acı ve meraklı maceraları, başkalarına atfederek tatlı tatlı anlatmasını biliyordu. Bana aşık olduğunu uzun müddet fark edemedim. Bir ilkbahardı. Hafif bir soğukalgınlığı geçiriyordum. Ziyaretimize geldiği zaman beni yatakta buldu. Bir iskemle çekerek yanıma oturdu. Pencereden evimizin geniş bahçesi ve yeni çiçek açmış ağaçlar görünüyordu. Yalnızlığı o kadar derinden ve kederle hisssediyordum ki bir aralık elli yaşını geçkin bu ihtiyar adamın tek başına nasıl yaşadığını düşündüm. Gözlerine dikkatle baktım. Bir şey anlatıyordu. Bakışlarımın karşısında birdenbire ' sustu. ikimiz de bir kabahat yaparken yakalanmışız gibi başımızı eğdik. İlk hususiyetimiz böyle başladı. O günden sonra hikâyelerine içimi sızlatan acı bir çeşni karışmıştı. Aramızda tamam otuz yaş fark vardı. Yani kocaman bir ömür.

Hastalığım iyileşince bir gün çarşıya çıkmıştım. Karşılaştık. Ba*n*

na eldivenler, mendiller seçti. Ne kadar ince bir kadın zevki vardı. Tramvaya binmek için Eminönü'ne geldiğimiz vakit birdenbire “Haydi bizim köşke misafir gelin dedi, sizi davet ediyorum, akşam gene eve getiririm sizi... Kolleksiyonlarımı görürsünüz.”

Gayet kıymetli olduğu söylenen halıları, gümüş ve Saksonya takımları vardı. Beraber vapura bindik.

Feneryolu’ndaki köşkün bahçesi o kadar gölgeliydi ki demir parmaklıklı kapıdan içeri girince kocaman bir şehri ve insanları tamamıyla kaybetmiş gibi acayip ve rahat bir his duydum. Bahçe bakımsızdı. İnce kum döşeli yollarında ancak bir kişinin gezip dolaştığı belli oluyordu.

Köşkün camlı kapısını şaşı ve ihtiyar bir Rum hizmetçi açtı. Her taraf hususi bir hastane kadar temizdi. Odalara kalın perdelerden kımıldanılmaz bir loşluk sinmişti. İtina ile seçilmiş halıların üzerinde hazla yürüdüm. Camekânlar aklım tıklım doluydu. Münir Bey müsaademi isteyerek fesini çıkardı. Beyaz saçları ve ciddi ağzıyla illüstrasyon sahifelerinden çıkmış bir Fransız asilzadesine benziyordu.

Hiçbir zaman bu kadar ince bir zevkle döşenmiş bir ikametgâh görmedim.

Bana likör takdim etti. Kısa kısa hikâyelerle kolleksiyonlarını gösterdi. Kütüphanesine girdik. Duvarlar kitaplarla doluydu. Çarşafımın pelerinini çıkarmamı teklif etti. Soyundum. Gözlerime bakmamaya dikkat ediyordu. Tekrar likör içtik. Kenarda duran kocaman albüm nazarı dikkatimi celp etti. “Albümünüze bakabilir miyim?” diye sordum. Kıpkırmızı oldu. Böyle bir aksüla-meli hiç beklemiyordum. “Rica ederim Zehra, dedi, ona bakmayı istemeyin." Sesinde acayip bir yalvarma ve ihtiras vardı. Yüzüme bakıyordu. “işte merak ettim, diye güldüm, mutlaka göreceğim." Dudakları kıpkırmızı olmuştu. “Herkesin bir alçak tara-

fı oluyor, dedi, yalnızlık ve ihtiyarlık insanı hayâsızlaştmyor. l3enden nefret etmeyeceğinizi vaat ederseniz gösteririm.”

iki çocuk anası olan, ağırbaşlı bir kadına yakışır gibi vaat ediyorum diye güldüm. Elimi tutarak beni yavaşça, küçük küçük minderlerle dolu divana kadar götürüp oturttu. Yastıklar, odanın gölgesi ve elleri yumuşacıktı. Albümü getirdi. Yanıma oturarak dizleri üstüne koydu. Kalın cildi kaldırdım. İlk resmi görür görmez, merakımla büyük bir hata işlediğimi anladım. Albüm, tarif edilmeyecek kadar hayâsız kartpostallarla doluydu. Öyle bir hava içinde bulunuyorduk ki, “Ah ne ayıp, ne çirkin!” diyerek kapatmak, âdi bir cilve olacaktı. İkimiz de ancak yarısına kadar tahammül edebildik.

Ben parmakları ve dudaklarıyla bu kadar usta bir erkek daha ınevcut

olabileceğini zannetmiyorum. Saatlerin nasıl geçtiğinin farkına varamadan akşam oldu. Dizlerimde ve başımda öyle büyük bir yorgunluk hissediyordum ki eve dönmeyi göze alamadım. Anneme merak etmemesi için telgraf çektik. Tam bir hafta yumuşacık ve üstadâne bir ihtirasa kendimi bıraktım. Münir Hey, sakinliği ve nezaketi arkasında korkunç bir şehvet bilgisi saklıyordu. Bir hafta geceli gündüzlü, hiçbir başka mevzua geçmeden, aşktan bahsetti. En acayibinden en tatlısına, en akla gelmezinden en eskisine kadar aşk hikâyeleri anlattı. Bir hafta uçsuz bucaksız bir gölgelikte, arkaüstü yatarak, gıdıklanmalar ve ürpermeler içinde zevkli rüyalar görüyorum gibi geçti.

Beraber bizim eve geldik. Münir Bey bazı geceler bizde kalır, alt kattaki odada yatardı. O gece de geri dönmedi. Parmaklarının ve dudaklarının temasına o kadar alışmıştım, öyle tiryakisi olmuştum ki gece yarısı herkes uyuduktan sonra ayaklarımın ucuna basarak aşağıya indim. Cigara içiyordu. Geleceğinizi ummuştum, diye güldü. Belki bu emniyetle gülüşü, belki de kendi

evinin dekorundan çıkmış olmamız, üstümdeki tesiri birdenbire yok etti. Sabah olurken odama döndüm. Gülünç bir iş yaptığıma kızarak uyudum. Münir Bey de büyünün bozulduğunu anlamıştı. Sessizce çıktı gitti. Bir müddet anlamadığım kadar karışık mektuplar yazdı. Sonra seyahate çıkmaya karar verdi. Avrupa'ya gitmeden önce bize allahaısmarladığına gelmişti. Elimi sıkarken “Köşkü sizin bıraktığınız halde, hiçbir şeyin yerini değiştirmeden kilitledim, dedi, oraya ancak ölmek için döneceğim."

Velhasıl sana gelinceye kadar, yani 14 yaşımdan 41 yaşıma kadar yani 26-27 sene, bir sürü erkek tanıdım. Hiçbirisi bana senin gözlerinin karşısında duyduğum müthiş ve leziz korkuyu vermedi. Ben de hiçbirine minnetimi ve yüreğimi vermedim.

Gözlerin pek güzel mi? Kirpikleri, renkleri ve biçimleri itibarıyla hiçbir hususiyetleri yoktur. Lakin hepsi beraber ve bilhassa korkak, utangaç fakat ihtiraslı ihtiraslı bakarlar.

Bugünkü gibi aklımda, Erenköy’ünde yazlığa çıkmıştık. Sen de amcanın köşkünde oturuyordun. Yatak odalanmızın penceresi karşı karşıya idi. ilk hafta farkına varmadan soyunup dökünü-yordum. Lakin yedinci veya sekizinci gün, beni gözetlerken gördüm. Kombinezonumu çıkarmak üzereydim. Omuzlarımda, katı kabuklu, soğuk bir böcek dolaşıyor gibi ürperdim. Aynada birdenbire seni görmüştüm. Pencerenin çerçevesi ve siyah fonu içinde büyük bir kabahat yapıyor gibiydin. Bana o kadar toy geldin ki gizlice

seyretmene ehemmiyet vererek perdeyi kapatmaya utandım. Kombinezonumu da çıkardım. Anadan doğma durdum. Vücudumun ne kadar beyaz olduğunu biliyordum. Ne yapacağını merak etmiştim. Bir müddet kımıldayamadın. Sonra, yumruğunu ısırarak pencereden çekildin. Ne kadar korkunç bir ihtirasın olduğunu, en fenası bunun tıpanp, üstü çürümüş otlarla kapalı, bulanık fakat derin bir çukura benzediğini bu hareke-

tinden anlamalıydım. Sende belki vehmettiğim kadar kocaman bir ihtiras yoktur. Fakat bu hususta neye maliksen a:Zami surette göstermeye ve saklamaya muktedirsin. Ama yalnız ihtirasını... iyi yürekli, uysal, hatta yumuşacık ve iradesiz olduğun daima orta yerde durur. O taraflannla hakikaten silik ve değmez bir insansın.

İnanır mısın, güzel bir kadın vücudu karşısında bütün aczini ve bütün malik olmak hırsını yumruğunu dişlemek suretiyle gösteren bir erkek enderdir. O gün adının Osman olduğunu, belediyede memurluk ettiğini en fenası henüz yirmi iki yaşında bulunduğunu öğrendim.

O güne kadar yaş meselesini bir dakika bile düşünmemiştim. Vücudumda kırk bir seneden en küçük bir kabarıklık, bir pörsü-me yoktu. Hele yüzüm, daha orta mektebe giderken gönül çekmekten avurdu avurduna çökmüş, verem benizli kızlann yanında şayanı hayret derecede gergin ve renkli dururdu. Gençliğimden beri boya, pudra kullanmaya lüzum görmemiştim. Ekseriya da lakayt ve dalgın bir insandım. Boyalanmak, çok gülmek ve çok ağlamak yüzü bozar diyorlar. Belki doğrudur. Fakat o gün ilk defa seninle aramızda içime keder veren bir mesafe olduğunu düşündüm. Pek az farkıyla yirmi sene bu. Benim bütün yaşanmış hayatım, senin daha cesaretle ve heyecanıyla yaşayacağın bir ömür. Kederim ve can sıkıntım pek az sürdü. Yazlığa taşınılan sayfiyelerde serbest bir kadın için uzun müddet hazin şeyler düşünmek mümkün olmaz. Denize giriyor, kürek çekiyor, akşamlan piyasaya çıkıyordum. Nihayet amcanın karısı ile tanıştık.

Bu tanışmanın ikinci akşamında bizim bahçede oturuyorduk ki sen geldin. Beyaz pantolonun, göğsü açık, kolları sıvalı ipek gömleğin tertemizdi. Saçlarını yeni taramıştın. Islak bir siyahlıkları vardı. Elimi sıktın. Karşıma oturdun. Gözlerinin önünde tu-hafbir rahatsızlık duyuyordum. Elimde olmayarak göğsümü ka

pattım. İçinden pazarlıklı, acayip ve yumuşacık gülümsedin.

Bir hafta sonra nasılsa yalnız kaldık. Yengenle kızım gazinoya doğru önümüzden gidiyorlardı. Aydınlık ve sıcak bir geceydi.

Bir şey anlatırken birdenbire susup bir adım geri kaldın. “Sizi çok seviyorum. Zehra Hanım, dedin, benimle evlenir misiniz?” Bu bana arkamdan hücuma uğramışım gibi, hem şaşkınlık hem de nefret verdi. Kabul et ki, kelimelerle başka türlü ifade edilememesine rağmen, “sizi çok seviyorum” sözü, bayağı ve köhnedir. Herhalde hakaretli bir tebessümle omzumun üstünden yüzüne bakmış olacağım. Yüzün hakikaten korkunç bir manzara halindeydi. Bir anda bu kadar kolay sözü ne büyük güçlüklerle söylediğini anlayarak bir merhamet hissettim. Sana küçük bir çocuk muamelesi yapacağımı anladın, "Hiçbir şey söylemeyin rica ederim,” dedin, “Reddederseniz, benimle eğlenmeye kalkarsanız, ikimizi de öldüreceğim.”

Gözlerin tetiği kalkmış bir tabancaya benziyordu. Onları bir kere yumarsan büyük bir facia olacağına inandım. O zamana kadar erafımda kan dökülmüş, ölenler olmuştu... Lakin bu facialar hep benden uzakta, başkalarına müteveccih gelip geçmişlerdi. ilk defa hayatımın mutlak tehlikeye maruz kaldığını anladım. Ölüm korkusu insana hem cüret, hem de budalalık veriyor. “Osman Bey,” dedim.

“Aramızda yirmi yaş fark olduğunu biliyorum. Bundan başka bir şey söylerseniz pekala,” diye somurttun. Küçük bir çocukla işi ciddiye aldığım için kendimden utanmaya başlamıştım. Hiç istemeyerek sesime çok yaraşan bir gülüşle sordum, “Beni pencereden çıplak seyrettiniz, bu ciddi bir hareket mi?”

— Sizi seviyorum, benimle evleneceksiniz!

— Sokak ortasında mı?

— Hayır, belediye dairesinde...

— Kızım sizden büyük!

— Malûm fakat ben kızınızla evlenmek istemiyorum.

Kararımı vermiştim, kolunu tuttum:

— Böyle uzun boylu konuşamayacağız, Osman, bu gece sizi bahçede bekleyeceğim, Gelin anlaşırız.

Sana belli etmeden gözlerine bakıyordum. Hiç sevinmediğine şaştım. Bu kadar açık bir vaadi anlamamana imkan olamazdı.

Gece hala aydınlık ve sıcaktı. Herkes uyuduktan sonra kırmızı ipek penuanmı giyerek bahçeye indim. Oturduğun yerden kalkarak, yanıma yaklaştın. Ben böyle ilk buluşmalarda daima heyecanlanırım. Sık sık nefes alıyordum. Sen bilakis etrafımız ağzına kadar kalabalıkmış gibi, sakin ve yumuşaktın. “Belk birisi görür, ağaçların altına gidelim,” diye fısıldadım. Yan yana yürüdük. Orada beni bir iskemleye oturtarak, dizlerimin dibine çöktün. Artık bütün şaşkınlığım geçmişti. Sen nihayet bir erkektin ve ben erkeklerle nasıl hareket edileceğini iyice biliyordum. Yavaş yavaş saçlarını okşamaya başlamıştım. İstediğim kadar adi bir sayfiye macerası başlıyor diye düşündüm. Sen elimi tutarak avcumun içini öptün. Yanakların hafifçe terlemişti. Uzaktan kederli bir sesle bir lokomotif düdüğü işitildi. Çimenlerde buruşacak kırmızı penuarıma acıdım. Lakin dakikalar, sonra saatler geçtiği halde hiç kımıldamamıştm. Evvela uyuduğunu zannettim. Halimizin kepazeliği sinirime dokundu. Sonra uyumadığını anlayarak gene ürktüm. Yüzünü avuçlarımın içine alarak gözlerine baktım. Orada feci bir şeyler ışıldıyordu. Az daha eğilip ağzını öpecektim. O zaman asla hesap ve tahmin edemediğim bir başka hadise karşısında olduğumu anladım. Güldüm

— Hani konuşacaktınız! Osman Bey! Böyle susmaya mı geldik?

— Benimle evleniniz Zehra Hanım, bunu lütfen kabul ediniz.

— Zannettiğiniz kadar zengin değilim.

işin bu tarafını nasılsa hatırlamıştım. Söyler söylemez muammayı halletmiş gibi büyük bir raha.tlık duydum. Evvela,

— Anlamadım! dedin, sonra yavaşça,

— Ne zararı var efendim, ben 45 lira maaş alıyorum, icap ederse başka bir vazife bulurum... kap ederse...

Birdenbire sustun. Ne demek istediğimi ancak yeni anlıyordun. Gözlerime ümitsiz bir karanlıkla baktın. Yüzünü ellerimden kurtardın. Küçücük bir çocuk gibi boğula boğula ağlamaya başladın.

Kadınlar ağlayan erkekleri sevmezler. Ben de erkek kısmına gözyaşı dökmeyi yaraştıramadım. Lakin senin o geceki hıçkırıklarında öyle muazzam çaresizlik vardı ki, karşısında artık nefret ve yadırgayış duyulamazdı.

Ne söyledimse fayda vermedi. O gece benden dargın ayrıldın.

Ertesi gün yengen hastalandığını söyledi. Kırk derece hararetin varmış.

— Soğuk almış galiba dedi. Zehra diye birisini sayılıyor! Sevgilisi mi kim bilir?

Öğleden sonra yengenin sokağa çıkmasını bekleyerek seni ziyarete geldim. Ahretlik:

— Hanım yok, dedi.

— Zarar yok kızım, diye cevap verdim, Osman Bey hastaymış, bir geçmiş olsun diyeceğim.

Üst katta, benim odama bakan bir odada yatıyordun.

Oda tahminimden daha küçüktü. Bir küçük hastahane karyolasında idin. Karyolanın etekliği ve örtüsü yoktu. Yorganın eskiydi. Duvarda, Namık Kemal'in *Vatan* Manzumesi'nin büyük yazılarla yazılmış bir levhası, küçük bir masada oyma takımları duruyordu. /

Yüzünü duvara çevirmiştin. Eşikte bir müddet durarak kendi kendimden utandım. Atlet fanilenin içinde yuvarlak esmer omuzların görünüyordu. Siyah saçların yastığın beyazlığı üzerine dökülmüştü. Ağır ağır yaklaştım:

— Osman, bak ben geldim, dedim.

Uykudan uyanır gibi başını çevirdin. Yanakların ve gözlerin kızarmıştı. Dimdik gözlerime baktın. Dudakların titriyordu.

— Haydi artık iyi ol, diye güldüm, ne yapalım, evlenmek istiyorsan evleniriz.

Öksüz büyüyen insanların ekserisi gibi şatafatlı sevinmeyi bilmiyordun. ' Gözlerini indirerek:

— Teşekkür ederim, dedin, nasıl anlatamadım size... Kabahat şüphesiz benimdi.

— Artık onları konuşmayalım, söyleyin bakalım, Zehra diye bir kadını sayıklamışsınız.

— Evet söylediler. Adınızı söylemişim.

— Ya?

— Neden şaştınız?

— Hayatınızda benden başka kadın yokmuş gibi konuşuyorsunuz da.

— Bilakis yaşıma göre sürü sürü kadınla tanıştım. Lakin sizi ölesiye seviyorum.

Belki de benimle doğrudan doğruya evlenmek cesaretini toyluğundan geldi diye düşünmüştüm. O zamana kadar hiçbir erkek, hele benimle tanıştıktan sonra böyle bir şey teklif edememişti. Hepsi için, tamamıyla temellük edilmez bir kadın olarak kalmıştım. Halbuki tanıdığın ilk kadın olmadığımı, sükunet ve samimiyetle itiraf edişini de beğendim.

Eve geldikten sonra adetim hilafına uzun uzun hesaplar yaptım.

Aynada vücuduma ve yüzüme dikkatle bakıyordum. Öyle usta, o kadar doymaz bir kadındım ki, Osman beni herhangi bir

ihtiyarlık yılında, bırakıp geçemezdi. Lakin, bunları düşündüğüm için olacak, tekrar manasız bir şey yaptığıma kani oldum.

— Delirdin mi sen Zehra, diye güldüm. Çocuk ayol, bir çocuğu aldatamazsan yazık.

Bir hafta yatakta kaldın. Pencereden, sokağa çıktığını, bizim kapıya doğru geldiğini görünce soyunup yatağa girdim.

Hizmetçi:

— Hanımefendi biraz rahatsızca, yatıyor, buyrun, dedi. Kapıdan içeriye küçük adımlarla girdin. Perdeler inik, oda loştu.

içini çeker gibi:

— Ne oldunuz, dedin, neniz var?

— Bilmem ki, diye kıvrandım, omuzlarım, bacaklarım ağrıyor, soğuk almışım...

Bir iskemle çekerek yatağımın yanına oturdun.

— Size mektuplar yazmıştım, bir sürü mektup... Kendim getirdim.

— Teşekkür ederim Osman.

Çocuk gözlerinle ancak sevmesini hakikaten bilen erkeklerin ihtirasıyla dolu dolu yüzüme bakıyordun.

— Senden bir şey rica edeceğim, dedim, bilmem elinizden gelir mi?

— Buyrun.

— Kapıyı sürmeleyin...

Kapıyı sürmeledikten sonra yatağıma tekrar yaklaşmaya korkarak odanın ortasında durdun. Gözlerine dimdik ' bakıyordum:

— Omurlarımı biraz ovalar mısın?

Durduğun yerde hafifçe sallandığını fark ettim. Gene yumruğunu dişledin. ince örtüyü mecalsiz bir hareketle biraz aşağı çektim. Ölüme gelir gibi yaklaştın. Gözlerin kısılmıştı. Sıcak nefesini saçlarımda ve yüzümde hissediyordum. Ebeai çılgınlığım bir yürek çarpıntısı halinde uyanıyordu. Kımıldanarak örtüyü biraz daha indirdim. Memelerim meydana çıktı. Bunlar, örselenmemiş, sert ve azgın yuvarlaklardı.

Şakakların parıl panl terlemişti. Artık yüzüme bakmıyordun. Parmakların kuvvetli ve çevikti. Omzumu acıtıyorlardı.

— Of acıtıyorsun Osman yavaş! diye inledim.

Örtüyü hızla yukarı çektin. Ağır bir yük bırakır gibi derin derin nefes alarak bir cigara yaktın. O birkaç dakikaya ikimiz de nasıl tahammül ettik hala şaşarım. O anda beni nasıl korkunç bir aşkla sevdiğini anlamak için bundan başka delil aramaya lüzum yoktur. Delikanlı sinirlerini, birer birer koparmak bu gösterdiğin cehtten ve başardığın sessiz kahramanlıktan herhalde daha kolaydı.

O andaki düşüncelerimle yirmi yaşında olmayı, seninle evlenerek aşkınla iftihar etmeyi nasıl istedim bilemezsin.

Amcanın ve yengenin mümanaatına rağmen evlendik. Annem bana sadece “Ben yakıştıramadım ya, gene sen bilirsin. Kart karı elalemin çocuğunu ayartmış, diye dedikodu yaparlar," dedi. Kızım yoktan bir kavga çıkarıp, kocasıyla beraber darıldı gitti. Oğlum leyli mektepte idi. Birdenbire dünya yüzünde seninle yapayalnız kalıverdim.

Nikah gecesi, evde on, on beş kişiden başka davetli yoktu. Siyah elbiselerinin içinde tıka basa doldurulmuş bir ihtiras halin-deydin. Gözlerini arada bir görüp ürperiyordum. O gece çok içtik. Odada yalnız kaldığımız zaman, yüzün hafifçe sararmıştı. Mavi abajurlu elektriğin altında daha mat görünüyordu. Halinden bir tututluk sezdim. Büyük bir günah itiraf etmek istiyorsun da bir türlü cesaret edemiyorsun gibiydin. Kadınlarla, usta bir erkek, yalnız kaldığı zaman ilk sözünden ve ilk hareketinden belli olur. Bir şey söylemeden yüzüme bakıyor ve terliyordun.

Gözlerin o kadar kederli ve temizdiler ki “haydi yatalım artık,” demeye cesaret edemiyordum. Ancak körpe bir kızın hissedebileceği kadar kederli bir hicap duymaktaydım.

— Size bir şey söyleyeceğim, dedin, ama bana küsmeyin.

— Artık karıkocayız Osman diye güldüm, ne söyleceksen, sizli bizli olmasın.

— Size yalan söyledim.

— Ne yalanı?

— Sizi tanıyıncaya kadar hiçbir kadınla münasebetim olmamıştı.

— işte şimdi yalan söylüyorsun... Buna ne lüzum var. Benden evvelkileri kıskanacak derecede budala değilim.

— Estağfurullah Zehra, vallahi doğru söylüyorum.

— Söyle, sevgiliniz de olmadı mı?

— Olmadı.

— Kötü kadınlara da gitmediniz mi?

— Gitmedim.

— Yok canım.

O gün, hani hastalandığınız zaman, ne yapmak lazım geldiğini seziyordum, fakat hiç bilmediğim bir şeydi. Beni aptal bulacağınızdan, toyluğum yüzünden beri artık sevmeyeceğinizden korktum. Ama şimdi evlendik. Boşanmak bile isteseniz size yalvarırım, beni elbet terk etmezsiniz...

Sesin ağlar gibi hafiflemişti.

-., Aldanmamıştım. Benimle mutlaka evlenmek ancak hesapsız derecede aşık acemi bir delikanlının göstereceği bir cesaretti. Kim bilir neden, asla tahmin edemeyeceğin kadar sevindim. Yüzüme bakmaya korkarak bekliyordun.

— Zavallı kocacığım, diye üstüne atıldım, seni çok seviyorum, dünya kadar seviyorum, hiçbir kadınla yatmadığın doğru... inanırım bu daha iyi Osman’ım, seni bunun için de ayrıca seviyorum.

Ellerin uslu uslu duruyordu. Ben, gözlerini, yanaklarını, çenenin alunı öptüm. Dudaklarına dokunmaya cesaret edemiyordum. Yüreğime onların bekaretini bozmak için büyük bir nümayiş ve merasim lazım gibi geliyordu. Fakat sen, şımarık ve sıhhatli bir teke gibi insiyakınla hemen erkekleştin. Fakat acıtmayı ve örselemeyi bir çeşit sevmek zannediyordun. Böylesi daha hoşuma gitti. O gece hayatıma karışmış erkeklerin hepsini birden hatırlatan fevkalade ve acayip bir mahluktun. Senii;ı acemiliğin ilk kocamın iktidarsızlığına benziyordu ve genç ve doymaz ihtirasın dağ gibi ateşine, vücuduma tapar gibi bakışın, Yüzbaşı Sa-dık'ı, körpe etinin teması, Münir Bey'in yumuşak ve usta parmaklarını andırıyordu.

Lakin bütün bu hususiyetlerini sezip tatmak için ancak benim gibi bir kadının olmalıydı. Sana öpüşmesini, sevişmesini ben öğrettim.

Daireden bir hafta izin almıştın. Hafta sonunda, beraberce gülüşerek yazdığımız istifanameni gönderdik. ikimizin de o kadar yalnız kalmaya ihtiyacı vardı ki, sessiz sedasız bir kadın olan annem bile fazla geliyordu. Aylarca sokağa çıkmadan, misafir kabul etmeden seviştik. Elimde iki dükkanla bir ev kalmıştı. ilk zamanlar, onların aylığı bize kafi geliyordu. Lakin nihayet yalnızlıktan usandık. Saadetimizi gösterecek insanlara ihtiyacımız oldu. Düğünlere, gazinolara gitmeye başladık. Evlendiğimizden bir sene sonraydı ikinci dükkanı da satmıştık.

— Zarar yok sevgilim, hiçbir şeyimiz kalmazsa tekrar çalışmaya başlarım, diyordun.

işte bu sırada gebe kaldım: Sen mutlaka çocuğumuz olsun diye ısrar ediyordun. Halbuki, çocuk doğurmak, emzirmek ben yaşta bir kadın için ölüm demekti. Göğsüm derhal pörsüyecek, inatçı bir dostlukla beni bırakıp gitmeyen gençliğim ve güzelliğim mahvolacaktı.

Ne kadar ilaç yaptımsa, düşürmek kabil olmadı. Bir gün sen yukarda oturuyordun, çocuğumuz karnımda dört aylıktı. iki teneke su doldurarak, birkaç kere merdivenleri, hızla çıkıp indim. Son defasında galiba ayağım burkuldu. Beni taşlıkta kan içinde buldunuz. Evvela ben de kanlan bir tarafım yarıldığı için akıyor zannettim. Lakin sonra çocuğu düşürdüğüm anlaşıldı. Üç ay hastahanede yattım. Üç ay mütemadiyen kan kaybettim. Hayatımdan ümit kesildi, başkasından kan verdiler. Nihayet iyileştim. Yağmurlu bir akşamüstü beni eve getirdiniz.

Yataktan, ancak üç ay sonra kalkabildim. Sen pijamanla oturmuş gazete okuyordun.

— Biraz kalkmak istiyorum Osman, dedim.

Yüzüme sevgiyle bakarak:

— Yorulursun Zehra, diye gülümsedin.

Sonra koluma girdin. Kanapeye kadar güç yürüdüm.

Hastayken yüzümü adeta unutmuştum. Bir ayna istedim. Hemen farkına vardım, ufak bir tereddüt geçirdin.

Küçük aynada çukura batmış kocaman, yorgun gözleriyle yüzüme bakan bitik kadını bir müddet tanıyamadım. O günden sonra eski Zehra'yı resimlerimde bile istediğim ve düşündüğüm gibi görmek mümkün olmadı.

insanın içine ağlamak hisleri veren bir çöküntü haline gelmiştim. Darbe o kadar şiddetli idi ki hiçbir aksülamel gösteremedim. Daha korkuncu sen, kabil olduğu kadar sakindin. Yüreğimin tarif edilmez bir acı ile koparılmakta olduğuna hiçbir feryadın anlatamayacağı ümitsizliğe düştüğümü tahmin etmeye bile lüzum görmüyordun. Demin, yorulursun Zehra derken yüzüme nasıl baktığını, sesinin nasıl kalbinin titrediğini hatırladım. Bir hayal görmüşüm, mutlak, diye düşündüm. Bu kadar müthiş bir değişiklik karşısında Osman öyle eskisi gibi kalabilir mi? Lakin bir türlü dizimin üstünde duran aynaya, tekrar eğilip baka-mıyordum. Hayal bile olsa, gözlerim bile yanılsa, oradaki zavallı yüzü, yüzün belki pek ehemmiyeti yok, fakat ihtiyar gözleri görmeye cesaret edemedim.

Aylar büyük bir karanlık ve iç sıkıntısı halinde geçiyordu. Bütün gayretime rağmen kendimi toplayamıyordum. Bacaklarım, kamım, göğsüm, pörsümüştü. Yüzümde çizgiler peydah-lanmıştı. Yalnız, gözlerimin içi tekrar eski parlaklıklarını buldular. Zehra'nın diri bakışlarıyla bu ihtiyar kadını seyretmek, hazin bir şeydi. Gözlerim gibi kadın ihtirasım da olduğu gibi duruyordu. İçimin ümitsizliğine rağmen senin gençliğin bile beni henüz yoramıyordu. Dudaklarımın eski etli ve renkli gerginliği kalmamıştı. Fakat kendim de hissediyordum ki ustalıkları artmıştı. Başım göğsüme koyup seni öperken yüzüne dikkatle bakıyordum. Dudaklarımın temasıyla hâlâ kendinden geçiyordun. Fakat yavaş yavaş kıskanç bir kadın olmuştum. Kıskançlığım seni rahatsız edecek kadar kaba ve manasızdı.

Hastalığım sırasında elimizde bir evden başka bir şey kalmamıştı. Bana uysaydın onu da eşyalarımla beraber derhal satacak, bir odaya taşınacaktım. Param bitinceye kadar Osman'ı yanımdan ayırmam, sonra ne olursa olsun diye düşünüyordum.

Sen erkekçe hareket ettin. Artık çalışmalıyım Zehra, evimiz dursun, dedin. Günlerce somurttum. Bu sözünden bin türlü manalar çıkarıyordum. Eline para geçecek, beni daha kolay terk edecek diye gizli gizli ağlıyordum. Sen bütün hırçınlıklanmı yumuşacık gülümsemelerle karşılıyor, her yerimi öperek beni teskin ediyordun. Tekrar belediyeye girdin. Evi 30 liraya kiraya vererek daha küçük bir yere taşındık. Elimize ayda seksen lira geçiyordu. Senin de benim de elbiseye ihtiyacımız yoktu. Bu para iki kişiyi pekala geçindirirdi. Artık yemek pişiriyor, bulaşık çamaşır yıkıyordum. Yalnız, bir rakı masrafımız çoktu. Bunda bütün kabahat benimdir. Seni akşamcılığa sevk eden ben oldum. Karşı karşıya içiyorduk. Sana udla sevdiğin şarkıları çalıyordum. Rakı içtikçe, bir yanık sızısı gibi mütemadiyen duyduğum ihtiyarlamış olmak azabını biraz unutuyordum. Sarhoşken şüphesiz daha hayasız, daha canlı bir kadın olmak kabildi. Lakin bunu temin için her gün biraz daha fazla içmek lazım geliyordu. Dünyada senin kadar evine sadık bir erkek olamaz. Aylığını alınca bana getiriyordun. Sana cigara ve tramvay paranı ben veriyordum. Benden ayrı hiçbir yere gitmezdin. Vücudumun yavaş yavaş çökmesine rağmen gönlüyle bahtiyar bir kadın olabilirdim. Sen kılıbık bir erkektin. Lüzumsuz kıskançlık kavgaları ediyordum. Genç kadınlar bu çeşit erkeği pek sevmezler. Halbuki kılıbıklık insanın kadına hürmeti kabul etmesinden gelir. Kılıbık, çabuk alışır ve alıştığı şeyleri çok zor terk eder. Çektiği çileler, bu kadar masum, uysal ve sokulgan olmasındandır. Amcanın evini birdenbire bırakabilmen, yalnız beni ne kadar büyük bir aşkla sevdiğini gösterir. Seneler geçti. Beni tatmin için söylediğin bütün sözler, gösterdiğin bütün deliller fayda vermiyordu. Evi sana cehennem haline getirmiştim. Arada sırada bizi ziyarete gelen birkaç arkadaşın vardı. Onların yanında sana hakaret ediyordum. Öyle hazin bir kaderin olmuştu ki yalnız için değil, şayan-hayret bir surette yüzün de ihtiyarlıyordu. Her akşam kavga ediyor, içiyor ve ölesiye sevişiyorduk.

Evlendiğimizin onuncu senesiydi. Bir gün annem bize geldi.

— Gözünü aç, dedi, kocanı iki keredir körpe bir kızla beraber görmüşler.

Annem daha çok şeyler biliyordu. Senin çalıştığın dairede daktilo imiş. O kadar ufak tefek, o kadar sıskaymış ki “Koskoca herif, el kadar kızı baştan çıkarmaya utanmıyor mu?” demişler.

Kendimi bir ayna parçası içinde birdenbire ihtiyarlamış görmekten muazzam bir facia olamaz zannederdim. Halbuki bu haber daha müthişti. Bütün kıskançlık nöbetlerimin, huysuzluğumun ve bedbahtlığımın, böyle bir neticeyi korkarak düşünmekten ileri

geldiğini hemen anladım. Çok şükür, başımıza gelen felaketler, gelmeden evvel düşündüğümüz kadar tahammül edilmez çıkmıyorlar. insan mutlaka o zamana kadar aklına girmeyen bir tarafla tesellisini icat ediyor. Zaten bütün kuvvetimiz ve bütün biçareliğimiz burada değil midir?

Birkaç zamandır, nasıl kabahatli ve dalgın olduğunu hatırladım. Akşamlan bir saat geç geliyordun.

Annem gittikten sonra bir müddet ağladım. Sonra büyük bir ciddiyetle, ne yapacağımı hesaplamaya başladım. El kadar dedikleri kıza gidip yalvarmayı bile göze aldım. Bunu düşünürken seni bana bırakması için icap ederse onun ayaklarına bile kapacaktım. Sen gelince yaptığın alçaklığı birdenbire yüzüne çarpayım, dedim. Tabi kendimi tutamayıp ağlayacaktım. Bahtiyar günlerimizden bahsedecek, hatta paramı yediğini de söyleyecektim. Yahut da kabil olduğu kadar süslensem, diyordum, rakı sofrasını hazırlasam, birkaç zaman kavga etmemeye, kıskançlık yapmamaya çalışsam. Emin ol bu son karar ötekilerin hepsinden daha alçakça geldi.

O gece seni yalnız tetkik ettim. içime ürpertiler verecek kadar değişmiştin. Gizli ve rezil bir şey hazırladığın belliydi. Gözlerime bakamıyor, bana eskisi gibi “Zehra!" diyemiyordun. Ehemmiyetsiz bir şeyi bahane ederek kavga çıkardım. Şüphesiz bu verdiğin kararı daha kuvvetlendirdi. Lakin, yatakta gene baS

na sımsıkı sarıldın. Her zamanki gibi yüzünü yanağıma yapıştırarak “kendini harap ediyorsun sevgilim,” dedin, "kendini de, beni de harap ediyorsun.” Bu sözlerin sonunda daima “seni seviyorum,” derdin. O gece yalnız bunu söylemedin. Ertesi gün akşamüstü komşulardan birinin çarşafını giyerek dairenin önüne gittim.

Beraber çıktınız. Sımsıkı koluna girmiştin. Bu benim için o kadar tasavvur edilmez, akla gelmez, bir manzara idi ki ancak şaşırdığım için düşüp bayılmadım. Tahammül ettim. Beni nasıl unutmuştun? Bir şeyler söylüyor ve gülüyordun. ince uzun boyluydu. İhtiyarlamama ve bedbahtlığıma rağmen bana layık bir rakibe olamazdı. Bu kızcağızın ayaklarına kapanıp seni benden almamasını yalvarmayı düşündüğüm için kendi kendimden nefret ettim. Divanyolu'ndan yavaş yavaş aşağı iniyordunuz. Bir ahbaba rast gelerek şapkanı çıkardın. Demek unutulan bir bendim. En küçük hayat şartları bile aklındaydı. Evimizin aksi istikametine ne kadar memnun ne kadar kuvvetli yürüyordun. Kızcağızın sol çorabı akmıştı. Çizgisi de çarpık duruyordu. Küçük bir ceketin altında daracık kalçalarını sallamasını biliyordu. Genç bir tay yelesini hatırlatan koyu kumral, fena kıvırtılmış saçları vardı. Siz

Sultanahmet'ten Divanyolu’na saptınız. Ben tramvaya binerek geriye döndüm. Dünya olduğu yerde olduğu gibi duruyordu. Renkleri, insanları, üniformaları hala fark ediyordum. Bir aralık eve gider gitmez bütün eşyalarını hazırlayıp seni böyle karşılamayı düşündüm. Ağlamamaya çalışarak, hatta gülümseye gülümseye, “Güle güle Osman, diyecektim", bugün son olsun. Ölüm gibi bir şey. Bir daha hiç mi hiç karşılaşmayız.” Ağlamanın, gülümsemenin ne faydası vardı. Eşyalarını hazırlayarak seni kovmak, ne kadar sefil bir düşmanlığa kapıldığımı göstermekten başka bir şeye yaramayacaktı. Bana şimdiye kadar hiç fe-

nalık etmediğini hatırladım. Eskiden hayali kıskançlıklanmla seni de kendimi de harap ederdim. O anda makul düşünecek kadar bedbaht olacağım ki, “işi gidişine bırakmalıyım,” dedim. Eve girdiğin zaman, tutulduğun vicdan azabına uzun müddet tahammül edemeyeceğin malumdu. Bütün cehtime rağmen, o gece müthiş mustarip olduğumu saklayamadım galiba. İçime hiç de nefret vermeyen bir zavallı çocuk çekingenliğin vardı. Yavaş yavaş konuşuyordun. Her ismini söylediğim zaman yumuşak ve içinden pazarlıklı gülüşünle yere bakıyordun. Üç kişi hakkında şiddetli ve korkunç kararlar verecek kadar iradeli değildin. Ne yaparsan mutlaka karmakarışık ve kirli bir tereddütten usandığın için yapacaktın. Bu sırada önüne dikilip yakandan tutamayacağımı, seni sarsa sarsa kendine ve kendime getiremeyeceğimi anlıyordum. Bunun büyük ümitsizlik olduğunu sen de bilirsin. Uyuduktan sonra seni uzun uzun seyrettim. Yüzünle değil, vücudunla daha gençtin. Birdenbire sana neden mağlup olduğumu, seneler boyunca erkeğe yenilmeyen etimin, senin gibi adeta çocuk denilecek iradesiz, silik, hatta pek de güzel olmayan bir insan önünde nasıl yere düştüğümü anladım. Hayatımda gelip geçen erkeklerin hiçbiri genç değildi. Hepsi yaşlı başlı, etleri ve damarlarıyla uslu, ihtiraslarıyla aygır ve usta insanlardı. Yıllarca tatmin edilmeyen tarafım, genç uzviyet ihtiyacı olmalıydı. Senin körpeliğin, bütün tecrübelerimi, silahlarımı ve kararlarımı altüst etmişti. Beni 24 yaşınla alt etmiştin. Evlendiğimizden beri sana karşı ilk zamanlardaki muamelelerimi bir türlü izah edemiyordum. Bu kadar budala olup olmadığımı çok sordum kendi kendime. Sen ne kadar çocukça davranmış, ben ne kadar aptalca hareket etmiştim. Bunu düşünerek utandığım sıralarda bir tek mazeret buluyordum. “Eğlenmek istedim, sonra da acıdım.” diyordum. Halbuki hiçbirisi değildi. Ne kendi irademle hareket

etmiş, ne de aptalca davranmıştım. Genç bir erkeğe ihtiyacım vardı. Bu açlığı asla doyuramamıştım. Şimdi sen de aynı ihtiyacı duyuyordun. Etrafında ben, hayatımız, şarkılarımız, her şey ihtiyardı. Bir ihtiyarlık arasında birdenbire körpe bir vücuda malik olmak arzuların canlanmıştı. Kaçamak istifadeleri beceremeyecek kadar büyük bir alçaktın. Beni mutlaka bırakıp gidecektin. Bu kadar soğukkanlı oluşumdan, seni sevmediğim, kıskanmadığım manası çıkarma.

Ben o gece yalnız etimin değil, artık gönlümün de ihtiyarlamak üzere olduğunu sezdim. Bu, bir çeşit ölmekti. Yavaşça ağlamışım... Uyandın. Yorgun ve gönülsüz öpüştük.

Ertesi gün artık seni beklemiyordum.

Akşamüstü mektubun geldi. Boşanmaktan bahsediyor, mahkemeye müracaat edeceğini söylüyordun. Sade bu kadar değil, beni affet, diyordun, başkasını seviyorum, seni aruk mesut edemem.

Eşyalarını aldırdın. Dava arzuhalin gelinceye kadar benimle hakikaten boşanacağını zannetmemiştim. Hala bir tarafta bir küçücük ümidim vardı.

Sonra sırasıyla celpnameler ve nihayet boşanma ilamı teblig edildi. Hiçbirine cevap vermemiş, mahkemeye de gitmemiştim.

Dört senedir bıraktığın evde, bıraktığın gibi yapayalnız ve sana hiç ihanet etmeden oturdum.

Bu dört senede, mukavemet edilmez bir cazibeyle erkek ihtiyacı duyduğum sıralar çok oldu. Böyle zamanlarda kim olursa olsun, nerde olursa olsun, bir erkekle derhal yatabilirdim. Lakin bir kadın ne kadar arzu ederse etsin, tek başına ihanet edemiyor. Alışveriş ettiğim bakkalın kirli ve arsız çırağına bile ümitle baktığım oldu. Lakin artık iyiden iyiye çökmüş olacağım. Erkekler, ne emrettin valide dedikleri kadının gözlerinden hiçbir şey anlamıyorlar.

Zehra'ma Defteri

Geçen sene sana yolda rastlamıştım. Beni görmediğin isabet oldu. Gömleğinin yakası kirli, pantolonun ütüsüzdü. Halbuki sen temiz çamaşıra ve pantolon ütüsüne ne kadar meraklıydın. O günden beri seni daha ümitle hala bekliyorum. Bilmem ki bir gün olup temiz çamaşır ve pantolon ütüsü hatn için olsun dönüp gelir misin?

ADI BİR MACERA

Müzeyyen beni otomobille hastaneye bırakıp döndü.

Balkonda, parmaklığa dayandım. Öteki uçta kısa hastane paltosunu omzuna almış bir hasta duruyor. Omuzlarından sıska bacaklarına kadar derin bir ümitsizlik ve dalgınlığa gömülmüş.

Uzak memleketlere ait kırık, marazi bir gurbet şarkısı mırıldanıyor. Bu şarkı, bütün kuvvetsizliğine rağmen, çamların ince tepelerini muntazaman sallıyor gibi. Şarkısı ve hastaneyi dolduran binlerce adam arasında bu ne kadar uçsuz bucaksız bir yalnızlık.

Denize bakıyorum. Bomboş. Serinliğini ve kımıldanışını kaybetmiş adeta, sahte. Bir elişi dersinde bir miktar cam ve fır dönen su, mavi kağıttan yapılıya benziyor

Kenardaki hastane ile aynı şarkının içinde yaşıyoruz.

Yavaş yavaş alçalan karanlığı içimde hissediyorum. Açılıp kapanan günlerle saat yelkovanları arasında bir şeyler kaybolup bir şeyler doğuyor.

Son bir iki senemi sanki tebeşirle, simsiyah bir tahtaya kalın kalın yazmışım da şimdi onları iş olsun diye maksatsız ve acımadan siliyorum.

Altı yıllık tıbbiye hayatı, Müzeyyen, Ferhunde... İnsanlar ve eşyalar usulca ufalanıyorlar, öyle ki zerrelerini karanlıkla beraber içime çekiyorum ve içimize çektiğimiz şeyler gibi, nereye kadar gittiklerini düşünmüyorum.

Çok uzaklarda, denizlerin vapur izlerini hafif bir ürperişle yok eden, etrafı güneşte parlayan raylarla çevrili boğazlar ve tünellerle parçalanıp delinmiş dağlann ötesinde, bir başka diyarda uzun bir yol görüyorum. Malta taşlarıyla döşeli dar ve kanşık bir çarşıdan geçip hurma ağaçlannın arasına gömülen bol güneşli bir yol. Bu yolda hantal ve çarpık kervanlar ince bilekli haşan atlann birbirine zit hareketleri var. Karşıdan karşıya, çıplak ayaklı Arap çocuklan koşuyor. Yüzü sımsıkı örtülü bir Arap kadını, uzun testisini, san yüzüyle bir Anadolu şosesini hatırlatan büyük nehirde doldurmaya gidiyor.

Atları köpük içinde, koşumları ve terbiyeleri aynalar, boncuklar ve püsküllerle süslü bir araba. Ve yüksek kerevetinde uzun fesi ve bütün dikkatiyle oturan arabacı.

İçindekilerden birisi, çarşafının ince peçesini sımsıkı örtmüş. Artık Ferhunde, kocasından başka her erkeğe, bana bile namahrem. Öteki,

azametli bakışlarıyla besili beygirlerini seyreden, esmer kalın bir adam. Entarisinin üstüne kısa bir yazlık ceket giymiş. Çıplak ayaklannda mercan terlikleri var. Bu, Ferhunde'nin sahibidir. Hayvanların tırısından gözlerini ayırarak, kadınına aynı bakışlarla bakıyor. Dudaklarını örten pos bıyıklannı iştiha ile sıvazlamasını saymazsak, tıpatıp aynı bakışlarla... Ayıp mı? Atlan da arabayı, arabacıyı ve onu da parasının kuvvetiyle satın almadı mı?

Satın almak ona babadan, hatta dededen kalma bir itiyattır. Evdeki uşaklar, hizmetçiler, arabacısı, entarisi, mercan terliği ve Ferhunde... Hep şu kadar Suriye altınına mal olmuş şeyler. Aylardır kendi kendime kalınca. hep bu sahneyi görüyor ve gözlerimi kapatıp açıyorum. İçimdeki duyguların tamamı tamamına nefretten ibaret olduğunu kestiriyorum. Fakat bunlar nefret bile olsa taşıması ne güç ne azaplı, ne kepaze hisler...

* * *

Adam şarkısını değiştirdi. Koridorda terliklerini sürüyerek dolaşan hastalar var. Beyaz elbisesiyle bir hemşire, yerli ve alışık geçiyor. Yakın pencerelerden iniltiler sızmakta.

Kendisini inlemeye kaptıracak derecede mustarip ve yalnız olmak da bir teselli. Ben bunu bile kendi kendimize izzetinefis meselesi yapacak kadar budalayım. Bu uçsuz bucaksız ve yapayalnız geceyi nasıl bitireceğimi düşünüp ürpermekten utanmıyorum da mağlup oldum demeye sıkılıyorum.

Sabahtan beri laboratuvarda çalışıyorum. Hademe,

— Telefonda sizi arıyorlar, dedi. Meraklanmadan, acele etmeden koridorları geçtim. Müzeyyen,

— Nasılsınız? dedi. Dün çok dalgındınız da merak ettim. Bizim dayı bazen insanı yoracak kadar gevezedir.

— Estağfurullah! Kendisini çok seviyorum. Görürseniz selam söyleyin.

— Hay hay. Siz bugün çıkmayacak mısınız?

— Hayır.

— Yazık. .. Bakırköyü'ne kadar gitmek istiyordum. Bana arkadaş olmaz mısınız?

— Bilmem ki...

— Haydi canım, saat beşte hiçbir iş olmaz. Kapıda haber göndersem. Sizi bulurlar mı?

— Tembih ederim, bulurlar.

— Ala... Saat beşe kadar orvar.

— Orvar.

Halbuki böyle bir daveti sezmiş, ne olursa olsun reddetmeye karar vermiştim.

insan kendi kendisiyle başka, konuşurken başka oluyor.

* * *

Müzeyyen saat tam beşte geldi. Yan yana oturduk. Otomobil yavaşça hareket etti.

— Bakırköy'deki arkadaşı ziyaretten vazgeçtim, dedi, bir haftadır Ada'da misafirmiş.

— Yoksa bana söz verdiğiniz için mi geldiniz?

— Hayır. Bilakis. Bizim Şoför Hüseyin, aylardan beri "Sizi bir de ben gezdireyim, hanımefendi" deyip duruyordu. Çok istediğim halde fırsat bulamamıştım. İşte bugün müsait. Yani artık bu dakikadan itibaren kumanda bizim Hüseyin'in. Nereye gideceğiz Hüseyin?

— Kader kısmet hanımefendi.

Önündeki küçük aynada Şoför Hüseyin'in iyi ve saf gözlerini görüyorum. Tam uçarı bir İstanbul delikanlısı olduğu kasketini sağ kulağına yıkmasından, serbest fakat terbiyeli konuşmaˆ sından belli.
1

Yıkık kalelere doğru gidiyoruz. Sokak başlarında susuz çeşmeler, ince oymalarla çevrili sebiller, minareleri, yıkılmış, taşları yosunlanmış camiler görülüyor. Kenan çirkef dereleri, bahçe duvarlarını san yapraklı ağaçlar çevirmiş, kafesli alçak tahta evlerin önünden geçiyoruz. Arkamızdaki tozların arasında bulanık, acemi şekiller gibi çıplak ayaklı mahalle çocukları koşuşuyor.

Gölgesini bir sarmaşıkla küçük bir çınardan alan bir bahçeli kahvenin önünde durduk. Hüseyin yol sordu.

Kasketinin siperliğini yana çevirmiş bir ihtiyar, altına aldığı dizini

yere indirerek gözlerini kaldırmadan yolu tarif etti. O konuşurken iskambil oynayan üç delikanlı edepli bir alakayla kulak kabarttılar. Küçük bir yangın arsasından geçtik. Cephesi betonla tamir edilmiş, önünde cılız birkaç çiçek fidesi dikilmiş karakoldan sonra, harap kale kapısına ve eşiği atlar atlamaz, mezarlıkla karşılaştık. Burada her şey, kalenin karşında mağlup olarak çekilmiş bir muhasara ordusundan kalma perişan ağırlıklar gibi karmakanşık ve durgundu. Sağa saptık. Surlara muvazi uzanan toprak yolu yavaş yavaş fakat sarsıla sarsıla geçiyoruz. Duvarlar, aşağıdan yukan daha heybetli görünüyorlar.

Müzeyyen:

— Bu kadar yükseklere nasıl tırmanmışlar, hâlâ hayret ediyorum, dedi, nasıl yaparlar bu işi?

— Herhalde merdivenle falan çıkmışlardır ama, tam 54 gün buralarda kan dökmek daha ziyade müthiş bir imanı gösteriyor. Hani meşhur bir ayet var: “Bu şehri alan kumandan, Allah'ın en sevgili kumandanı, bu şehri alan asker Allah’ın en sevgili askeridir," diyor. lşte o gayretle olsa gerek.

— Tarihi sever misiniz?

— Hayır, mikroplan daha çok severim. Tarih, şu veya bu sebeplerle vukua gelmiş hadiselerin insanlar arasında pay edilişidir. Yani eski zaferlerden kalma şereflerin, iktidar mevkiinde olanlar tarafından yağma edilişi. Halbuki bir tarih vakasının bütün kıymeti bize verdiği ibret dersinde ve tecrübe kuvvetindedir.

— Mikroplar?

— Onlar da öyle... Doktorluk, fena mikroplarla daima bir harp halindedir. Bu muharebede de Kosova'lar, Çaldıran’lar, Mihraç'lar var. Mesela Pastör daima cepheden saldırır. Halbuki Kalmet, çevirme hareketi yapmıştır.

— Yok canım.

— Evet, mikrobu keşfeden Pastör’ün müteaddit serumlan, bir yarma hareketidir. Halbuki verem mikrobunun zararsızım elde eden Kalmet, uzun planlar neticesinde, derli toplu ve kökten bir imha çevirmesinde muzaffer olmuş sayılır.

— A, buralan ne kadar kalabalıkmış...

Yersiz mikrop hikâyesini bıraktım. Edimekapı’ya doğru asfalt yolda

orta bir süratle ilerliyorduk. Etraf hakikaten kalabalıktı. Renk renk başörtülü ev kızlan, iyi giyinmek iddiasına bütün ömürlerinde düşmemiş babayani kadınlar ve bunların arasında, eski şark erkeğinin horoz azametini' henüz terk etmemiş delikanlılar vardı. Kale duvarları arasında hantal bir kötü kadını, kalabalığa çaktırmadan takip eden, ceketleri omuzlarında üç babayani, yıkılmış yerlerden bir görünüp bir kaybolarak geçiyorlardı. Mezarlığa ayağından bağlanmış sıska bir beygir, bisikletlerinde, ellerini gidondan kaldırarak kızlara caka yapan birkaç mektepliye yorgun ve üşenmiş gözlerle bakıyordu.

Kalın bir toz tabakasıyla daha ağırlaşmış camekanlarını taşıyan ayak satıcıları pek çoktu.

Hüseyin hiddetle korna çaldığı halde ağaç dallarıyla süslü bir araba yol vermemekte ısrar etti. içerisi tıklım tıklım kadın ve çocukla doluydu. Arabacının yanında oturan baba, kalabalık ailesini böylece gezmeye çıkarmış olmaktan mağrur kasketinin kenarına bir kır çiçeği iliştirmiş, kalın kalın cigara tüttürüyor. Hüseyin’in hiddetine bıyık altından gülüyordu.

Edirnekapı'dan sonra kalabalık büsbütün fazlalaştı. Tek atlı yaylılara kurulmuş, semtin varlıklıları komşularına mübalağalı el işmarlarıyla gösteriş yapıyorlardı.

Daha mütevazıları, yolun kenarına mezarlığın üstüne oturu-vermişlerdi. Kendisine göre akşam seyranına çıkan bu hemşeri-leri biz hiç konuşmadan seyrediyorduk.

Bir aralık Hüseyin'i bize ayİıadan bakarken yakaladım. Kendi tertip ettiği bu gezintiden memnun olup olmadığımızı kontrol ediyordu.

— Aşk olsun sana Hüseyin Efendi, dedim, gezinti iyi başladı. Ben buraları hiç görmemiştim. Adeta bizim mahalleye benziyor. Bir orada, bir de burada kalan eski İstanbul.

Müzeyyen de beni tasdik edince, Hüseyin hafifçe güldü:

— Öyle ya dedi. Hep Beyoğlu, hep Büyükdere insan bıkar.

Kötü yollardan Eyüpsultan’a indik. Haliç kararıyordu. Güneş

ve aydınlık insanı şaşırtacak kadar parlak bir mum ışığı gibi sallanarak tepelerdeki ağaçların ucunda kalmıştı. Hüseyin, Eyüp Camisi önünde arabayı durdurdu:

— Hanımefendi, güvercinlere darı serpmesini seversiniz, buyrun dedi.

Hem sade güvercinler yok. Geçen sene hani bir meşhur leylek kartal muharebesi olduydu ya, işte o zamandan kalma bir de Gazi Hacıbaba var.

Cami avlusu ziyaretçilerin niyetini anlamakta mahir bir sürü açgözlü güvercinle doluydu. Müzeyyen yorgun bir çocuk sevinciyle ihtiyarın doldurup uzattığı tahta darı çanağını etrafa serpiyordu.

— Bütün yirminci asır İstanbul'unu sanki bu cami avlusunun dışarısında bırakmıştık. Kapının önünde ve boyalı camların arkasında yanan ampuller bile birer yağ kandili titrekliğini almışlardı.

Mahalle aralarında tuhaf bir rica gibi dinlediğimiz akşam ezanı yeni okunduğu için şadırvanda aptes alanlar vardı. Belki elli belki de altmış senenin itiyadıyla, şaşırmayacaklarından, emin, yumuşak ve inanmış hareketleriyle önce ellerini, sonra ağız ve burunlarını, daha sonra kollarını yıkıyorlar, başlarını, kulaklarını, enselerini ve mestlerini ıslatıyorlardı. Sonra, büyük yazma mendilleri ile kurulana kurulana camiye doğru uzaklaştılar.

Eyüp Sultan'ın türbesi önünde durduk. Senelerin yeşilimtırak bir renge boyandığı pirinç parmaklıkların ortası, şöyle biraz eğilmekle öpülebilecek yeri parıl parıldı. Buraya kim bilir kaç yüz bin hatta kaç milyon dertli, yüzünü gözünü, elini sürmüş, şu karanlık odanın ortasında sandukası kalın bir bıçak sırtı gibi sertleşmiş adama yardım için yalvarmışlardı.

Dönüşte, hava muharebesine iştirak etmiş yaralı leyleği gördük. İnsan Eyüp Sultan'ın türbesinde ihtiyarsız uzun sakalından parmaklarının ucuna kadar yaralı vücudundan mütevekkil ruhuna kadar eti kemiği, benliği ile sabır kesilmiş bir efsane kahramanını hatırlıyordu.

Sonbahar çoktan başladığı halde artık göçü düşünmüyor, buralara alışmışa benziyordu. Galiba itiyatlarını tamamıyla ve mecburen değiştirdiği için olacak, hemcinsinden hiçbiri ona arkadaş olmaya cesaret edememişti. Yapayalnız ve yabancı dolaşıyordu. Ölümü göze almış bitkin bir insan gibi, sağında solunda tehlike aramıyor, Eyüplülerin şefkatinden emin, yemlere güvercinlerin açgözlülüğüyle atılmıyordu.

Mintanının önü göbeğine kadar açık bir çocuk, leyleklerle alakadar olan Müzeyyen'e yuvasını gösterdi.

Eski ve kurumuş bir ağacın gölgesindeki oyuğa tahta bir kapı uydurmuşlar. Orada yatıp kalkıyormuş.

— Artık uçamıyor ki yuvasını öteki leylekler gibi bacalara kursun, dedi.

Tekrar otomobile bindiğimiz zaman yolun kenarına yüklenen Eyüp mezarlığı, taşlarını parlatan bir karanlığa gömülmüştü.

Zülüfter Ağa Fabrikası'nm siyah heyulasını derin bir motor iniltisi arasında geçtik. Yeni beton köprü, Kağıthane deresini, Nedim devrini hatırlatmayı istemiyormuş gibi yeni ve zevksiz çiğneyip geçiyor; geniş çayır, akşam rüzgarıyla adeta kımıldıyordu.

Müzeyyen de ben de, yorulmadan usanmadan susuyorduk.

— Bitti mi sizin program Hüseyin Efendi, dedim.

— Daha bitmedi beyim, şimdiden sonra başka türlü başlayacak. Fakat bir daha söylüyorum, beğenmeseniz de... Darılmak gücenmek yok, değil mi hanımefendi?

— Tabi tabi.

Zebrama Defteri

Müzeyyen böyle cevap verirken Hüseyin, tozlu asfaltı bırakıp sağa saptı. Sık ağaçlı bir bahçede yirmi otuz metre gittik. Alçak bir binanın arka tarafında, ihmalkar bir çitle çevrilmiş, içine birkaç mermer masa yerleştirilmiş, bir ikinci bahçenin önünde durduk. ihtiyar bir garson koşup kapıyı açtı.

Garson omzundaki kurşunî peşkirle masanın tozunu silerken Hüseyin geldi.

— Göster bakalım kendini Barba, dedi, rakı buzlu, meyve bol olacak. Sonra...

— Baş üstüne Hüseyin Bey'im diyen ihtiyara eğildi:

— Yabancı değiller ha, dedi, bizim hanımefendi, sakın beni mahcup etme.

Bütün ısrarlarımıza rağmen Hüseyin bizim masaya oturmadı. Bir kenara kuruldu. Bir şişe bira açtırarak temkinli temkinli içmeye başladı.

Masanın üstüne küçük küçük, temizliği şüpheli tabaklar doldurmuştu. Beyaz Rus akınından sonra taammüm eden bir usulle dost rakı şişesi paslı bir teneke kovaya yaslanmıştı.

Mini mini çatallar, biraz sert bastırılınca hemen kırılacağa benziyordu.

Ortada fasulye piyazı, domates salatası, büyücek bir tabaka, üstüne küçük buz parçalan serpilmiş üzüm, bir de adını bir türlü öğrenemediğim küçük balıklar vardı.

Müzeyyen'in bu sofrayı belli belirsiz yadırgadığını, dayı beyi hatırlamasından anladım.

Ağaçların dallan arasına adeta saklanmış gibi asılan küçük bir ampulden san bir ışık geliyordu.

Birbirimizin gözlerini göremiyorduk. Belki bundan, belki de epeydir devam eden sükuttan sıkılmıştık.

— Hüseyin, dedim burası hep böyle tenha mıdır? Müşteri

gelmez mi?

— Gelmez olur mu beyim, gelir ama on ikiden, birden sonra... Vakit erken olmasa da o zamanki cümbüşü görseniz. Ma-mafi durun hele Barba'yı yolladık, belki birkaç tane kara kız bulup gelir.

Hüseyin’in kara kız dedikleri, iki tane kısa boylu, etine dolgun Çingene kızıydı. Yanlarında keman çalan, avurdu avurduna çökmüş bir de erkek vardı.

Serbest bir tavırla yaklaştılar. Keman alelusul bir taksim yaptı. Sonra yere çömelen bir kadın küçük defini gümletirken, üçüncüleri göbeğini kaldırıp indirerek, vücudundan beklenmez bir çeviklikle ikitelli oynamaya başladı.

Kemancı, tedavisiz bir ölüm hasretine tutulmuş gibi topraga bakıyor, sade defçalan oyunun kıvraklığına kendini yavaş yavaş kaptırarak ağzının içinde gevelediği anlaşılmaz şarkının arasır;ı.dan.

— Aferin kı... Aferin... diye söyleniyor, sag tarafındaki altın dişini parlatarak gülüyordu. Ne çalanlar, ne de oynayan bıkmıyordu. Ben evvela Hüseyin'i kırmamak için memnun olmuş göründüm, sonra canım sıkıldı fakat biraz daha geçince pek basit oldugu muhakkak bulunan havaya ve harekete kapıldım. Bunda, üst üste içtiğim kadehlerin de. tesiri vardı galiba.

Oynayan kadın yüzünü elektiriğe döndükçe alnında ve şakalarında ter damlaları ışıldıyordu.

Kemancı, Hüseyin'in ısmarladığı bir kadeh rakıyı, susuz ve mezesiz başım biraz arkaya çevirerek bir yudumda içti. Sonra gözlerinin kapaklarım hiç oynatmadan tekrar toprağa doğru egildi.

Hüseyin çalgıcılara para vermemize müsaade etmedi. Müzeyyen adeta sinirlenince:

— Hani benim davetlimdiriiz, hanımefendi, hiç olmazsa burada ben vereyim de siz sonraki masrafları edersiniz.

Kara kız gittikten sonra genç bir oglanın, kolunu acemi acemi çevirdiği, boyalan dökülmüş, aynası kararmış eski bir laternada yayvan mütareke havaları dinledik.

Birinci şişeden sonra bir şişe daha geldi. Hüseyin'i kırmamak için istemez demedik. Aşağıdan yukanya doğru genişleyen kalın kadehleri kaldırdık. Otomobile bindiğimiz zaman, saat on bire geliyordu. Ve Hüseyin'in orijinal daveti bitmişti.

Hüseyin, bir şişe biradan başka bir şey içmemekle beraber, hanımına hovardalık ettiği için neşelenmişti. Bunu koma çalışından ve direksiyon kullanışından anlıyordum. Osmanbey'de benzin alarak Beşiktaş’a indik. Yavaş yavaş Arnavutköyü'ne doğru ilerliyoruz.

Akıntıbumu Gazinosu'nda oturduğumuz zaman, Hüseyin gene dükkan sahibi ile kulak kulağa konuştu. Taze balık ve ist-ridye ile temiz bir yemek yedik. Patronun methettiği şarap hakikaten güzeldi.

Eve dönerken saat 12'ye geliyordu. Kafamda tatlı bir dalgınlık, içimde, aylardır limansız denizlerde dolaşmış genç bir denizcinin kadın açlığı vardı.

Müzeyyen'le büyük bir günaha hazırlanıyormuş gibi göz göze gelmemeye çalışıyorduk.

Apartmana çıktığımız zaman gene hizmetçi yoktu.

Müzeyyen:

— Sen salonda, şezlonga uzanıver Ekrem, dedi. Ben yatıyorum.

Cevap beklemeden döndü, kapıya doğru yürüdü. Kalçalarında nefis ve davetkâr çizgiler kımıldanıyordu. Elimde olmayarak ayağa kalktım. Ve kapıyı kapatacak diye korkarak arkasından yürüdüm. Adımlarımın sesini duymamış gibi kafasını çevirmeden, fakat kapıyı da kapatmadan çıktı.

Koridoru, sakin yürüyüşümüzün aksine, içimizde müthiş bir

kaçıp kovalamak olduğu halde geçtik.

Yatak odasının kapısını da kapatmadı. Elektriği yakmasına meydan bırakmadan içeri girdi. Perdeleri açık pencereden vuran silik bir ışığın ortasında, başım çevirmeden, hareket etmeden duruyordu.

Bütün toyluğuma rağmen, bu bekleyen kadının manasını anlamıştım. Onu omuzlarından tutarak kendime doğru çevirdim. Gözlerini sımsıkı yummuştu. Sade dudakları yan aralıktı. Bütün halinde öyle bir teslim oluş vardı ki, kine yakın bir ihtirasla bu yumuşak vücudu göğsüme bastırdım. Ve nihayetsiz bir alacakaranlıkta arada bir yanıp sönen kızıl ve terli parıltılar arasında kendimizi kaybedinceye kadar boğuştuk.

Ertesi gün uyandığım zaman yanımda yoktu. Buna adeta memnun oldum. Daha dün, daha dünün yan gecesine kadar hanımefendi ve beyefendi diye uzak ve ayn olan iki kişi, herhangi bir sabaha gözlerini derin bir ahbaplıkla nasıl açabilecektiler?

Şuraya buraya fırlatılmış olması lazım gelen elbiselerim, yan aralık gardroba, asker elbiselerini asmaya alışmamış bir bir el tarafından muntazaman sıralanmıştı.

Ceketim, kenarı kırmızı zırhlı pantolunum, manevra kayışım, hiç yerlerini yadırgamamış gibi görünüyorlardı. lçime, ilk defa evli bir adamın karmakarışık düşüncesi geldi. Bütün bir ömür uzunluğunca yan yana, göz göze, iç içe yaşamak, buna mecbur kalınacağını düşünmek bile insanı yoruyordu.

Ben bir iki kere, sabahleyin göz göze gelmelerin ne kadar feci olduğunu denemiştim. Buruşuk bir kombinezon içinde yorgun bir vücut, gözlerinin kenarı kurşunî bir yüz, ruha pişmanlık verecek kadar korkunçtur.

Fakat Müzeyyen hiç de öyle görünmedi. Beyaz tertemiz bir önlük takmıştı. Yüzü boyasız, saçları muntazam taranmıştı. Elinde pırıl pırıl bir tepsi vardı.

— Somyanın kımıldanışından uyandığını tahmin ettim Ekrem, dedi. Bilmem ki, sabahleyin kahve içer misin?

O tam bu sözleri söylerken, saat dolgun vuruşlarla on ikiyi çaldı. Gülüştük. Ben kahveyi içmek için doğruldum. O tepsiyi komodinin üstüne iliştirerek arkama bir iki yumuşak yastık yerleştirdi. Bu

yakınlığa onun da henüz alışmadığını yüzünün gelip geçici pembeliğinden anladım. Geniş karyolanın kenarına oturdu.

— Hastaneye geç kaldığını düşündüm de, biraz rahatsızdır diye telefon ettim, dedi. Kahveden uzun bir yudum alırken bu kadar ihtimama hakikaten muhtaç olduğum halde bu kadar zaman nasıl yalnız kaldığıma hayret ettim.

— Çok iyi etmişsin Müzeyyen, dedim. Öğleden sonra dayıyı da çağırırız?

— Hay hay, diye cevap verdi, nasıl istersen.

— Yahut bugünü baş başa geçirelim daha iyi...

Fincanı bıraktım. Önüne eğdiği başını yavaşça okşadım. Adeta hıçkırarak:

— Ekrem'im benim, diye göğsüme kapandı.

SI

[MACERAPEREST]

Melahat:

— Sorma kardeş, sorma! dedi. Duydun mu başıma gelenleri...

— Duydum, evlenmişsin! dedim.

— Evlendim ama, hayatım zehir oldu!

— Kocan umduğun gibi çıkmadı mı? Seni baloya götürmüyor mu? O altı bir karış mantardan takunya mı almıyor alçak?

— Hem baloya götürüyor, hem de takunya alıyor.

— Öyleyse şikayetin ne? Dur söyleme anladım. Bobstil kılığına girmedi mi yoksa... Ceketini uzatıp, pantolonunu yukarı çekmiyor mu?

— O da ayrı dert, ahbapların arasında onun eski kıyafetiyle rezil oluşum da başka. Lakin benim felaketim, hayat arkadaşımı kıyafet itibarıyla değil, karakter itibarıyla seçememek!

— Anlayamadım. Nişanlanmadınız mıydı? Nişanlanmadan önce birkaç sene bir arada dolaşmadınız mıydı? Karakter dediğin çırçıplak meydanda durur şekerim.

— Meydanda durur ama, beni aldattı, iğfal etti, canımı zehirledi sahtekâr. Düzenbaz.

— Nasıl oldu bu iş, vah vah! Demek çok zenginim diye attı tuttu. Sen de tahkik edemeden inandın.

S?

— Hayır canım. Zenginliği gene eskisi gibi. O hususta yalan söylemedi doğrusu. Dur hele baştan anlatayım.

— Sen benim macera merakımı bilirsin.

— Bilirim, bu cihetten başına olmadık işler açacaktın. Bir münasibini bulup evlendiğini işitince aynca sevindim.

— Bana sorup sual etmeden sevinilir mi? lşte sevincin boşa çıktı. Bedbaht oldum.

— Hele şunu anlat belki bir çaresini buluruz. Ben, boşanma davalarında ihtisası olan birkaç avukat tanırım.

— Dinle anlatayım canımın içi, Suat'la geçen baloda tanıştık. Öyle pek güçlü kuvvetli adama benzemez, orta boylu, zayıftır. İnsanı güldürmesini sever. O sıralarda bobstil çıkmamıştı. Kıyafeti de pek eski kafalı değildi. Gönlüm hoşlanmış. Bir hafta, üst üste her gün beraber sinemaya gittik. Hafta sonunda beni eve bırakırken çenemi tutup gözlerimin içine baktı:

— Melahat, dedi, sen macera meraklısı bir kızsın yavrum.

Yüreğimi bu kadar katiyetle okumasından hem ürktüm, hem

sevindim.

— Nasıl anladın? diye sordum.

— Ben her şeyi anlarım, dedi, bir haftadır görmek istediğin filmler meydanda, *Amerikan Revüleri, Londra* Esran, *Gece Hırsızı, Kanlı Katil, Meçhul Cinayet, Kızılderililerin Hazinesi*... Bugün bile, *Mukaddes Aşk Nağmesi'ne* gireceğimiz yerde, *Zehirci Karı'yı* gördük.

— Ne yapayım Suat, maceraya bayılıyorum.

Ertesi gün pazardı. Beni aldı Ada'ya götürdü. Çamların altında dolaştık. Denize girdik, yıkandık. Sonra Küçüktur'a çıktık. Bir küçük kahvede oturuyorduk. Kahve pek tenha idi. Bizden başka kimseler

yoktu. Dağdan tepeden, aşktan sevdadan konuşurken, oturduğumuz yere üç kişi geldi. Aman bunları görme-*ˆZehra'nın ʳ.Defteri*

liydin. Üstleri başları fena değildi ama, havanın sıcak olmasına rağmen boyunlarına birer kaşkol sarmışlardı. Kasketlerini sol kulaklarına öyle yıkmışlardı ki ne kadar saçları varsa sağ taraftan görünüyordu. Ağızlarının kenarında birer küçük cigara parçası, omuzlar çarpık, eller pantolonların cebinde. Kendimi, bir Fransız filminde, Fransız apaşları arasında zannettim. Küfür ederek yüksek sesle konuşuyorlardı. Mahsustan bize yakın bir masaya oturdular. içimi bir heyecan kaplamıştı. Suat gelenlerin farkına varmamış gibi bana bir şeyler anlatıyordu. Bu esnada apaşların en irileri arka cebinden kocaman bir sustalı çakı çıkardı. Ucuyla bir müddet dişlerini karıştırdı. Ötekiler dirseklerini masaya dayamış fısıl fısıl bir şey müzakere ediyorlardı. Arada bir rüzgârın getirdiği kelimeleri sana söyleyeyim de ne konuştuklarını anla. “Demiri kesmeli...”, “Avallık etme. Boğazına ipi takarız.”, “Geçende herifi kıkırdattığımız gibi yapalım, banyoya suyu doldurur, bastırır, boğarız.”

Korkmaya başladım. Bu lezzetli bir korku değildi. Zira benim sevdiğim, beraber maceralara atılmak istediğim apaşlar, sinemalardaki gibi mert, cesur, namuslu ve ellerine kan bulaştırmayan güzel çocuklardı. Bunlar da çirkin sayılmazlardı ama, baksana hep öldürmekten, boğmaktan açıyorlardı. Suat’m budala gibi, etrafında olup bitenden habersiz anlatıp durması da ayrıca sinirime dokundu. Kalkalım artık diyeceğim sırada, sustalı çakı ile dişlerini karışman apaş, silahı masanın üstüne bırakarak döndü. Bana baktı. Gözünün birini kırptı. Deminden beri kâfi miktarda korkmuş olacağım daha fazla korkamadım. Yüzüne bakakaldım. O bir kere daha göz kırptı. Kaşlarından birisini kaldırıp indiriyor, dişlerini gıcırdatıyordu.

Suat:

— Daldın Melahat!

ss

— Haydi gidelim, diye inledim.

— Sana ne oluyor Melahat?

Bana göz kırpan herif lafımıza karıştı.

— Ne olacak züppe... Piliç gibi karının boşboğazlıkla kafasını şişirdin.

Suat hayret etti:

— Bana mı söylüyorsunuz beyefendi?

— Ağzını topla hırbo! Ben beyefendi değilim.

— Affedersiniz, adınızı bilmiyorum da...

— Bana Afili Recep derler. Ben adamın dişlerini sökerim.

Bu Suat da ne budala şeymiş.

— Demek dişçisiniz, Recep Bey, dedi müşerref oldum efendim. Ben de Bankacı Suat'ım. Bankada çalışırım, şeflik ederim.

— Ne halt edersen et. Şimdi şu anam babamı bana bırak defol da

— Hangi anam babamı?

— Karıyı be? Sen ne laf anlamaz herifmişşin.

— Melahat Hanım'la tanışır mısınız Recep Bey?

lşin döne dolaşa benim üstüme yüklendiğini görünce,

— Kalk gidelim Suat, görmüyor musun, bana sataşıyorlar, bir fenalık yapacaklar. dedim!

Suat, dünyanın farkında değil,

— Ne münasebet, dedi, biz onlara ne yaptık ki bize fenalık yapacaklarmış. Sataşacaklarını hiç zannetmem. Ne hadlerine...

Olanlar oldu kardeşim. Apa,ş bu son kelimeyi işitti. Çakısını kavrayınca üstümüze yürüdü.

— Ne haddine ha... Ne haddine ha! Ulan, bir ciğerini çıkarayım da gör. ..

Ben bayılır gibi gözlerimi yumdum. Saniyelerden sonra açınca ne göreyim, Suat herifi bir yumrukta yere devirmiş, çakıyı usul usul kapatıp cebine koyuyor.

Ötekiler hiç kımıldamadan bakıyorlar. Dağ gibi haydut, yerde, Suat'ın ayaklan dibinde elini ağzına kapatmış:

— Etme ağabey, ben şaşırdım, hata ettim, diye yalvanyor.

Suat, hiç böbürlenmeden beyaz ceketini omzuna attı, bana:

— Haydi Melahat, gidelim yavrum, dedi.

Vapurda, İstanbul'da, o hafta, o ay ben o kadar beklediğim halde bu kahramanlığının lakırdısını etmedi. Yalnız bir defa:

— Macerayı ben de severim Melahat, dedi, lakin. sinemada seyretmesini, romanda okumasını değil, bizzat yaşamasını severim. Öyle maceralarım olmuştur ki kuvvetli bir muharrir türese büyük büyük eserler vücuda getirir. Sen de macera taraftansın, evlenelim mi cicim?

Bu sözü iki eder miyim? Derhal boynuna sarıldım. Evlendik. Son derece mesuttum, istediğim adamı bulmuştum.

Geçen gün akşamüstü çarşıdan dönerken, bankaya uğrayayım da Suat'ı alayım, dedim, keşke uğramaz olsaydım, hülyalarım, saadetim yıkıldı.

Suat'ın kısmına yaklaşınca ne göreyim. Adadaki üç haydut bir masanın başında harıl harıl çalışmıyorlar mı? Meğer Suat bana oyun oynamış. Meğer onlar haydut değillermiş. Benim macera merakımı tatmin için böyle bir dolap kurmuşlar, ben de budala gibi aldanmışım. Şimdi ne yapacağımı düşünüyorum kardeş bana bir akıl versene.

Vereceğim akıl şu Melahat, dedim, kocana dört ele sarıl, bu kadar maceraperest bir insanı dünya yıkılsa bulamazsın. Bir kere sana tam bir sinema sergüzeşti yaşatmış. Sinemadaki haydutlar da böyle zararsız insanlar değil midirler? Rol icabı haydut olmazlar mı?

— Sahi öyledir...

— Sonra düşün biraz şekerim, tenha bir kahvehanede, bir apaşın bumuna yumruk atıp onu amana düşürmek mi maceradır, yoksa bütün bunları hazırlayıp seni inandıracak kadar muvaffakiyetle tatbik etmek mi maceradır.

— Bilmem?

— Canım bunun bilinmeyecek nesi var. Elbette bu oyunu tertip etmek yumruk atmaktan çok daha usta bir maceraperestin harcıdır.

— Sahi kardeş. Ah sen ne akıllı bir kızsın. Şimdi kanatince Suat beni aldatmadı. Maceraperest bir insanla evlenmiş bulunuyorum öyle mi?

— Tabii maceraperest birisiyle evlendin. Zaten maceraperest olmasaydı seninle evlenmeyi göze alır mıydı düşünsene.

Melahat'in yüzü güldü.

Geçen gün duydum, en mükemmel macerasına hazırlanıyormuş, doğuracakmış.

- [HAN]
- AYNI ERKEGI SEVEN DÖRT KIZ KARDEŞ
- GÜLEN AZAP HANI*

[HAN]

— O kan kim?

— Hangi kan?

— Yolcular gelince koşup koca köpeği kovalayan?

— Ha, o mu?...

— Başka da mı var?

— Hayır.

Gözlerini kırpıştırarak düşünür. Başka kadın varmış gibi konuştuğunu fark edip güler.

— Öyle ya...

— Kız mı kan mı?

— Kan.

— Hancının mı?

— Hı...

— Yoksa kızı mı? Herife “baba” diyorsa kızıdır. Ne diyor?

— Bilmem.

— Karı, bir kucak odun getirip ocağın yanına koyar, çıkar. Uzaktan uzağa kurt ulumaları, aralıkta fırtınanın pervazlarda uğuldaması... Ocağın sağında başına yorganını çekip yatmış yolcu inler, sayıklar gibi bir şeyler söyler. Konuşanlar kadın, çıkıncaya kadar susmuşlardır.

— Fena değil... Kalçaları... Göğüsleri... Oynak da biraz... Yollu gibi. - Yan gözle belle etmeden yüzüne bakar.- Yolluya benzer, dedim. - Karşılık bekler. Gelmez.- Hancının kızı mı değil mi bilmiyorsun da kadın olduğunu nerden biliyorsun?

— Yattım.

Yalana bak. .. Gerçek mi? Gerçek mi, dedim. Nerde yattın? Burda değil herhal... Herif kasabaya mı indiydi?

— Yok. .. Herif de hurdaydı. Böyle bir kış günü ... Kar yollan

kapamıştı böyle... Yolcu yığılmıştı.

— Evet? ..

— Bana da yollu gibi geldi. Kolladım. Ahıra girince ardından girdim.

— Evet. ..

— Eveti ne? Girdim, oldu.

— Direnmedi mi? Bağırırım, demedi mi?

— Bilmem .. Geçmiş gün... Dedi galiba .. Hani laf olsun diye derler ya kanlar... Razı- olduktan sonra...

— Anladım. -Ocağa dalar.- Para için mi yapıyor, doymazlığından mı?

— Para için olsa gerek.'. . Birinci üye "para için" dediydi.

— Sen vermedin mi?

— Vakit kalmadı. Tam bitirdik. Herif seslendi. Sonra da ben unuttum o da istemedi. Kaldı öyle...

— Başka zaman?

ˆ Başkası yok. .. Ertesi kış, gene yollar kapandı, gene burda kaldık. Tammazlandı. Üstelemedim.

— Üstelenmez mi?

— Üstelemedim. Babamdan öğüdüyüm: Sürgit değil, gör geç...

— Herif yiğit görünüyor oysa... Bir iki karıyı aç komaza benziyor. Kızı olmasın?

— Tahsildar Hüseyin Efendi "karısı" dedi.

— Hani bilmiyordun?

— Bilmiyorum, Tahsildar Hüseyin kavatının Allah bir dediğine inanılmaz. Bir cigara çıkardı, tabakanın üstüne birkaç kere vurdu.

— Neden yalan söylesin? Ne geçer eline?

— Geçmez bir şey ama, söyler gene de... Geçer de belki. .. Belli mi olur.

— Orası da var ya... -içini çekerek dışarıyı dinler. -Dışarda fırtınanın ugultulan arasında, kurt ulumaları ... Basunyor gittikçe ...

— Bastırıyor. -içini çeker.- Kaç kere ahdettim. “Bundan böyle, radyonun meteroloji raporundan başkasına kulak asma” dedim. Radyo mu bilir, kambur kahveci mi? Niye karışırlar başkalarının işlerine insanlar? Bilir gibi baktı gökyüzüne pezevenk. .. “Şuncacık esinti olursa, bıyıklarımı kazıtırım” dedi. “Ben elli koyayım sen beş lira koy” dedi. “Var mısın?” dedi. Meydan okuyor, sırtının kamburuna bakmadan... Bana meydan okuyor. Bana... Ömrü, yollarda geçmiş herife...

— Bisküvi satıyorum, dedindi değil mi?

— Yalnız bisküvi değil... Saç ilacı... Diş macunu... Kırtasiye... Şu bu... Ticaret Gazetesi...

— Anlamadım.

— Ben aslında Ticaret Gazetesi temsilcisiyim. Abone yaparım. Yılda dört mevs m, vaktiyle yaptığım aboneleri tazelerim. Paralarını toplarım.

— Haaa o başka.. Ben de gazeteyi dolaştırıp satıyorsun sanmıştım. Kendi malın mı bari?

— Değil ama, bizim sayılır. Sahibi dostumdur. Şuncacıktan tanışırız. ilkokuldan beri ...

— Ben olmasam batar. -İkisi de susup fırtınayı dinlerler.-Pervazlarda uğultu, uğultunun ötesinde gittikçe yaklaşan kurt ulumaları...

— Ulan kambur felek. .. Alacağın olsun... Bıyıklarım değil, köse sakalını da kesmez miyim ele geçirisem .. .

— Kamburun suçu yok...

— Neden? Bütün suç kamburun... Kalıbını bastı. Ben de “Buralıdır, bilir” dedim.

— Yok canım... işine geldi.

— işime gelir mi, dağ başındaki handa, mahpus kalmak?

— Mahpus kalırım, demedin ki, beli aşarım dedin.

— Doğru... -Elini sallar.- Ben safımdır. Yüreğim saf... lnanı-rım.

— Kaç lira kazanırsın böyle gezerek ayda?

— Kaç lira mı? Belli olmaz. Denk düşerse, kazanırım. Allah bereket versin. Namerde el açmadan geçiniriz.

— Evli misin?

— Evet. ..

— Çoluk çocuk?

— Çocuk. .. Hiç açma oralarım kardeşim... iyi kadındır karım ... Tutumlu ... Hesaplı... Herkeslerin kanları gibi, parayı pencereden sokağa atmaz. On yıldır bir eski yün mayoyu giyer denizde diyeyim de sen anla... Paramız var, Allah'a şükür.. "Al be karı.. Çek bir lasteks mayo al... Giy sırtına," derim. Almaz. Bakkalın, kasabın, zerzevatçının hesabından arttırdığını...

— Arttırır mı?

— Arttırır. Arttırdığını, hacıya hocaya, büyücüye, bakıcıya, doktorlara ilaçlara verir.

— Hasta mı?

— Kısır..

— Belli mi kısır olduğu... Ya kusur sendeyse?..

— Doktorlara bakarsan bende...

— "Kısır" dedin...

— Ben bizim hanımın yalancısıyım. Birisi demiş ki ona vaktiyle... "Erkek kısmında kısırlık yoktur" demiş... "Değil öyle" diyorum. "Beni üzmemek için böyle söylüyorsun" diyor. Ağlıyor geceleri benden gizli...

— Çocuk istiyor musun sen?

— Çocuk istenmez mi?

— Kısırlık sendeymiş..

— Gel de bunu bizim hanıma inandır. inandır evet... -Dışarıyı dinler. Gülümser.— Seni evlendirmeye kalkmadı mı hiç?

— Kalktı. Evlendirdi bile...

— Yok canım ... Kiminle?..

— Bir kız buldu, on yedi yaşında... Taşralı bir kız... Kimsesi yok. .. Razı etti, bize imam nikahı kıydırdı. Gerdeğe soktu, kendi eliyle, say ki yengelik etti.

— İyiymiş...

— Evet... Kendi yok Allah'ı var. Nur içinde yatsın...

— Kim? ikinci hanım mı?

— Hayır birinci hanım...

— Öldü demek?

— Öldü evet...

— Önce yaptı yakıştırdı. Kolay sandı, sonra dayanamadı.

— Verem mi oldu?

— Hayır... Bizi evlendirdi. Bir yıl bekledi. Daha doğrusu, tam on altı ay bekledi. Baktı ki, yeni hanımda gebelik belirtisi yok. .. Bizden boşatıp başkasına verdi. iki bin lira harcadı.

— Harcadınız...

— Hayır, harcadı. Annesinden kalan dükkanı satmıştı. "Bütün masraflar benden... On para harcarsan ölümü öp!" dediydi. Önceleri inanmadıydım, inanır mısınız... Bizi yetmişlik kocakarılardan kıskanan kadın...

— Demek kıskançtı da fazladan ...

— Hem de nasıl?.. Ağzımdan bir of çıksa alınırdı. Ceketimi her zamanki gibi götürüp gardıroba asmasam. "Birine mi sevdalandı" diye gecelerce uyuyamazdı.

— Ne yapmış sizi gerdeğe soktuğu gece sordun mu?

— Sordum.

— Ne yapmış?

— Hiiiiç... Oturmuş Kuran okumuş... Tam on günde hatim indirmecesine. Sonra, Kuran'ı ezberine almaya kalkmış...Yansı-na kadar da ezberlemiş... İnanmadım. Sınava çektim. Şurdan soruyorum, alt yanını su gibi okuyor. Beriden açıyorum okuyor. Bizim bir yazar var, Ticaret Gazetesi'nde... “Kadın bilmecedir. Çözene aşk olsun” der. Doğru... Önceleri “Bilmece de neymiş... Kadın kadındır” derdim. Allah selamet versin, o dediğim arkadaş, biraz fazlaca içer. Biraz fazlaca dedimse, gece gündüz... Ben görmedim. Günahı diyenlerin boynuna... Sabah uyanınca, rakı şişesini kafasına dikermiş ... Yanlamayınca kendisini toparlaya-mazmış...

— Sonra baktın ki...

— Sonra baktım ki, evet, kadın bilmece...

— Bu kadar kıskanç kadın seni evlendirince anladın.

— Yok canım ... Evlendirince nerden anlayacağım ... İnanmadım ki gerdeğe sokana kadar...

— Gerdekten sonra?

— Gerdekten sonra bile değil... Onu boşattı. Başkasına verdi. Verdiği heriften bir yıl sonra çocukları olmaz mı?

— Ne demek çocukları?...

— ikiz... Nur topu gibi... Bir kız, bir oğlan... -Dışarıyı dinler- Fırtına... Kurt ulumaları ... -Ürpererek içini çeker.- Allah dışardakilerin yardımcısı olsun...

— Bilmece, diyordun?

— Bilmece... Arkadaş haklı... Yazar kısmı içkiye de vursa, sezgili oluyor nedense... Bizim rahmetlinin ölümünden sonra inandım.

— Neye? .. Sarhoş yazarın sezgisine mi, kadınların bilmece olduğuna mı?

— Kadınların bilmece olduğuna... Kimin aklına gelir, uyku ilacı alıp kendini öldüreceği...

— Kim öldürdü kendisini? Sarhoş yazar arkadaş mı?

— Yok canım... Bizim rahmetli...

— Hanım...

— Hanım evet...

— Kağıt filan bıraktı mıydı? Ölçüyü kaçırmasın uyku ilacının...

— Bıraktı. -Başını kısarak iki yanma ürkek ürkek bakar.- Bıraktığı kağıdı polislere göstermedim. iyi etrtiş miyim?

— Yazdığına bakar. Seni suçluyorsa iyi ettin.

— Suçlamıyor. Hiç suçlar mı? Terbiyesi elvermez. Aile terbiyesi... iyi yerin kızı çünkü...

— Ne yazmış?

— “Ben gidiyorum beyim... Allah sizi bir yastıkta kocatsın” diye yazmış...

— Ne demek?

— Kendisinden gizli evlendiğimi duymuş nasılsa... Şu kadar sezinleyemedim. Tam bir buçuk yıl hiçbir şey sezdirmedi. Ama hiçbir şey. Bizim işimiz gezgincilik. .. Bir giderim, üç ay gelmem.

Bazı dört aya bile çıktığı olur. On üç yıl beş ay, sekiz gündür bu böyle..

— Nerden anladı peki? Biri görüp söylemiş olmasın?

— Gören işiten söyleyen filan yok. .. Sonra bir arkadaşı anlattı. llk haftasından fark etmiş... Kadın, “yoktur öyle şey... Saçmalıyorsun?” demiş... Rahmetli, gülmüş... “Ben bilmez miyim?” demiş o kadar... Oysa, biz, Güney gezisi diye çıktıktı evden... Mektup yazmak adetim değildir, telefon etmem, telgraf çekmem. Büsbütün İstanbul’da da kalmadık. Bir tur attım Trakya'ya, bir tur Balıkesir’e, Eskişehir-Bolu-Adapazan-istanbul... Dedim ya... Kadın bilmece...

— Neden evlendin, üstüne bir daha?

— Neden, ne demek?.. Çocuğumuz olmuyor ya... tik evlendiğimiz zamanlar, eve çirkin yaşlı hizmetçi alırdı. Sonra sonra, körpesini, yüzüne bakılanı seçer oldu. -içini çekti.- Evet... Kadın bilmece...

— Kimi aldın? Tanıyor muydu? Arkadaşı filan?

— Arkadaşı değil... Tanıyordu. Hizmetçi almıştı. “Bu kız bana biraz oynakça görünüyordu!” dedimdi de “Günahını alma... Gül gibi kız” dediydi. -içini daha derin çekti.- Çok anlayışlı kadındı rahmetli... Allah

rast getirir de belki kızlardan biri gebe kalır diye, sık sık annesine giderdi.

— İyiymiş... Kıyak...

— Kıyak evet... Utanırdım inanır mısın? insan utanıyor, suçlu olunca. Başkaca zorluğu... Ne olacak, hizmetçi parçalan... Bunca evin artığı şırfıntılar... Evin beyine yakın oldular mı, avurt zavurta başlıyorlar. Saygısızlığa ... Katlanırdı rahmetli... Birkaç ay, bazı bir yıl dişini sıkardı.

— Bunca serbestlik varken neden gidip gizlice evlendin?

— Bana kalsa evlenir miydim kardeşim. Kız tutturdu. Olmazmış... Hanımının ekmeğini yiyormuş... Onun yatağına giremezmiş...

— Yatağına girmek şart mı? Kanepede divanda olsa...

— Olmuyor. Kendini koyuveremiyor. O çekildikçe, benim canım çekti... O nazlandıkça, ben üsteledim. Sonunda, bir gün, başıma ne gelse iyi...

— Ne?

— O gece kız razı oldu, ben beceremedim. Utancımdan yere geçeceğim. Kendini öldürmek işten değil. Kız fenlenmiş... Baktı ki ben kötüyüm. “Ben sana demedim mi beyim” dedi. “Olmaz burda... Kendi evimiz olmayınca, bize murat almak yok” dedi. Düşündüm. Dogru... Çünkü, bunca yıldır hiç başıma gelmemiş böyle tutukluk. .. Ertesi gün denedim. Demir gibiyim.

— Onda mı?

— Ondan olur mu? Başka bir tanıdıkta... Sözüm hurdan dışarı genel birleşme evinde ... Öğleden sonra bir daha gittim... Demir... Gece bir daha uğradım.

— Demir...

— iyi bildin, demir. .. Eve gelip kıza sıvanıyorum. Aah... Koydunsa bul...

— Kötü...

— Hem de ne kadar... Bir ara, rahmetliye açılayım, dedim. Sonra düşündüm baktım, olmayacak. ..

— Neden?

— İnandırılır şey değil... Çünkü kendisi görüyor. “Kızı sevdi. Böyle bir yalan uydurdu” diyecek. .. iyisi mi?... Hazır mı işimiz gezgincilik... Atayım şunu İstanbul’un kuş uçmaz kervan geçmez bir yerine... Kıyayım bir imam nikahı... Bakalım neyin nesi? Büyü mü yaptı kahpe?.. Yoksa... bize Allah kısmet mi etmemiş bunu? .." dedim. Allah biliyor, niyetim, erkeklik onurunu kurtarmak. .. Ne dersin kardeş, kızı attım Beykoz'un gecekondu mahallesine kıydım imam nikâhını ... ilk gece...

— Demir...

— Demir ki... Alnımdan öptürmecesine... ‘Tövbe mi kahpe?” diyorum. “Tövbe efendim... Tövbe ayaklarını öpeyim” diye yalvarıyor kancık itler gibi...

— Çocuk olsa bari, bunca zorlamaya...

— Olmadı ne dersin... -içini çekti.- Allah'ın işine bak... Olmadı vesselam ... Olaydı, rahmetli, uyku ilacını içmezdi. Ben kızı boşamazdım.

— Boşadın mı? Neden?

— Neden ne demek? Bir yastıkta • kocayın diye kalbinin kırıldığını açıklıyor ya... Fazladan bir yıl geçmiş... Berikinde gebelik mebelik yok. ..

—.Birini boşadın, birini gönderdin tahtalı köye ... Ortada kaldın desene... Ya şimdi? ..

— Dırazdedenin düdüğü gibi neden? Şimdilerde mutluyum gayet, Allah'ıma şükür bu dünyada benden mutlu erkek olmaz.

— Yeniden evlendin?

— Evlendim.

— Çocuğun da mı oldu, sakın?

— Hem de biri kız, biri oğlan... Allah'ın işine bak ki, bu kez kürtajdan baş alamıyoruz. Tutmak olur ama bu kadar mı olur şı-pınişi diyerek dizlerini dövmekte. Biraz gülümsedi. Üç ayda bir kürtaj ... Senden iyi olmasın bir doktorumuz var. .. Acizlik getirdi. Zati hanımı bize doktor bulmuştu.

Şimdi iki ayda bir yatırıyor kendi kliniğine ... Özel kliniği var. On beş günde bakıyor icabına... Yarıyor da haspaya ne dersin... Vız geliyor. Görsen, kürtajdan mı kalktı, dinlenmeden mi geldi, bilemezsin. Bizim sarhoş yazar arkadaşa sordum. “Senin hanım, hastabakıcı olduğundan, kliniğe, doktor işine alışık. .. Alışık oldu mu böyledir” dedi.

— Doğru demiş...

— Böyledir evet. .. Öyle oldu mu böyledir. Aklımın ermediği... Rahmetli hanımın işi... Kendi eliyle everiyor. Evdeki hizmetçilere de göz yumuyor.

— Yumuyor.

— Sonra... Dönüp tatlı canına kıyması...

— Ben de anlayamadım. Düşünüyorum aklıma geldikçe... Hiçbir yere bağlayamıyorum.

— Sormadın mı, yazar arkadaşa?

— Sordum. Hakçası, akıl yatıracak bir şey söyleyemedi o da... “Gizliliğe gelememiştir” dedi. “Sinirleri bir yere kadar dayanmıştır da... Anladın mı?” dedi. “Yok, anlayamadım” dedim. “Ben de...”diye sırıttı. Ne olsa çok içen adam bir yerde sapıtıyor. Türkçesi bilemedi, bu işin nedenini. Hanıma açtım, bir uygun sırada... Kadınlar birbirlerinin davranışlarını bizden daha iyi çö-zerler, diye düşündüm. “Bu kadarcık şeyi bilemedin mi, Allah'tan... dedi. En sonunda her şeyin Allah’tan olduğunu ben de biliyorum. Benim aradığım başka...

— Evet... Sen, bu işte benim suçum var mı diyorsun.

— Tamam ... Hay sen çok yaşa kardeşim... Aradığım bu...

— Meseledir. Sarhoş arkadaşa sormadın mı?

— Sordum. Çok sarhoşmuş ...

Ocağın önünde yatan, davranıp oturdu. Dirseğini dizine, elini çenesine dayayıp kötü kötü baktı.

— Babandır baban...

-İkisi birden sese dönerler.— Ne baban?

— Ne demek?

— Babandır sarhoş... Dili biraz peltektir. Neden korktunuz peki... Hayır... Yiğitlik öyle değil... Yatanın ardından söylemek kolay... lşte kalktım. Yüzüme söyleyin erkekseniz... Yüzüme... Yanılıyorsun arkadaş ... Sana bir şey diyen yok. ..

— Yanılıyorsun. Biz başka bir şey konuşuyoruz.

— Ben duydum. Ben sarhoşluk işinde yanılmam. Çünkü sarhoşluk benim zanaatım. Ben ilk rakıyı rahmetli babamın elinden içmişim, dört yaşında...

— Dört mü? -Bakışırlar.- Dört mü dedi?

— Dört ya, ne sandınız? .. Anam rahmetli, yeminle söylerdi. Yeminle dedimse, palavra değil... Aptessiz, yere basmazdı bizim kocakarı... Horozdan kaçardı. Rahmetli babam, nasıl olsa alışacak... lyisi mi, vaktiyken alışsın hem de baba elinden tatsın demiş. Yallah etmişim doluyu... Bir saat bağırmışım. Nur içinde yatsın, kocakarı, “Altından üstünden gittiydi oğlum... Ben senin başına gelecekleri o gün bildim diye gülerdi. -Duvarın dibinden bir şişe alır, kafasına diker. Birkaç yudum içer. Yumruğuyla ağzım sert sert sıvazlar.- Allah belasını versin. Yirmi yıldır içerim şu zıkkımı... Alışamadım. -Şişeyi uzatır.- Canınız çektiyse buyrun. Teklif yok. ..

— Nedir o?

— Rakı mı?

— Çok ararsın rakıyı çoook... Biz de arıyoruz ama, elimize geçmiyor. Halisinden boyalı ispirto... Hadi sıkılmayın... Beni bu tavda bulamazsınız. Canınız çektiyse... -Dışarıyı dinler.- Fırtına büsbütün azgınlaşmış, kurt ulumaları biraz daha yaklaşmıştır. Bırrrrr ... Esip gürlüyor mübarek... lçecek misiniz?

— Yok ...

— Sağ ol...

— Benden söylemesi... Bu hava böyle giderse, sabaha karşı, çok yalvanrsınınz ama, iş işten geçer. -Birkaç yudum daha çeker. Gene yumruğuyla ağzını sıvazlar.- Oh beeee... Can ilacı can... llk yudumla öğürme geliyor ama ikincisi üçüncüsü bal şerbeti. .. -Dışanya kulak verir. Şişeyi hemen arkasına saklar.-Hüssst... Geliyor. Biri geliyor. Karıdır. Var mısınız bir şişe ispirtosuna... Kan değilse... Nah ispirto hazır... Şişe.. Hoooop, size geçer. Karıysa ... Bana bir şişe alırsınız. Var mı yüreği söyleyen... Dört gündür, postu serdik buraya, hastalık

numarasıyla... Herif yuttu ama, kannın yutmadığını dinim gibi biliyorum. “Nedir bu içtiğin?” diye sordu. “ilaç” dedim. “Ne ilacı” dedi. “Bel gücü” dedim. “Hızlandırmasına mı, yavaşlatmasına mı?” dedi. “Adamına göre” dedim. -Dört parmağıyla yanağını yukardan aşağıya kaşıyarak bir zaman ateşe bakarak güler.— Ne dedi buna karşı? ..

— Kim?

— Kan...

— Hangi karı... Haaa... Şu ... Bilmem. Geçmiş gün...

— Kaç zamandır burdasın ki, geçmiş gün oluyor?

— Burdayız epeydir. Ya üç, ya dört gün...

— Üç dört güne, geçmiş denir mi?

— Vızır vızır. . . Dur sana, hüvesi hüvesine söyleyeyim. -Torbasını yoklar.- Tamam ... Üç gün olmuş... Şişe beşti... Birini yarıladık. Biri daha açılmamış... Tam üç gün... Bu geceyi saymıyoruz. Vay canına... Bana üç yıldır burda kakıldım kaldım gibi geliyor.

— Nereye yolculuk?

— Yolculuk mu? Ne yolculuğu...

— Nerden gelip nereye gidiyorsun, diyorum.

— Şu mesele... Gelip gidiyoruz.

— Memleket?

— Anlamadım.

— Nerelisin?

— Haaaa şu mesele... Ofluyum.

— OPta doğmamışım. Yolum da düşmedi.

— Ya?

— Hoşuma gidiyor Ofluyum demek... İstanbulluyum demekten daha uygun düşüyor bana... -Yanındakine göz kırpar. Aklından zoru var anlamına elini sallar.— Kan ne dedi, dedim.

— Ne diyecek... “Anlarız bakalım” dedi. '

— Bakıp anladı mı?

— Bakıp anlamaz mı böyle diyen kan?.. Bırakır mı?

— Sonu?

— Sonu... “iyi ilaçmış çok” dedi ama...

— Aması ne?

— inanılır mı kan lafına... Ne demiş senin o sarhoş arkadaşın?.. Kan demek bilmece demek, dememiş mi?

— Uyumuşluğa vurup bizi mi dinliyordun?

— Sarhoş lafı geçmese, duymazdım bile... Adam sarhoş oldu mu, sarhoş lafına işkillidir.

— Bir kez mi sınadı? Yoksa ilacın gücünü birkaç kez denedi mi?

— Denedi.

— Ahırda mı?

— Yok devenin başı... Hazır serili yatak varken, ahır neyin nesi.

— Burda öyleyse...

— Burda ...

— Yolcular?

— Yolcu yoktu.

— Kocası. ..

— Ava gitmiş ... Keklik avına ...

— Ya üstünüze geleydi? Korkmadı mı kan hiç?

— Korkmadı galiba... Öyle bir şey sezinlemedim. Rahattı.

— Sen?

— Ben ne?

— Senin aklına gemedi mi? “Basar herif bizi...” diye hiç mi kuşkulanmadın?

— Sahi... Öyle ya.. Olur bu dünyada böyle şeyler... Aklıma hiç gelmedi, inamr mısın?

— Gelseydi?

— Gelmedi.

— Gelseydi, diyorum. Gelseydi kuşkulanır mıydm?

— Akla gelmeyince nasıl bilinir.

— Başka sefer...

— Bununla mı?

— Hayır, başka kadınla?

— Dur bakalım... Kocası keklik avına giden... Hancı karısı... Hancı karısı... Yok.. Bunu burda siftah ettik.

— Kocalı bir başka kadınla... Kocalı olması şart değil, vurucu kmcı erkek akrabası olan başka bir karıyla...

— Başka karıyla... Başka,kan... Gelmedi hiç... Şaşılacak şey... Gelmeli oysa, değil mi? .. -Yanağım kaşıdı, dön parmağıyla yukardan aşağı-garip çok garip ... iyi ama, neden kurcalıyorsun bunu derinden derine... Dur anladım. Başından geçti. Kuşkulandın. Olmadı. Utandın. Araştırdığın bu mu?

— Bu...

— Rezillik desene... -Güldü kısa kısa.- Kötü çok... Berbat... İçelim bakalım bir daha... *içelim aşkına ispirtoyu rindan-ı Hü-da’nın / Rindan’ı Hüda vakıf-ı esrarı nihandır.* Ne demek “Vakıfı esrar-ı nihan? .. -Biraz bekler - Ne demek diyorum. -Biraz daha bekler. Şişeyi ahr. Işıga kaldırır - Şu demek. .. Esrarlı sırlan

bilendir. Kim? Rindan-ı Hüda...” Ne demek? Allah’ın rindleri...

— Ne demek rind?.. Hiç demek... Enayi demek. Enayi... -İçeri.- Tamam ... Aldık fitili.. Kibriti yak tut, harlasın harradak Berduş Niyazi... Niyazi...Yani bendeniz ... -Gözlerini kısıp başını biraz sağa bükürük bakar. Bir şey beklediği bellidir.- Sormuyorsunuz, ne iş yaptığımı... Böyle olmadan önce...Yüzde doksan beşiniz sorar oysa...

ilgilendiğinden değil. .. Bir işe yaramadığından da değil... Sormak lazım sanırlar. Size öyle gelmedi mi?

— Hayır.

— Ya sana?

— Yok. ..

— Yoksa .. Ver bakalım, demin tabakanın üstünde hoplattığın cigaradan bir tek. .. -Cigara içen tabakasını çıkarır. Bir tane atar. Bir tane ağzına koyar. Tabakayı açık olarak yanındakine uzatır.— İçmiyorum. Biz onu çoktan boşladık. Dedim ya... "Çocuğun olmasını istersen, önce cigarayı bırakacaksın" dediydi doktorlar. ..

— Cigara içenin çocuğu mu olmazmış... Yeni mi çıktı bu?

— Doktorları bilmez misin? Akılları ermedi mi, "Cigarayı bırak" derler.

— Hanım tütün içiyor mu? Senin iki ayda bir kürtajla yatan hanım?

— Günde iki paket... Cigaranın çocuk olmakla ilgisi yok.. Çünkü o doktor, bana içkiyi debıraktırdıydı. Sonra rahmetli hanımın başına o iş gelince "ne olursa olsun" dedim başladım. Eskiden haftada, on beş günde bir içerken, akşamcılığa vurduk dert ile..

— Yeni hanım kürtaj masasından kalkmaz oldu öyleyken ...

— Tamam ... Aklı olan, doktor lafına bakmayacak.. Ben -Di-kilip dışarıya kulak verir. Avluda, iri bir köpek kızgın havlamaya başlamıştır.- Allah Allah biri geliyor bu havada... Nasıl söktü karı buraya kadar? ..

— Yolcu değildir.

-Ya? ..

— Agıl mağıl varsa yakında... Orman askeri filan...

-Kapı kanadı şiddetle açılıp duvara çarpar. Savrulan tipinin içinden kardan apak olmuş üç kişi girer. Arkalarında hancının kansı... Önden giren sendeler. Arkasındaki tutar.- Neriman sevgilim ... -Neriman dönüp erkeğin boynuna sarılır. Sinirleri boşanmıştır. Omuzlan sarsılarak titreyemeye benzeyen bir sesle hıçkırır.- Neriman... Geldik. .. Kurtulduk. .. Tut kendini sevgilim...

— Cemal.. Sen misin? .. Bittim. Hiç varamayacağız gibi geldi. Şuracıktaki ışığa hiç varamayacakmışız gibi... Suç bende... Söyledin... -Hıçkırır, katılırcasına.- Ya bir şey olsaydı sana... Bir şey olsaydı benim yüzümden... Benim inatçılığım yüzünden...

— Saçmalıyorsun. Bitti hepsi... Geçti. Kurtulduk. Neden senin yüzünden oluyor. Ben de istedim. Mehmet de “Fırtınadan önce, aşarız beli” dedi. -Kadının kürkünü çıkarır. Boyun atkısını, kürk başlığını atar.— Gel şöyle... Odun atsanıza şuraya' .. Atın şu odunları... Daha da odun getirin. Kaç paraysa... Parasının hiç değeri yok... Getirin atın... -Hancının karısını çömelip ocağa odun yığar.— Bir iskemle... Oturacak bir şey... Yer açın ocağın önünde...

Koşsana Mehmet... Bakarsın hayvan gibi... Koş çabuk... -Kadını ateşe doğru yarı yürütür, yarı kucağında taşır.- Ağlama artık .. Geçti... Kurtulduk. Şimdi sana çay yaptıracağım. “Bir bardak çay olsa” demiyor muydun?... -Mehmet’in köşeden alıp geldiği arkalıksız iskemlenin yerini birkaç kere değiştirir.- Otur. Birdenbire ateşe sokulmak iyi değil... Onun için biraz geriye aldım. Hemen ısınacaksın. Sıcak su var mı hazırda... Sıcak su, diyorum size...

— Var.

— Çay?

— Var.

— Hemen çay... Hemen demleyin... Ne bakıyorsunuz yüzüme efendim, hemen diyorum. Çay... Hemen... -Kürklü gocuğunu çıkarır. Kalpağını atar. Eldivenlerini sıyınrken, oradakilere ilk defa bakar.- Özür dilerim baylar. Fırtına gibi girdik. Belki de uyuyordunuz. Özür dilerim. iki saaattir boğuşuyorum ölümle ... On dakikalık yolu, tam iki saatte alabildik. .. Bağışlayın...

— Ne demek beyefendi... Yolculuk hali. ..

— Uyumuyorduk.

— Uyumuyor muydunuz?

— Konuşuyorduk.

Niyazi’ye döner.

— Siz uyuyordunuz ama...

— Yok. .. Laf atıyorduk... Tipiye yakalanıp donanlar üstüne... -Neriman inler. Cemil parmağını ağzına götürerek sus işaret verir.-

—— Tipide donanları konuşuyorduk. Sarıkamış'ta... Seferberlikte. Doksan beş bin kişilik iki kolordudan on beş gün içinde kaç kişi kaldı bilin bakalım? Bazı kitaplar on bin diye yazar. Yalan... Bin kişi... Evet, doksan beş binden yalnız bin kişi... Onların da, yüzde doksanı sakat... Donma sakatı... -Neriman inler, Cemil sus işareti verir.- Sus yok... Sus yalan için... Gerçek bu... Yüzde doksanı donma sakan dedim. Sakat makat yaşadılar mı? Hayır. Gerisini de tifüs aldı götürdü. Gerçek bu... Benim tanığı... Gözlerimle gördüm. Ne demek gözle görmek. .. İçinde yaşadım. Yaşadım da yanlış ... içinde debelendim köpek gibi.. On yedi yaşındaydım. On yedi yaşında bir yedeksubay adayı... Ateş boyunu istemişim heriflerin ayaklarına kapanarak... Evet, Alman okul müdürü Hans Bey'in çizmelerine kapandım. Korkuyorum, Kafkasya'yı ben yetişemeden kurtaracaklar diye ...

Şişeyi iki yumruğuyla tutmuş, ocağa bakarak dalmıştı. Bir haftadır tıraş olmamıştı. Sırtındaki elbiseyle yatmıştı. Elbiseleri yeniydi, iyi terzi elinden çıkmışa benziyordu ama, buruşmuştu. Boynu kapalı bir gemici süveteri giymişti. Hancının karısı içeri girdi. Ocağa gitti. Son odunları attı. Oı:zu üstünden iki kere adama baktı.

— Nedir o elindeki şişe?

— Niçin sordunuz?

— Sordum. Sorulmaz mı?

— Haç...

— Ne ilacı? ..

— Bel gücü ilacı...

Yarı dönüp bir başka ilgiyle bakar.

— Anlamadım.

— Bunda anlaşılmayacak ne var. Bel gücü ilacı...

— Doktor mu verdi?

— Doktor.

— Hızlandırmak için mi, yavaşlatmak için mi?

— Arkadaşına göre...

Kadın kalktı. Ellerini kalçalarından aşağıya indirerek kendini sıvazladı. Sonra göğüslerini tutup iki yana dönerek gerindi. Gözlerini süzdü. Süzerek belli belirsiz gülümsedi.

— Benim gibi olursa arkadaşın?

— Şöyle dön bakayım ... Işığa dön... Senin gibi olursa .. Hayır, eteklerini kaldırmak istemez. Mal dışardan belli...

— Öyleyse ... Kısrak cambazıyım demiştim. Gerçekten kısrak

mı alıp satarsın?

— Kısrak. ..

— Ucuzundan körpe tay olsa... Erkek tay...

— Anlamam...

— ille kısrak mı demek?

— ille kısrak. ..

— Yaşı?

— Eh... Yük çekmeli biraz... Yan yolda solumamalı... Acele işlerde binmeye de gelmeli...

— Al karayı, bin doruya, sat kulayı, demişler.

— Doru evet...

— Kır olmaz öyleyse ...

— Hiç olmaz.

— Demirkır?

— Yerine bakar. Cinsine ... Soyluluğuna... Ustalığına... Huylu değilse... Tay alıştırmaya yatkınsa... Rahvansa...

— Yorucu istemiyorsun demirkırda...

— istemiyorum.

— Günde ne kadar içilecek bu ilaçtan?

— işi bilir.

— Senin için mi yapılmış özel olarak... Yoksa başkasına da derman olur mu?

— Dedim ya, işine adamına göre...

— Kadın erkek ayrıntısı?..

— Yok..

— Ver bakayım şunu ... -Işığa kaldırır. Mantarı açıp koklar.-Aaa... Rakı bu ayol... Bildiğimiz rakı... ilacın zorlusunu bulmuşsun. Ben de “Marazlı fukara" diye acıdımdı. -Bir yudum içer. Gülümsemesini hiç bozmamıştır-.

— Aferin...

— Neden?

— Kılın kıpırdamadı. Elli derece... Susuz musuz... Aferin...

— Severim rakıyı...

— Belli... Ben de sevenleri severim.

Bir yudum daha içer. Oh der. Bir kere de koklar. Tıpayı kapatıp verir.

— Doğru ...

— Nedir doğru olan?

— Bu ilaç adamına göre...

— Senin adama?..

— Ne için sordun?

— Ağzın rakı kokarsa çekişmez mi?

— Bumu koku almaz.

— Kulağı gözü?..

— On yıldır evli bütün kocalar kadar...

— On yıl mı?..

— Kaçtığım zaman on dört yaşımdaydım.

— Sevdin demek. .. Kaçtığına göre...

— Ben on dört yaşımdaydım... Herif kırkını aşmıştı.

— Dağ gibi de herif. Yürekliymişsin on dördünde, maşallah...

— Babam daha kalıplıydı... Anam da benden daha ufarak.. Baktım, ne etini yiyor, ne kemiklerini kırıyor. Fazladan, babam anamı öldüreceğine anam babamı öldürmüş... Komşular, “Yedi dağ gibi dünya pehlivanını kahpe” diye gülüşürler bugün bile.

— Seninki sonradan belleme değil, anadan sürme desene...

— Anadan evet.. Anam da on dördünde kaçmış... Ben karnındaymışım...

— Herif mi zorlu, sen mi yalınkat çıktın anana bakarak?

— Ne herif zorlu, ne ben yalınkatım... Babam rençperdi, benimki avcı. ..

— Farkı?

— Gerçekten av tutkunu herifi, boyunduruklayamazsın. Sözüm yalnız ava değil... Para tutkunu da öyle... Aman şu tarla da benim olsa, diyen de... Tazı besler... Tazı beslenen evde, herif kısmı yatağa girmez ki, şeytan aldatabile...

— Tazıyla mı yatar, ahırda?

— Tazının ahırda ne işi var?

— Yeri neresidir tazıların?

— Av dönüşü, çocuk gibi yıkar paklar. Torbasına koyup tavana asar.

— Atıyorsun. Neden?

— Pirelenmeyecek. Pireli tazı, güçten düşer de av süremez. Tavşana yetişemez. Bizim buralar, orman... Kayalık. .. Tazıyı koyuvermek için ova ister. Tazı kısmı koşarken bastığı yeri bilmez çünkü ... Kendini çeviremez de taşa kütüğe vurup kafasını dağıtır. Alıp ovaya ineceksin. Tazıyı tavşana bıraktın mı, ömür çarkı dururmuş...

— Ne çarkı?

— Ömür. .. Ömür çarkı durdu, demek, öldün gitti demek. .. Tazın tavını aldı mı, yeniden doğuyorsun. Böyle herifi, hadi gelsin de, tüketsin bakalım, benim anam... “Ömründe iki ay ersiz kalacağım aklıma gelirdi de bu gelmezdi, vah benim yüzü kara kızım” diye şaştı anam...

— Nedir başına gelen?

— Kaçtığımın üçüncü ayı barıştılar. Anam geldi. Kaldı burda birkaç gün... “Dağda yabanda ne olsa olur” diye herifi kattım yanına...

— Yoksa aklıma gelen mi oldu?

— Aklına gelen... Dereye inince başına çökmüş canavar gibi... Fukara anam, pençesinden çıkamamış... “Vah kansız kahpe.

Sen bu domuzu hiç mi yumuşatamadın? Benim etimden olup...” diye şaştı. Ben oynaşırken, tazının inlemesini duymasıyla eli ayağı kesilen herife körpe karı neylesin? Güç yetirmek için ele geçireceksin. Ele geçirecek şey kalmayınca...

— Zormuş senin işin kız... Zormuş iyicene... Köyde möyde olsa neyse ne... Dağ başında... Haftada on beşte biri gelecek de... Kalabalıktan aman bulacaksın da...

— Haftası on beşi neymiş?.. Adam açlıktan geberir. Allah’ıma şükür, poçur yolu burası... işlek ki, Samsun Susası kaç para...

— Heriften soluk bulmayı ne yapalım? Hep mi avda bu rezil?

— Kısmeti veren Allah soluğunu da verir. Kurban olduğum...

— Yolcu kalabalık gelirse?

— Kalabalığın düzeni ayn, tenhanın düzeni ayn ...

— Herif burdaysa?

— Olsun varsın... Tazı tutkunu herif edebini bilecek. ..

— Demek bilmezden üstüne de uğrasa rezillenmez mi, erlik göstermesine?..

— Bilmem. Hiç uğramadı şimdiye kadar... Herden seslenir, “vardım” diyerek.. Sen de toplanır kalkarsın.

— Uğraşmaya daldın da sesi duymadın diyelim? .. Olur ya insan hali...

— İnsan hali, evet... Duymadım bir kez.. Duymadım dedimse... Yalan mundar... Duyduğum sıra, kaba gürültüye kulak asacak sıra değildi. Duymazlığa vurdum, “Ne olacaksa" deyip... Dolanmış biraz hanın çevresinde ... Çekişti gece... “Kara yağız oğlandan geçemedin öyle mi, kahpe? diye diklendi.

— Sopayı çekti mi yoksa kız?

— Nasıl bir erkek olmalı ki, sopayı çekmemeli... Gene memelerini tutarak gerindi. Çekti güzelce... Kemiklerimi yumuşat-macasına... Etlerimi gömgök etti elleri kırılası.. Tazı kovarken yardan uçası. .. Adamın rakı içmesine baktı dikkatle... Belli belirsiz gülümsedi. ilaçlık ne var şimdicik yiğit...

— ilaçlık bir şey yok. .. Keyiflendim.

— Yüreğinin kuşkusu dağıldı öyle ya... “Üstümüze biri gelir” diye tutulma huyun mu var yoksa?

— Bilmem. Hiç başıma gelmedi.

— Benim çok geldi başıma, çooook. .. Benim dedimse, yolcu heriflerin... Kalıbı yiğit herife varmak kötü... Tazı tutkunu olduğunu anlatacaksın, o sıra uzun uzadıya... Yemin çekeceksin bir zaman...

— Kolayım bulmuşsun ay işte... Önceden söylemeyi...

— Kolay mı önceden söylemesi?.. Senin gibi ilk lafı bel gücü ilacından açanı nerde bulmalı? Yaklaştı. Eğildi. Neden tıraş olmadın? Yoksa, hafız mısın?

— Hafız mafız değilim ... Olamadık öyle... Olsak mı iyiydi?

— Neme lazım... Adamın gücü mü artar tıraş olmayla... Dağlar biraz yüzünü gerdanını karıların... “Dağlaması iyi ağzının tadını bilen karıya" der benim kahpe anam ... Adın ne senin?

— N'olacak?

— Hiç ...Yaşın kaç?

— Gördün mü, işe yarar soru bu... Kaç gösteriyorum?

— Bilmem. Suratın çokça gösteriyor ama, gözlerinin ışılaması başka... Kaç yaşındasın?

— Sınamayınca ne desek boş...

— Laf mı şu... Sınamayınca boş elbette... Sınamayınca her şey boş bu dünyada...

— Sınamayı alnımızın akıyla atlatırsak. ..

— Eeee?

— Bilmem . ..

— Kalırsın birkaç gün... “Hastalandı fukara” derim herife...

— Birkaç gün mü?

— Çok bile...

— Postu serersem...

— Postu sermek yok bizim kitapta...

— Gider gider gelirsem ...

— Yok... Benim zagon gör geç... Zorlasam da, bilemem. Aklıma gelmez. Uzadı mı tutulursun. Tutkun kandan kötüsü olmaz. Ne kendine yarar tutkun karı, ne tutulduğuna, ne de başkalarına...

— Tutkunluğun tadını denedin mi hiç?

— Hiç... Akıllı karı ere tutkun olacak, şuna buna değil... Erkeği gördü mü, aygırsamış kısrağa dönecek ki, kamburuna yamuğuna, yiğidine, pelvanına, incesine, kalınına, yaşlısına körpesine bakmayacak. ..

— Kalabalık geldiyse ... Her çeşitten?

— Uğraşacaksın hiçbirini boynu bükük bırakmamaya... Elinden geleni ardına koymadan çabalayacaksın... Allah kısmeti gür vermiş ... Teptin mi gönlüne güç varır. Çabalayacaksın...

— Ya biri sana tutulur da asılırsa... Gitmezlerse..

-— Gözlemine meraklıysa dursun varsın... Seyri parayla değil...

— Mızıkçılığa kalkarsa ... Kıskançlığa vurup...

— Delleneni ne yaparlar? Kollarını ardına bağlayıp deli damına götürürler.

— Oldu mu böyle bir iş?

— Olmuştur olmaz mı? Dünya bu... Bir koca jandarma gedikli çavuşuydu. tz süren bir babayiğit ki... Eşkiya çetelerine dünyayı dar etmiş bir babayiğit.

— Evet?

— Dellendi durduğu yerde... Bir de baktık, bir gece karakolun ışığında otururken atıp vurmuşlar.

— Kim vurmuş...

— Aslını bilen olmadı. Kız Ali vurdu dediler.

— Kim bu Kız Ali...

— Buraların ünlü delikanlılanndan... Yakışıklı ki, değme kız kaç para ...

— Sonra bu Kız Ali dellenmedi mi?

— Aahh...

— Dellenmedikçe adam adamı vurur mu, aklım ermedi.

— Dellenme huyu yok Kız Ali'de... Anadan doğma kavat çünkü ... Bir adam anadan doğma kavat olmayınca, başçavuş gibi yiğide kıyar mı?

— Doğru..

Dışardan kalın bir ses "Güllü" diye bağırdı. Güllü adamın ağzını avuçladı.

— Geldi benim herif... Av aldıysa akşama keklik pilavı salarım sana... Yumurta kırarım.

— Sınama işi? ..

— Sınama işi olmayınca, keklik pilavı, yumurta neyin nesi?.. Yağma mı bu?

Ses daha yakından "Güllü" diye bağırdı.

— Geldim kız... Eğlen geldim. Kalçalarını sallayarak telaşsız yürür. Kapıda durup döner. Allah bilir ya.. Gözüm tutmadı senin ilacı...

— Neden?

— Sıçrayıp kalkmadın... Tutup öpmedin ...

— Gerçek. .. Yerinden sıçrar. Hay Allah beni kahretsin... Atılır dört ayak üstünde ... Şişeyi bırakmamıştır. Dur ... Dur bir dakika.. Dur...

-Güllü diye bağıran kaba erkek sesi...Kapı örtülür-.

Zehra'nın Defleri * * *

Neriman hızla döner. Açılan bir vapura selam veriyormuş gibi elini sallar.

— Hayır. .. Hayır... Olamaz. Böyle bir şey, başka bir zaman hiç olmamıştır. Hiç hiç...

(Şişeli adam, şişesini ağzına götürmüşken öylece durup şaşkın şaşkın sorar.)

— Nedir hiç olmamış olan?

— Bu tipi... Bu soğuk... Bu karanlık ölüm... Karanlık mı? Hayır hayır. Boz ölüm ... Boz da değil.. En uzak yıldızdan bir aynaya ilk defa vuran bir donuk parıltı... Araba nasıl soğumaya başladı Cemal... Olur mu böyle şey... Ölümün parmaklarım duydum ayaklarımda... Bir başka çeşit soğuktu o... Yavaş yavaş dizlerime çıkarken anladım. Dehşete kapıldım birden... Öleceğime inandım. Ölümden kurtulamayacağıma... Hayır olmaz. Sarıkamış'ta böyle bir şey olmamıştır. Çünkü, bu soğuk, o tarihten bu yana gücünü arttırarak gelmiş bir soğuk... Tipi o zamandan bu zamana daha ustalaşmıştı belli. .. Soğuk daha güçlenmişti. Olamaz. Ayaklarımda kanım donuyordu. Bu donmuş kan, yukarıya kırmızı buz parçalan gönderiyordu, damarları ustura gibi keserek. .. Beynimde düşüncelerin yavaş yavaş donduğunu anlıyordum. Kelimeler donup düşüyorlar, cam gibi kırılıyorlardı. Saçmaladım değil mi? Bir yerden sonra, saçmaladım iyicene...

— Yok canım ... Konuşuyordun.

— Konuşuyor muydum? Nasıl konuşulur, ses çıkarmadan... Sessiz filmlerdeki gibi. ..

— Ses çıkarmaz olur musun? Duyuyordum.

— Sen duyuyordun ama, ben kendimi duymuyordum. Önce zihnimdeki sesler donup tuzla buz oluyordu. Onun için, kelimeler giyinemiyordu seslerle... Çıplak kaldıklarından, onlar da

donup dökülüyorlardı. Şişeli adama şişeden bir yudum içer. Güler bir zaman keyifli keyifli.

— Neden gülüyorsunuz? Delirdiniz mi? Aaaa ... Sarhoş bu... Sarhoş...

— Başka şeye güldüm hanımefendi ...

— Ne var gülünecek ortada... Ölümden geçip geldik biz diyorum, cehennemden...

— Anlaşılıyor, araba kara saplanınca kalorifer para etmez. Soğuk alttan dolmaya başlar, su baskınlarında olduğu gibi... Ağır ağır yükselir. Siz de hayvansı sezgilerinizle bunu anladınız. Bir bakıma da, soğukkanlı bir araştırıcı gibi, tespit ettiniz. Ne mutlu ... Ne mutlu...

— Sarhoş ... Sarhoş değil mi? Neresinde mutluluk bunun? ..

— Ne mutlu evet. .. Soğuğun daha yirmi yıl gençliğine rastla-saydınız, anlardınız mutluluğun neresinde olduğunu... Sizi bu gece çevreleyen soğuk çocukluktan delikanlılığa geçerek güçlenmiş soğuk değil, hanımefendi, delikanlılıktan yaşlılığa devrilerek gücünü kaybetmiş soğuk. .. Bastıracak da rahatça tespitler yapacaksınız öyle mi? Rahatça, sesinizi arayacaksınız da onun donduğunu bulacaksınız... Yağma yok. ..

— Bundan daha korkuncu da mı olur?

— Olur mu? Oldu bile... Denizin dibi çekermiş adamı, derinlik sarhoşluğuna tutturup... Dağcıların da, yükseklik sarhoşluğuna tutulduklarını sanıyorum... Bana sarhoş dediniz... Ben Sarıkamış'ın soğuğuyla sarhoş olmuşum on yedi yaşımda... O gün bu gündür sürüp duran odur.

— Size de beyninizin içinde düşünceleriniz donuyor gibi gelmedi mi?

— Hiçbir şey gelmedi. Düşüncenin donması. .. Şiir bu ... Cıvık bir şiir. .. Pis ... Romantik. .. Ne düşüncesi... Donmak fiili bile

artık hiçbir çekime gelmeyecek kadar donmuştu. -Güler.— Niye gülüyorsunuz? Ne var bunda gülecek...

— Biz de halt ettik baksanıza... Biz de vurduk şairaneliğe... Demek ki, bu ... Şey... Af buyrun "Cenabet" diyecektim. Evet, bu cenabet soğuk ortaya geldi mi, insan kendisini şairaneliğin pençesinden çekip alamıyor, ne kadar tetikte dursa... Bozmayalım öyleyse, soğuğun yasalarını... Ne diyorduk?... Pardon... Almaz mısınız bir yudum...

Rakı... Kulüp... Elli derece ... Isınırsınız...

— Isınır mıyım? Versenize... Şişeyi alır Cemal atılır.

— Durun size bir bardak bulalım... Baksanıza Mehmet... Bir kadeh isteyin lütfen... Biraz da su ... Durun Neriman...

Neriman şişeyi dikip üç büyük yudum içer.

— Oh ... Gerçekten iyi... Isındım. Nedir Cemal?

— Hiç... Kadeh demiştim... Su...

— Niçin? Haaa... Bırakın canım... Teşekkür ederim...

— Adım, Cengiz.. Asıl adım Hayrettin imiş... Babam deniz subayıydı. Barbaros Hayrettin'i sever olmalı ki, adımızı böyle koyıuş...

Niyeti beni de Deniz Harp Okulu'na vermekti. Ben hukuk sınavına girdim gizlice. Kızdı biraz.. Konuşmadı birkaç zaman... Bir keyifli sırasında eline davrandım, "Bağışlayın efendi kaptan... Mahdum köleniz, Barbaros Hayrettin Paşa olamayacaksa da, duanız gücüyle, inşallah Zembilli Ali Efendi olur" dedim. "Yıkıl edepsiz!" diye gürledi. Bu sözden suçlarımızı bağışladığını anlardık. Cengiz adı, işi Turancılığa döktükten sonra, Türk Ocağı üyeliğine yazılırken apansız aldığımız addır. Babam rahmetli duyunca inanamış... Çağırdı o akşam... "Nedir senin adın bakalım?" diye sordu. "Hayrettin" dedim. "Hele hele yeni adını soru-yorum"dedi. Korktum inanır mısınız? Sonra da korkumdan utandım. Adını söylemekten korkan Turan fatihi... "Cengiz" dedim. "Gavur adı mı bu?" dedi, "Yok, kökten gelme Türk adı" dedim. "Kökten gelme Türk adı da biz şimdiye kadar neden duymadık hiç?" dedi, "Duydunuz ama unuttunuz" dedim. "Duyduğumu ne biliyorsun?" dedi. "Tarihlerde okudunuz... Cengiz Han. .." "Hangi Cengiz Han bu? Bizi yerimizden yurdumuzdan ettiği söylenen Cengiz mi? Tarihçilerimizin Cengiz Hunriz... Yani Kanlı Cengiz dedikleri herif olmasın?" dedi. "Evet odur" dedim. " O rezil nasıl Türk oluyor. Moğol değil miydi. Doğma büyüme?" dedi. "Öyle biliniyordu ama... Yanlışmış... Türk olduğu anlaşılmış" dedim. "Kim çıkarmış meydana?" dedi. "Adını bilmiyorum. Bir Alman bilgini dedim. "Zor emri mi çıktı? Moğol adı almayanları, hukuk mektebinden kovuyorlar mı?" dedi. "Yok. .. Ben aldım öyle ..." dedim. "Beğendin şu halde bunu" dedi. "Beğendim evet" dedim. "Yalnız beğenmek midir, yoksa altında bir başka mesele de var mıdır?" dedi. Eşeledi, Turancılığı çıkarana kadar... "Yolunuzu epeyce uzun tutmuşsunuz," dedi, "Öyle oldu" dedim. "Yayan yapıldak mı gidilecek, yoksa, kağnı mağnı, deve meve gibi birer araç peydahlanacak mı?"

dedi. “Başımızda-kiler bilir,” dedim. “Kim bu sizin başınızdakiler? Kulağıma çalınan doğruysa, oradan kaçıp gelmiş heriflermiş bunlar” dedi. “Öylesi de var. Yerlisi de” dedim. “Yolu yakınlardan gidip bakan olmuş mu, bu Turan her nereyse?" dedi. “Bilmem” dedim. “Sağlık bahçelik miymiş hiç değil... Yoksa, bizim Orta Anadolu gibi ağaçsızlıktan çöle mi dönmüş?” dedi. “Cennet gibiymiş... Yazılanlara bakarsanız” dedim. “Gidilmeyen yerin cennetliğini kim yazıyor? Nasıl yazıyor?” dedi. “Yazıyor. Çünkü gerçek önemli değil...” dedim. “Ya nedir önemli olan?" dedi. “Mefkûre" dedim. “Ne demek mefkûre bana karı adı gibi geldi. .. Sakın, şanolarda göbek atan kantocu kızlardan olmasın” dedi. Dilim döndüğü kadar anlattım. “Demek kendinize bir hayal vatan yaptınız... Evet, canım siz yapmadınız, Alman aklıyla, yeni akıl hocalarınız yaptı. Benim merak ettiğim, şurdan Bulgurluya kadar uzanıp oralarda ne var ne yok görmüşler mi bu akıl hocaları?.. Peki peki. .. Uzatma... Biz seni Hayrettin diye çağırsak, zedelenir mi sizin yasa?” dedi. “Sanmam" dedim. Elini sallayıp beni gözünün önünden def etti. Ondan sonra, ne zaman arkadaşlar gelip aşağıdan Cengiiiiiiiiiz diye bağırsalar, göğsüne ' yumrukla suratına kırbaçla vurmuşlar gibi irkilirdi rahmetli... Bir ara, benden gizli, Türk tarihleri yığdı eve... Benden gizli okudu hepsini.. Aklını yatırmaya çabaladı. Olmadı sanırım. Küskün gitti. Sarıkamış kargaşalığında, benim de ölü kağıdım gelmiş... Akşam eline vermişler... Bakmış bir zaman... “Hayrettin’im” diye saçını yolan anama çıkışmış... “Hüs!" demiş... “Hayrettin’in yok senin... Çoktan yok. Cengiz yedi onu çoktan... Cengiz’i Hunriz yedi.” Ölüden dönüp geldim, mezarımı yırtıp çıkmışım gibi... O kadar alışmıştı ki anam öldüğüme ... insan gibi sevinemedi bir türlü ... Ölünceye kadar, bana gizlice, hortlakmışım gibi bakardı, elinde olmadan, ürküntüyle...

Dışarıyı dinledi. Fırtına azdıkça azıyordu. Kurt ulumaları iyice yaklaşmıştı.

Neriman fısıltı halinde konuşmaya başladı.

— Uluyorlar... Fırtına bir yandan... Kurtlar bir yandan... Ne olacak bu böyle ... Ben mahvoldum... Cemal... Beni götür... Beni evime yetiştir. Hani söz verdindi. .. Ölür götürürüm, demedin mi? Namusun üstüne söz verdin. Götür beni... Gelecek neredeyse Hidayet Bey eve... Beni evde bulamazsa ölürüm utancımdan... Götür beni. Dindir bu gürültüyü ... Aç yollan.... Kocam beni evde bulamazsa... Mektuplarım eline geçerse...

— Rica ederim “Neriman... Rica ederim... Baksana kızım... Yalnız mıyız baksana...

— Olmayalım... Duysunlar... Duysunlar acısınlar da bir çare bulsunlar. .. Demedim mi sana, dün çıkalım yola... içimde bir sıkıntı var, demedim mi? Elim ayağım tutmuyor. Kendimi salıveremiyorum. Zevk almıyorum artık demedim mi?

— Neriman ... Ayaklarını öpeyim... Çevresine yalvarır, sinirleri bozuldu. Çok bozuk sinirleri... Mehmet, siz çıkınız istemem, lütfen... Çaya bakınız...

— istemem... Çay istemem. Hiçbir şey istemem. Gitmesin Mehmet ... Arabayı getirin... Uşak söyler Hidayet Bey’e... Hizmetçiler söyler... Gelmeyin evin önüne kadar, dedim size... Ben evli kadınım dedim... Yuvamı yıkacaksın demedim mi? On gün oluyor evden çıkalı... Arar her yanı ... İstanbul'a İzmir’e yıldırım telgrafları yağdırır. On dakika içinde, babamda olmadığımı, ablamda olmadığımı anlar. Ne derim? Götürün beni... Beni evime götürün .. Siz erkek değil misiniz? Hiçbirinizde erkeklik yok mu? Miskinler... Kaltabanlar. .. Ödlekler... Eve... Eve götür beni Mehmet... Beni evime yetiştir. Ne istersen iste.. .

— Rica ederim Neriman... Saçmalıyorsun ama... Sapıttın iyice ...

— istesin... Vereceğim... Kim isterse vereceğim ... Neyi isterse... Beni evime götürün, evime... Beni evime... -Yüzükoyun yere atılır, elleri ayaklarıyla dövünür.-Evime... Alçak Cemil... Evime... Ben senin orospu karın değilim...

— Eee... Uzattın ama... Ağzından çıkanı kulağın işitsin... Orospu ... Ellerine dayanarak yan doğrulur. Aşağıdan yukarıya bakarak bekler.

— Tamamla... Tamamlasana... Bundan bile korkuyorsun değil mi? Orospu sensin demekten ... Şuna bakın şuna... Gören de şunu erkek sanır. .. Tabanca taşıyor kıçının üstünde...

Hancının kansı girer. Bir zaman bakar. Neriman’a yaklaşır, çömelir.

— N'oldu buna?.. Düştü mü?

Kimse karşılık vermez. Neriman tanımadan bakar. Kadın olduğunu bile fark etmemiş gibidir.

— Kimsin sen? Otomobil sürebilir misin?

— N’olacak?

— Beni evime yetiştir. Kocam döndü dönecek. .. Beni aldattı bu alçak. Bu züppe... Bu kahpe avratlı...

Cemil ayağını çeresizlikle yere vurur.

— Çok oluyorsun, diyorum. Çok oluyorsun... Edepsizlik bu.. .

— Sensin edepsiz... Baştan çıkardın beni... Yuvamı yıktın .. . Şuna bakın insanlar, kahpe karıdan farklı mı şu...

— Uzattın ama... Üstüne yürür. Yeter artık. .. Topla bakalım aklını başına... Elini kaldırır. Hancının karısı önler.

— Dur ağam ... Dur da işi anlayalım... Kann değil mi bu senin?

— Değil... Değil çok şükür ...

— Başkasının karısı öyleyse ...

— Başkasının...

— Aldın yanına, şöyle bir dolaşmaya çıktın, kar bastırdı?

— Evet...

Neriman'ı kendisine doğru çeker. Neriman sokulur. Sessiz sessiz hıçkırmakta, dişleri birbirine vurmaktadır.

— Korkmuş bu... Yüreği yanlayazmış... Biri korktu mu, üstüne varılmayacak. .. Çünkü korkunun ilacı yok. .. -Okşar.-Korkma bacım... Ölüme çare olmaz demişler. Ölüm mü bu? Değil. .. "Bir cahilliktir oldu" dersin. Şuncacık vicdanı varsa, bağışlar. Bağışlamazsa, boşar. Güzel karısın bak, fazladan körpesin... Birine daha varırsın.

— Varamam artık. .. Hidayet'ten önceki vicdansız boşadı da buna vardı.

— tkincisi mi? Ben de, dördü beşi buldu sandımdı. İkincisiyse ne kolay... Hak oyunu üç demişler, bacım... Öyle değil mi, Cengiz Ağa, iki laf da sen etsene...

Cengiz şişeşi uzatır.

— Hele içir bir yudum. Aklı başına gelsin. Var elbette bizim de söyleyecek sözümüz. Erkeklik öldü mü? Cemal'e göz kırpar. Aldırma arkadaş. Tipiden korktu. Aklına evi gelince büsbütün sapıttı. Olur böyle şeyler. Yolculuk hali... Neriman'ın içmeyi bitirmesini bekler. Ohhhh. Afiyet bal şeker olsun... Nasıl, yatıştırdı mı birazcık. .. Yatıştırır nerdeyse... Hiç aman vermez. iç biraz daha... Bir yudum... iyi gelirdi oysa.. Boşalır sinirleriniz. Pamuk gibi yumuşar. için için

efendim, gerisi sağlam Allah'a şükür... Gerisi var. Demek beyefendi gezideydiler... iş gezisi mi, dinlenme gezisi mi?

— iş gezisi...

— Tamam... Ben de dinlenme gezisi diye korkmuştum. Şimdilerde işler bitmiyor kolayca... Uzayıp gidiyor Allah'a şükür... Üç günde biter diyorsunuz, on günde bitmiyor. Usanıyorsunuz. Bey kardeşim benden daha iyisini bilir ya...

— Bırakın o mıymıntıyı... Sormayın ona bir şey... Bilmez o... Bilse de elinden hiçbir şey gelmez.

— Emriniz can baş üstüne... Geçelim. Geçtik. Ne diyordum, eveeeet, iş gezileri böyle... Evdeki hesap çarşıya uymaz. Gideceksiniz bakacaksınız ki, birkaç telgraf gelmiş... Hepsi de, geciktiğinden özür dileyen telgraflar... Ferahlayacaksınız. Soluğunuz genişleyecek... Görmemişe döneceksininz bütün bu heyecanlan boşuna çektiğiniz anlaşılacak... Hancının kansına göz kırpar! Değil mi, canımın içi? ..

— Öyle ya... Geldiyse çoktan geldi, dövünmek boşuna... Gel-mediyse, senin yolunu kapatan Allah onunkini kapatmaz mı?

Neriman birden dikilir. Cemal'e bakar.

— Karayoluyla mı dönecekti?

— Karayoluyla elbette...

— Söylesenize canım ... Peki, neydi bu telaş... Çocuk gibisiniz valla... Ben de uçak muçak sanmıştım. Yiğitse geçsin bakalım. Geçemez. Kuş olsa uçamaz. Ha şöyle gülün efendim... Tamam...

— Özür dilerim Cemal... Sinirlerim bitti. Beni anlarsın... Beni bu dünyada... Nerde benim çantam?.. Arabada kalmasın?

Mehmet çantayı verir. Neriman yüzünün boyalannı tazelemek için ocağın karşısındaki iskemleye oturur.) "

— Geçin şöyle Cemal bey... Deminden beri ayakta kaldınız. Oturun.

İSTANBUL MEKTUPLARI: BEN EKIP OLDUM

Ben bu hafta Allah sayesinde ekip oldum Ali Ağa Efendi kardeşim. Halisinden bir ekip ki İstanbulluya hayret elverdi. Bizim hemşehrilerimizden biri buraya gelmiş de bir yolunu bulup polis-zaptiye yazılmış. Lakin sizim Çorum'umuzun sırmalı lüver-li polisi

zannetmeyeceksin. Bu bizim hemşehri adeta geziyor. Senin benim gibi ... Kılığı adam kılığı. Yani başıbozuk... Sebebini sordum. Bunlar böylece bir tayfa imişler. Daima tebdil gezerlermiş. inanmadım da art cebindeki beylik silahını gösteriverdi. “Adam polis-zaptiye yazıldı mı sırmalı rubaları giymeli bir güzel, dedim, yoksa başıbozuk gezdikten sonra ben buna polislik mi derim?” Hemşehrimizin galiba canı sıkıldı. “Hey yavrum Ali Aga dedi, esasına bakarsan bizim şerefimiz de kendine göre,” dedi. Şerefini, sözünü geçerliğini gösterecek besbelli bizi arkasına aldı. Tramvaya bindik. Biletçi geldi. Ben bilet usulünü öğrendim ya, hemen keseye davrandım. Hemşehrimiz “Bana bilet istemez” demesin mi? Eyvah belaya çattık temelli! Bu herif şeref gösterecek. Halbuysa istanbul tramvayında biletsiz şuradan şuraya götürmezler. Şimdi bunlar yaka yakaya gelsin de... Ben biletçiye güldüm: “Hemşehrim şakacıdır, sen kes iki tane” dedim. Bizimki gözlerini devirdi “yeşil” dedi. Tamam! Ben biletçi olsam buna büsbütün içerlerim. Ne dersin, tramvayın biletçisi kavga adamı değilmiş. Bizimkinin kusuruna bakmayıverdi. “Peki” dedi. Şu halde tramvay biletçilerinin içinde de vicdan sahibi olanlar çok. Biraz gittik gitmedik, iki herif daha atladı. Bunlar da başıbozuk. Adeta... Bunlar da biletçiye “yeşil” dediler. Biletçi bunların da kusuruna bakmadı. “Ulan iyi, dedim kendi kendime, ulan valla-ha... dedim, peki biz ne demeye su gibi bilet parası veriyoruz?" Bu sefer tramvayın basamağına bir oğlan atladı. Ne içeri girer ne de bırakır savuşur, asıldı tramvaya... Öylece durdu. Bu sefer biletçinin canı sıkılmış olmalı, oğlanın yakasına yapıştı. “Bilet!” diye bağırdı. Oğlandır kendini kurtarmaya çalışır. Biletçi “Bilet!” diye bağırır. Seyir oldu canım! “Yeşil” diyenlerden biri de işe karıştı. Oğlana birkaç şamar çektiler. Atladı gitti. Hemşehrimize, “Neden yeşil deyip keyfine bakmadı” diye sordum, “Ne haddine!” demez mi? “Sen dedin, bu yiğitler de dedi de pekala oldu ya” dedim. Güldü, “Senin aklın ermez. Bu da bir çeşit Ali sırrı, ağa” dedi.

Bir yerde indik ki sanki mahşer yeri, Arasat meydanı... Ben diyeyim bin kişi, sen de on bin kişi toplanmış. Kavga kıyamet... Birbirini iten, dirsekleyen ... Birbirine sövüp sayan ...Terlere batmışlar. “Nedir?” diye meraklandım. Hemşehrimiz “işte top yerine geldik bunlar bilet almaya uğraşıyorlar,” dedi. “Eh burası istanbul’dur, burada biletsiz nefes bile alınmaz, alsınlar bakalım,” dedim. Arkadaş “gel peşimden” diye yürüdü. Bir kapıya vardık. Burada kalabalık yok. Koluna bez sarmış bir herif duruyor. Herdeki kapının kalabalığına bakıyor. Canı sıkkın. Neden bunun kapısından girmiyorlar. Öteki kapıdaki kolu bezli herif milyon kazanırken bu burada esneyip duruyor. Herife yüreğim acıdı. Bizim arkadaş yanaştı. Beni öne sürdü. “Ekip” demesiyle kolu bezli herif geri sıçradı. Biz döner demirden fırlanıp geçtik. Tramvayda

“yeşil” diyen iki herif de arkamızdan gelirlermiş. Onlar da “Ekip” dediler, onlar da biletsiz geçiverdiler. Canım sıkıldı. Hem bilet almıyoruz, hem de müşterisiz kapının herifine bar oluyoruz.

içeri girdik. Burası top yeri... İstanbul'un top yerini bizim Çorum’umuzun kışla meydanına benzetmeyeceksin. Ben diyeyim “üç kışla meydanı” sen de “on kışla meydanı". Etrafına merdivenler çekmişler. Lakin bir yere çıkmaz merdivenler. Öyle çekmişler ne sebeptense... İnsanlar bunlara oturmuş. Ortada meydan. Meydanın bir kenarında tam çalgı duruyor. Havalar çalıyor ki gözlerin yaşarır.

Derken topçular, çıktılar. Milleti bir velvele aldı, Ali Efendi kardeşim, bağırmanın, feryadın bini bir paraya ... Sonunda bunlar bildiğin gibi karşı karşıya geçtiler, ortaya topu aldılar, tekmeyle buna giriştiler. Millet “kıvır” diye bağırıyor, bunlar kıvırıyorlar, millet “kır” diye bağırıyor. Bunlar kırıyorlar, millet “ye” diye bağırıyor. Fukara oğlanların cepleri yok ki bir şey çıkarsınlar da yesinler, bir şey yiyemiyorlar. Ben dalmış gitmişim. Bir aralık yan tarafta bir ağız patırtısı başladı. “Ulan mulan” derken iş el şakasına döküldü. O zaman bizim arkadaş “ekip” diye bir nara vurdu ki tastamam Hazreti Ali Efendi’mizin narası... Bizimle beraber “ekip” diyerek içeri girenler de toplandılar. Kavga os-saat duruldu. “İyi iş vallaha” dedim, “fena değil bu usul!” Biz de merdivenlerden birine oturmuşuz. Deminden beri iki yanımdan beni sıkıştırıyorlar. Hele sağ tarafımdaki büsbütün zapt olmuyor. Kıvranır kalkar oturur, şapkasını yere çalar, derken omzuma omzuma vurmaya başlamaz mı? Bir sabrettim, iki sabrettim, “lahavle” çektim. “Ne bela yarabbi!” diye başımı salladım. Oralı değil. Hitamında, “Rahat ol, senin karşında andavallı yok ekip var” deyiverdim. Derakap edebini takındı. O zaman anladım ki “ekip” olmak aynalı bir iş. Bir zaman geçti. Boğazım kurumuş. “Şuradan bir gazoz içsem” dedim. Gazozcuya seslendim. Şişeyi elime tutuşturdu. Parayla değil ya peşin peşin “ekip” dedim. Sırıttı geçti gitti. Gazozu afiyetle içtim.

Bir taraftan düşünüyorum, “Parasını almaya almayacak ya, şişeyi de üstelik bahşiş mi bıraktı bu arslan? Neden sonra karşıma dikildi. Şişeyi verdim. Yüzüme bakar. “Ekip” dedim. “E?...” dedi, “On beş kuruş bastır ağabey” dedi, “Höst, dedim, ekip dedik ya... Para neymiş?”, “Nasıl para neymiş?” diye asıldı, ekipsen ekip ... Haraç mı resmen? ..”, “Yavrum, dedim, sen de galiba buraların yabancısısın, haydi git bir bilene danış..." Zibidi oğlan alıcı kuş gibi yakama sarılmaz mı? Bereket hemşehrimiz işin farkına varmış. Güldü de on beş kuruş verdi. Meğer “ekip” lafı gazozcuya sökmezmiş. Gazozcuya da sökmedikten sonra... Oyunu bile gözüm görmez oldu. Sonra dışarı çıktık. Hemşehrimiz, “Nasıl?” dedi. “Kulak verme, dedim, gazozcuya sökmeyen ekibe ben

ekip mi derim?” Hakkım yok mu ama Ali Efendi Ağa kardeşim... Şimdicik ben haksız mıyım?

İSTANBUL MEKTUPLARI: BOĞAZ MESELESİ

iki gözüm Ali Efendi Ağa kardeşim, dünya meşakkatinden aman bulup sana İstanbul’un yemeklerini vasf edemedim. “Can boğazdan gelir” lafı burada söylenip geziliyor. Lakin ben buranın yemeklerinde öyle bir halavet göremedim vesselam. Geçenlerde hemşehrilerimizden biriyle Beyoğlu'na çıktık. Hemşehrimiz “şuradan biraz ekmek yiyelim” dedi. Bir dükkana girdik. “Dükkan” dedim:-;e uçsuz bucaksız bir dükkan. Giren belli değil, çıkan belli değil. Yiyen hangisi, çıkan hangisi? .. Buzlu camekana bir vakit baktım. İstanbul’un aşçısı sarma sarmış. Bildiğimiz yaprak sarması... Ayrıca biber, domates sarması doldurmuş. Lakin tekmilini burada zeytinyağıyla pişirirlermiş. Hemşehrimiz, “Canın çektiyse çekinme sarma yiyelim” dedi. “Git işine zeytinyağlı sarma mı yenirmiş?” dedi. İstanbullu sucuğun çeşidini dolduruyor. Lakin bizim oralardaki gibi birer sokumluk bellemeyeceksin. Her biri kız beli gibi kalın sucuklar... Biberini, baharını esirgemişler mi ne? Yağları beyaz beyaz. İstemedim. Sonunda ben düşünüp dururken biri geldi. Parmağını buzlu dolabın cameka-nına dayadı da “şundan ver” dedi. Arkadaki beyaz elbiseli oğlan “marka al” demez mi ? Herif malını satmıyor. Marka almmayın-ca meğer burada adama bir lokma ekmek vermezlermiş. Bir başka mektupta da yazmıştım ya, bu istanbullu bilete meraklı, ekmeği bile biletle alıp yiyor. Uzatmayalım, hemşehrimizle biz bir kenara oturacak olduk. istanbul'un-aşçı dükkanında iskemleler bir hoş. Yüksek iskemleler. iskemlelerin boyu omuz başına yakın. “Aman Rıza Efendi Ağa kardeşim, bunlara biz nasıl tüneyeceğiz. Say ki tünedik, bunun tepesinde ekmek mi yenebilirmiş, tövbe!” dedim. “Alışırsın ne güzel" diye gülüvermez mi? Buradaki hemşehrilerimizi de bir bu “alışırsın ne güzel” lafı tutmuş. Bir olmaz iş görüp irkildin mi “alışırsın ne güzel” lafı hazır. insan hitamında namus ettiğinden hakikat alışıyor. Biz de, Allah sayesinde tüneklere tünedik. Hemşehrimiz, “Eee söyle bakalım canın neyi çekti? Söyle de gelsin” dedi. Bu sırada yanımdaki herif garsondan “Amerikan salatası”istedi. Amerikan'ın otomobilini gördük, traktörünü gördük, topunu tüfeğini, geçenlerde gelen donanma gemisini gördük. Görmediğimiz bir salatası vardı. ‘Tamam fırsat, dedim, şunun salatasını da yiyelim ne olacaksa...” istedim. Önce cambur cumbur, alelacayip bir şey getirdiler tepe gibi yığılmış bir şey, bir lokma aldım. “Vay başıma!” balık balık kokmaz mı? Hayır, beğenmedim. Bu sefer sol tarafımdaki karı “garson efendi bir Rus salatası” dedi. Ağzımda büyüyen lokmayı gayretle yuttum. Oğlana seslendim. Bir Rus salatası da ben istedim. Niyetimiz bunların salatasını tutuşturacağız. Bakalım salata meselesinde hangisi daha muteber. Gele gele karşıma tekrardan

“Amerikan salatası” gelmez mi? İşte o zaman can başıma sıçradı. Garsonun beyaz ceketinin eteğine sarıldım. “Şaman çarparım ha! .. dedim, bizi acemi gördün de oyuna mı getiriyorsun rezil! Biz senden bunu mu istedik?” oğlanın korkudan az kaldı ki dudagı çatlaya... “Rus salatası emrettindi yiğit!” demez mi “Eee?” dedim. “Eeesi işte getirdim. Afiyet bal şeker olsun,” diye sırıttı.

“Şamar geliyor,” diye kükredim, ulan biz bunun Amerikan salatası olduğunu bilmeyen ayılardan mıyız?" “:Aman efendi ağa, Amerikan salatası, Rus salatası hep birdir”, “Ulan şimdi haa,’ “vallahi bir, inanmazsan efendilere soruver." sordum, sormaz mıyım? Güldüler de oğlanı tasdik ettiler. Bunun aslı Rus salatası imiş Ali Efendi Ağa adaşım, siyaset icabı aşçı milleti Rus lafı etmemek için “Amerikan salatası” demiş geçmiş. Şu istanbullunun aklına sen şimdi ne dersin? Solumdaki efendi başını salladı da “Böyledir ağa, dedi, bu gidişle yakında çok şeyler değişecek, cambazlar Arap atına Amerikan atı, Mısır eşeğine Amerikan eşeği, Hint tavuğuna Amerikan tavuğu diyecekler.” diye güldü. “Çarşıda pazarda görmedin mi bunca senelik Çanakkale testileri, Bursa şeftalileri, topatan kavunları bile Amerikan malı oldu çıktı. Esnaf “Amerika’dan gelme bu parti; ha babam gümrükten yeni çıktı bu mübarek Amerika” diye bar bar bağırıyor.” Herif haklı... derken ağama söyleyeyim, kulağıma bir “milletbeğendi” lafı çalındı. “Nedir?” dedim. Hemşehrimiz, “Patlıcanın şahı, mutlak yiyeceksin” dedi. İstedik, geldi. Bir lokma aldım. Tadı fena değil. Bildiğimiz patlıcanı iyice ezmişler, üstüne et kebabı koymuşlar. Yiyip dururken “Hele dur oğlum Ali, dedim kendi kendime, peki bu “milletbeğendi” imiş de sen şimdiye kadar neden yiyip beğenmedin bakalım?” Bu ciheti sol yanımdaki akılda-neye sordum. Gene güldü “Bunun da adı değişti ağa, dedi, vaktiyle buna “hünkarbeğendi” derlerdi, cumhuriyetten sonra aşçı milleti “hünkar adı icap etmez” diye “milletbeğendi” ye çevirdi böylece” dedi. “Öyle söyle zira, dedim, yoksa ya bu “milletbeğendi” değil, yahut biz milletten sayılmaz olmuşuz. Fukara milletin eline böyle taam nereden geçecek ki beğensin!" Gülüştük Ali Efendi Ağa kardeşim, hasılı karnımızı güle eğlene doyurduk. Lakin sonunda para verirken aklım başımdan gideyazdı. Salatalar birer banknot, milletbeğendi dersen büsbütün kazık. .. Bir tabağı iki kayme ... O zaman anladım. Dünyayı tekmil siyaset tutmuş, siyaset tutmuş ki aşçı dükkanına bile gelip yerleşmiş, yüksek iskemleye tünemiş de kesemize doğru hüküm yürütüyor. Lafın kısası ben milletbeğendiyi beğenmedim Ali Efendi Ağa kardeşim, kim ne derse desin...

[DÖRT BlN LlRA]

Dört bin liraya sattık. .. O zamanlar, dört bin lira mühim para...

İstanbul şehri tekmil boşalmış... Açıkgözler Ankara'ya koşuyorlar. Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'yı siktir edip Dolmabah-çe Sarayı'na yan gelmeyeceği iyice anlaşıldığı için, para sahiplerinden çoğu Keçiören, Yenişehir, Samanpazan deyip duruyor. Biz dört bin liraya verdik gitti. Çiftehavuzlar sahil deryasında, beş dönüm bahçesiyle kocaman köşk. .. Bir ucu asfaltta, bir ucu denize dayanmış ... Alan hayvan dört ay sonra 6 bine devretti. 6 bini sayan herif ensesi kalınlardanmış, böyle bir yeri olduğunu derhal unutmuş ... 37'de yansını ifraz ettiler. 20 bin lira üzerinden tapu muamelesi gördü. Halbuki satış bedeli hakikatte 32 bin... Şimdi dersen yavrum geri kalanına 400 bin istiyormuş... 400 bin lira... Say ki hâlâ mülkiyetimizde kalmıştır. Say ki topunu 800 bin liraya verdik. .. Benim eşek sıpası yavrum sen 800 bin liradan ne anlarsın... Bir vagon dolusu 25 kuruşluk diyeyim de gözünün önüne gelsin... Peki, şimdi olsa biz bu parayı ne yapardık? Kuş tüyü yataklarda yatardık. Kemiklerimiz gene böyle sızlardı. Vay ihtiyarlık derdik. Halbuki şimdi, vay ölüsü kınalı kabine tahtası diyoruz. içerdik halisinden kulüp rakısını. Gene böyle ağzı paslı, midesi berbat, başının içi cılk yara uyanırdık.

Şeker azdı, karaciğer büyüdü, böbrek bilmem ne halt etti diyerek pişman olurduk.:. Kanlarla yatamazdık. Şimdi buna "haline bak da aklına gelenden utan!" diyoruz. O zaman "Yürü kahpe felek, ahir ömründe verdin de bizi fasık-ı mahrûm eyledin! .." diye hayıflanırdık...

Benim gibi heriflerde paranın, yüz binlerle sayılanıyla çeyreklerle sayılanı arasında fark kalmaz ki ... işe yaratamadığım banknot-■ lan, haşa huzurundan yavrum, kıçıma sokacak değilim ya...

ŞAHSI TEŞEBBÜS

Buna eskiden galiba daha zor anlaşılsın diye 'Teşebbüs-i şahsi" deniyordu. Tükçesi bir adamın yalnız gayretiyle çalışması olsa gerek. (Hatta, bu "çalışma"nın arkasında belli belirsiz bir de "kazanması" kelimesi vardır.)

Şahsi teşebbüs milletlerin muayyen bir devirde geçirdikleri iktisadi bir sistemin de adı olabilir. Böyle devirlerde, herkes dilediği işi, dilediği gibi yapar, iş yaparken, yahut yapacağım derken kendi sermayesini, bazen kendisininkiyle beraber diğerlerinin de sermayesini batıranlara "sersem, ahmak, serseri, hatta, dolandırıcı" falan derler. Böylelerinden intihar edenler, hapse girenler, memleketten firara mecbur olanlar, sonunda bütün itibarını kaybederek sürünenler görülmüştür.

Gene aynı işe sülük edip kazananlar ise, o devrin mümtaz simalarından sayılır. Adları her tarafa yayılır. Resimleri asılır, hayatları ilkmektep kitaplarına basılır. Gazete müvezziliginden milyon biriktirdi, dikili ağacı olmayan bir serseri iken kıtalan kaplayan kauçuk ormanları diktirdi, derler. Kimi bir kulübede işe başlayıp bir memleket kadar büyük ve birkaç müstakil memleketten daha kuvvetli fabrikalar kurmuştur, kimi de, dünyanın bilcümle petrolu bana ait! diyerek orta yerde dikilip durmuştur.

içlerinde gazete kralı, teneke kralı, gübre kralı, adet bezi ve prezervatif kralı diye nam verenler, hasılı murada erenler çoktur. Bunların menkabesi ağızdan ağza, kitaptan kitaba, hatta filmden' filme geçer. Sürünen gençlere misal, ümit, hülya, emel olur.

Böyleleri üç yüz tazısından bir tanesi nezle olsa, ceketine bir düğme diktirse, bir parça çikolata yese, karısı on yedinci aşkından ayrılsa, oğlu burnunu çekse, kızı ayağını yıkasa gazeteler hemen dünyaya haber verirler. Yani her hareketlerinden herkesin haberi olur.

Servet toplayanlar, büyük ve küçük müflislerin aziz paracıklarını bir usulle kendilerine çekenlerdir. Hayatları dalavereden, gaddarlıktan, hatta hırsızlıktan ibaret bulunduğu halde, muvaffak oldukları için, kimse kendilerine bu taraflarını söyleyemez. Bazı memleketlerde "Lord", bazı memleketlerde don, bazı memleketlerde "Marki veya Kont", bazı memleketlerde "Prens", bazı memleketlerde "Monsenyör", bazı memleketlerde "Dük", bazı memleketlerde "Mister", bazı memleketlerde "Raca", bazı memleketlerde "Şeyh", bazı memleketlerde "Mandarin", bazı memleketlerde "Samuray", bazı memleketlerde "Paşa" ünvanını bile alırlar. Kaşanelerde otururlar. Fakir fukara akrabaları da bu muhterem aile büyüklerine yük olmamak için onları yardımıyla siyasi hayata girerler de, milletin işini çevirmeye kanun çıkarıp nizam yürütmeye çalışırlar. Hasılı başka memleketlerde, böyleleri meşhur ve marufturlar. Armaları, ünvanları, taçları, sarayları dillere destandır.

Bize gelince:

Bizde de elbet bu şahsi teşebbüs erbabının iki cinsi de, yani hem müflisleri hem de müthişleri vardır. Lakin nedense başka yerlerdeki erbabı gibi meşhur olmayı pek istemezler. (Arak bilinmez, mahviyet mi gösterirler, yoksa kazançlarını ilan etmeyi

ihtiyata uygun mu bulmazlar yahut bizim gazeteler milli şereflerden

bahsetmeyi mi sevmezler, veyahutta milletimizin, zenginin malı fakirin çenesini yorar sözüne uyarlar da çene yormamak arzusuna mı kapılırlar. İşte her nedense, bizim şahsi teşebbüs erbabımızdan muvaffak olanları gizlidir.)

Biz öyle milli kahramanlara malik olduğumuzu ancak bunlardan birisinin bir gün ensesine bir kurşun sıkılmış olduğu halde ölü bulunması, yahut mahdum beyin bir doktoru keyif için kurşunlaması, veyahut, birileri tarafından iğfal edilip parti açması, veyahut da kendisiyle beraber fabrikasının günlerden bir gün havaya uçması gibi tesadüfler sayesinde öğreniriz. Çok defa, kahramanlarımızın başına gelen hadise, kendileriyle gereği gibi övünmemize müsait değildir. Aklımız dağılır. Adamcağızın asıl iftihar edecekleri taraf gözümüzden kaçar. Bunlardan iki tanesi istisna teşkil etmiştir. Birisi memurların ayda 2 7 liraya çalıştıkları devirde Tayyare Cemiyeti'ne 120 bin lira bağışlayan Abdur-rahman Naci Bey'dir. Diğeri gene aynı devirde, Zonguldak maden amelesine 85 lira hediye eden Celal Bayar Bey. Böyle yapmakla fena da etmedikleri şundan anlaşılıyor ki başlarına, diğerlerinin başına gelen acayip şeyler gelmemiştir. Çingene dilencinin dediği gibi: “Az sadaka çok belayı hamt olsun def etmiştir.”

Hasılı ellerin mektep kitaplarını bile istila eden şahsi teşebbüs erbabı asıl milli kahramanlardan yana biz yaya kalmışız. Bu da insanın Türk olarak milli gururunu zedeliyor vesselam. Milli gururunu zedeliyor ama, biz böyle zedelenmekten yılan insanlardan değiliz. Hiç değilse tesadüfen öğrendiğimiz arslanlardan birkaçını kısaca buraya kaydedip tarihe karşı vatani borcumuzu da ödeyeceğiz!

Ankara’da Akoğlu adında bir zat bir esrarengiz cinayete kurban gitti. Su katılmamış şahsi teşebbüs erbabından olduğu için cinayeti de pedallandı, budaklandı. Yazılanlara bakılırsa biraz meraklı bir adammış. Üzerinde para taşımaz, hizmetçi tutmazmış. (Cinayete bu hizmetçi tutmamak huyu amil olmuştur denilebilir.) Bir arkadaşı, yahut akrabasıyla lokantaya gitse, lafa dalarmış da, parayı karşısındakine çektirirmiş. (Zaten üstünde para gezdirmediği için başka çare de yok.) Cinayet kendi apartmanında işlendi. Bir misafiri olduğu geride kalan izlerden ve biçarenin ensesine sıkılan kurşundan anlaşıldı. (Polisimizdeki feraset sayesinde tabi.) Adamcağız bu meçhul misafire mutfakta bizzat kahve pişirirken arkadan kahpece (!) (Bu kelimeyi milli gazeteler kullandılar. Katil bizi affetsin!) hücuma uğramış. Kurşunu enseden yemiş. Sizlere ömür. Zengin kısmının akrabası da vesveseli oluyor. Merhum o akşam yeğenlerine yemeğe gelecekmiş. Yarım saat geçince pirelenip polise telefon etmişler. (Başkaları olsa yarım saat değil, yarım asır sonra kimse aramaz! Alacaklılarından başkası demek istiyoruz yani ...) Ankara polisi bizim

gibi Akoğlu’nun kim olduğunu bilmez değil ya... Bu kadarcık işareti alır almaz, atlıları atlara, motorluları motorlara bindirmiş. Düdük çalarak, korna öttürerek, nal şakırdatarak yollara dökmüş. Ankara kazan olmuş, atlılarla motorlular kepçe olmuş. Akoğlu bulunamamış. Aynı zamanda, Polis Enstitüsü, Polis Koleji talebeleri, profesörleri, hademeleri ve Ankara Emniyeti’nin resmi, gayri resmi, kayıtlı, gayri kayıtlı ne kadar mevcudu varsa cümlesi tebdile girerek köşelere bucaklara dağılmışlar. (Bir ahbabımız, o akşama kadar Ankara şehri hiç o kadar bol koku satıcısı, teneke lehimcisi, çöpçü, küfeci, eskiler alıcı, ama dilenci, kılıksız serseri görmemişti demiştir.)

izi sürerek getirip hazretin apartmanına sokmuşlar. Lakin apartman kapısı duvar. Evvela, “Bir halt etmeyelim, muhtereme rahatsızlık vermeyelim.” diyerek kapıyı tıkırdatmışlar. Cevap alamayınca nezaketle yumruklamışlar. Nihayet ümit kesilince kanuni muameleyi ikmal edip çilingiri getirmişler. İçeri girince de o faciayı yukarda kısaca anlattığımız gibi görmüşler.

Ertesi gün gazeteler, “Dur hele bakalım altından ne çıkacak! Bu ölen dağın Kürt’ü değil! Hem de zengin kısmının öldürüldüğü yazılsa mı yoksa milletten saklansa mı?” diye düşünerek havadise ehemmiyet vermemiş oldular. Akoğlu! San çizmeli Mehmet Ağa! Hele sabır dediler. Lakin katil derhal yakalanamayınca iş azdı.

Bu satırları yazan gibi Akoğlu'ndan bihaber yaşayanlar hazre-tin dör, beş milyoncuk mütevazı bir servete sahip olduğunu, emlakinin, arazisinin sayısını kendisinin de bilmediğini, bankadaki mevcudunu öğrenip şahsına, sahra misali arsalara maliki-yetini, bankadaki mevcudunu öğrenip şaştılar. Haşa! Böyle adam ölemez! Ve öldürülemez. Türk'te böyle muhtereme kurşun sıkacak hamiyetsiz yoktur.” dediler. Zaten kurşunun enseye arkadan sıkılması, cinayetin Rus usulü (!) ile işlendiğini meydana koyuyordu. Bilmem hangi hastahanede, bilmem ne mütehassısı bir Alman doktor da, zaten buna derhal işaret ederek yüreğimize su serpti.

Üç gündür atlılar atlardan, motorlular motorlardan inememişler, tebdile geçenler kılık değiştiremedikleri için “Git serseri! Başka kapıya! Vallaha şimdi polis çağırırım!” diye celallenen ailelerine kim olduklarını bir türlü anlatamadıklarından hamam külhanlannda, sabahçı kahvelerinde, karakol köşelerinde pinekler olmuşlardı. Katil bir türlü bulunamıyordu.

“Cinayet günü yirmi bin lira almış.”

“Hayır yirmi bin değil, elli bin liraymış.”

“Üç yüz bin liralık konsignelik meselesi var diyorlardı.” “Birisine borç vermiş imiş de, borcunu geri alırken bu iş ol-

muş imiş. Borç da 99 bin lira raddelerinde deniyor.”

“Kum taahhüdünden yüz yirmi bin liracığı taze çekmiş imiş. Banka kapalı olduğundan yatıramamış da, kurban gitmiş...”

“Ne münasebet beyim! istanbul'dan kira toplamaya gelmiş. Hava paralarıyla birlikte aylık kira tutan olan 30 bin lirayı cebine atmış da bankaya yetişememiş...” diye yazıldı.

“Refikası istanbul’da duyup, aklını oynatıp, şıkır şıkır iki telliye kalkmış Müslümanlar! Rabbim böyle bir derdi bir kuluna vermesin!”

“Akrabaları gayrı bize yaşamak haram olsun diyerek süblime içecek yerde, şişeyi şaşırtıp kilolarla rakı içmeye oturmuşlar fukaralar!.. ”

“Sevmeyen var mıydı? Ankara bütün dertli oldu beraber! Herkes işini gücünü bıraktı da, katili aramaya çıktı.”

“Iz bulundu çok şükür! Uzun boylu, nemrut yüzlü bir herif imiş.”

“Kim diyor? O sokağın iki sokak aşağısında boş bir arsaya işeyen bir amele gözüyle görmüş. Katil kısa boylu tıknaz, Amca-bey’e benzer birisi.”

“Tamam! Bu sefer sahi! Katil polisin pençesinde. Dirayetli zabıtamız, cin savcı yardımcısı ile baş başa verip günlerce yemek yemeyip, gecelerce uyumadan nihayet herifi meydana çıkarmışlardı. Herif adeta bir herif imiş. Yakında resmini basacağız!”

“Eyvah! izler karışmış. izlerin karıştığını da kim meydana çıkardı bilir misiniz? Kriminoloji mütehassıslarımız! Amerika’dan gelen son sistem makine ile, odada bulunan cigara küllerini tahlil etmişler. Küller, cesette bulunan Boğaziçi cigaralarına uyuyormuş! — Aman deme! Katil bulunur öyleyse!..

Yerde bir miktar toz bulunmuş. Amerikalı mütehassısın da yardımı ile bulunan tözun, oda haftalardır süpürülmediği için

bildiğimiz adi toz olduğu keşfedilmiş. -

— Bre! Yahu bu makinelerle mütehassıslar nerdeyse ölmüşe can verecekler.

— Eee?

— Eeesi! Herifin tabanca ile vurulduğu, kurşunun ensesinden girip içerde kaldığı. .. Galiba bir başkası tarafından vurulduğu, bu kurşun darbesiyle ölmüş olması ihtimalinin yüzde elli olduğu, vurulduğu zaman sırtında ceket bulunmadığı, tabanca sesinin dışardan işitilmediği, katilin de adamcağızı vurduktan sonra çıkıp gittiği. .. Kapıyı bile kapattığı hep anlaşılmış... -Iyi öyleyse...- Şimdi inandım. “Yakalanır habis!” denildi.

— Fakat habis yakalanıp resmi gazeteye basılmayınca ağız değişti:

“işin içinde işler varmış! Siyasi bir mesele diyorlar.”

“Bir aile geçimsizliği olmasın!”

“Meşhur sözdür efendim! Kadını arayınız!” demişler. Yatağında bir kadın saçı bulunmuş. Refikası kumral olduğu halde, sarı bir kadın saçı! Rahmetli her ne kadar namazında, orucunda, genç hatun sahibi ve biraz yaşlıca ise de, zengin olduğundan arada sırada kaçamak yapar, körpe yavrularla gönül eğlendirirmiş. Muharririmiz böylelerinden iki tanesiyle gizlice konuştu. Tahkikatı müşkülleştirmemek için buraya adlarını yazıp resimlerini basmıyoruz. Yavrular diyorlar ki: “iyi idi, hoş idi yumuşak tabiatlı idi. Lakin namı kadar vergili değildi. Beş bankınot alıncaya kadar göbeğimiz çatlar. dokuz doğururduk. Kandan da fena halde korktuğu için... Bir de şeyden korkusuna... Hasılı tuhaf tabiatlı idi.” diyorlar. Milli zabıta bu izi de ehemmiyetle takibe girişmiştir. Barlarda, kerhanelerde, randevu ■ evlerinde, halen arsalarda, viranelerde dolaşmaktadır.”

“Katil mutlaka bulunmalıdır. Bu it ölüsü değil, insan ölüsü!”

diye yazdılar.

Fakat katil bulunmadı.

Adamcağızın vasiyetnamesi açıldı. Şu kadarını şuraya, bu kadarını buraya verdim. Karıma şunu, yeğenime bunu bağışladım. Ayrıca fukara çocuklara da şunu münasip gördüm. Buyurduğu anlaşıldı.

Mirasçılar önce razı olmuş göründüler. Sonra bu 20 bin lira akıllarını şaşırttı. “Bu adam akıllı bir adamdı!”

“Son zamanlarda üstüne biraz hey hey geldi ama...”

“Evet, gittikçe bir tuhaf oluyordu.”

“Budala budala bir gülme tutturmuştu.”

“Lafı niye geveliyorsunuz! Herifson zamanlarda düpedüz şaşırtmıştı. Tozutmuştu. Hiç delirmese kendisini ensesinden vur-durtup öldürür müydü?”

“Hay babana rahmet! Mahkemeye gidelim. Hakkınızı isteyelim!” denildi.

Mahkemeye gidildi. Hakim işi derinlemesine ve genişlemesine inceledi. O kadar inceledi ki hitamında işle beraber merhumun vasiyetnamesi de ortasından cart diye koptu. iptaline karar verildi. Fukara çocuklar ayrılan hissenin mirasçılara taksim edilmesi irade edildi. Bu suretle, adamcağızın milyonlar kazanırken, bunları biriktirirken, gittikçe çoğaltırken, hatta o vasiyetnameyi yarısına kadar yazarken akıllı, hatta dahi olup, ancak sonunda çocuklara tebarrü bahsinde birdenbire çıldırdığı meydana çıktı. Bu da gayet tabii idi. Bütün ömrünce hep bana diyen merhum, fukara çocukları, delirmese hiç hatırlar mıydı?

Günler, haftalar, aylar geçti. Merhumun katili bulunamadı. Herkes işi tamamıyla unutmuştu ama, “Katil bulunmalıdır. Bu it ölüsü değil, insan ölüsü.” diye yazan zabıta muhbiri kırdığı potu bir türlü unutamıyor, katil bulunmadığı müddetçe rahmetlinin “it ölüsü” halinde kaldığını düşünerek vicdan azabı çekiyor, Ciğerci Arnavut'ta yarım piyaz yerken, bazı akşamlar yemekten kesip koltuk meyhanesinde şaraptan iki bardak içerken, kundurasının yırtığını, pantolonunun yamalı kıçını kızlara göstermemek için arka sokaklardan dolaşıp tenhaca matbaaya giderken velinimetlerinden birisine karşı feci ölümünden sonra ağzından kaçan münasebetsiz laftan dolayı kendisini bir türlü affedemi-yordu.

iki, üç ay sonra bir başka cinayet dolayısıyla muhteremi bir daha hatırlatan, az kala bu cinayeti de, bir zavallıya yükletecek olan işte bu muhbir-i sadık idi. Filhakika insanların aklını durduracak, Moris le Bloue, Conan Doyle’a, Agata Kristi’ye parmak ısırtacak mantıki delillerle herifi tamuna gönderecekti ama, ne çare ki mantıki delil cinayet işlerinde pek sökmüyordu. Hazır, katil çok şükür kapağı mahpushaneye atmış bulunduğundan polis mahzene indirip yalnız Akoğlu'nun değil, Ankara Canavarı tarafından işlendiği rivayet olunan beş altı cinayeti itiraf etmekten kurtuldu. Hadise bu sefer tamamıyla kapandı. Dosya, faili meçhul kalmış cinayet dosyaları arasına kaldırılarak on on beş sene sonra komünizme çatmak isteyen bir celalli mebus beyin mecliste hükümete soracağı sözlü sorunun mevzuu olmak üzere istirahate çekildi.

Hasılı Akoğlu it ölümüyle ölmüş oldu.

[TAZI]

Babasının seyisi koşup hayvanın dizginini tuttu. Abdullah Ağa gülümsedi:

— Nasılsın Recep?

— Sağlık ağam. Ömrüne duacıyım.

Abdullah Ağa beygirden indi.

— Babam nerde?

— Çayırda...

Abdullah Ağa ter içinde kalmış olan hayvanı seyrediyordu.

— Çayırda mı?

Seyisin yüzüne inanmamış inanmamış baktı. Çizmelerini gıcırdatarak yaklaştı, gizli bir şey söylüyor gibi sesini alçaltarak sordu:

— Doğru söyle.

— Çayırda vallah billah!

— Ne yapıyor?

— Tazıya bakıyorlar.

— Yanında kim var?

— Salih Ağa da beraber.

— Kardeşim tazıdan ne anlarmış.

Abdullah Ağa suratını asarak eve doğru birkaç adım yürüdükten sonra gökyüzüne bakarak durakladı. Kumral bıyıklarının iyice bükülmüş uçlan yanaklarına adeta yapışmıştı. Kalın kaşları, küçük siyah gözlerini büsbütün yumuk gösteriyordu. Yüzünün derisi güneşten yanmıştı. Burnunun üstünde ve elmacıklarında seyrek seyrek çiçekbozuğu vardı. Belki bu çopurluk, belki de kasketinin önünden dışarı fırlamış kıvırcık siyah saçları yüzünü pek sert gösteriyordu.

Kamçısını çizmesine vurarak bir şeyler düşündü. Tabancasını sağ kalçasının üzerinden karnının üstüne kadar çekti: Kırmızı meşin kılıftan, namlusu uzun bir toplu silah olduğu anlaşılıyordu. Kemerde,

başlan yuvarlak kurşunlar diziliydi. Avlu kapısından dışarı çıktı.

Sol ayağı hafifçe kısa olduğundan belli belirsiz topallıyordu. Arkasından bakıldığı zaman bu hafif aksaklık, gizli bir iş görmeye gidiyormuş gibi tereddütlü ve tehditkar bir hal veriyordu. Ayağında haki renkte zabit kumaşından bir külot pantolon, sırtında vücuduna sımsıkı yapışmış yepyeni bir lacivert ceket vardı.

Parmağındaki kırmızı taşlı altın yüzüğü çevirdi. Aksırdı:

— Elhamdülillah! diye söylendi.

Biraz aşağıda, kırmızı. kayalarla derenin arasında çayırlığın daracık bir kısmı görünüyor, ilerisini kayaların köşesi gözden saklıyordu.

Sürüden bir parça, dereye doğru yaklaşmıştı. ihtiyar bir kadın iki büyük bakracı sütle doldurmuş, hızlı hızlı eve çıkıyordu. Bakraçlardan bir tanesine güneş vurduğu için süt bembeyaz parlıyordu.

ihtiyar kan Abdullah Ağa’ya yaklaşınca kenara çekilerek durdu.

Abdullah Ağa başını çevirerek hızlandı. Kocakarı yüksek sesle kendisine dua etmişti. Dişlerinin arasından amin dedi.

Çayıra inen tozlu yolu bırakarak kayaların arasına saptı. Birkaç kertenkele kaçıştı. Güneş kayaları fırın gibi yakıyor Abdullah Ağa'nm yüzüne kupkuru hararet çarpıyordu.

Küçükken bu kayaların arasında tahtadan tüfeklerle yol bağlamak oyunu oynadıkları aklına geldi. Hafif bir meyilden sonra çayırlık birdenbire görünmüştü. Orta yeri biraz sarımtırak kenarlarındaki iğde ağaçlarının altı hala yeşil duruyordu.

Sürü, ağaçların gölgesine çekilmişti. Kadınlar koyunları sağıyorlardı. Elini gözlerine siperleyerek babasını aradı. Kayaların hemen altındaydılar. Çoban, korucu ve kardeşleriyle beraber yere çömelmişlerdi.

Tabancasını tekrar kalçasının üstüne doğru iterek, kasketini düzelterek hazırlandı. Kamçısını çizmesinin koncuna soktu. Yüzünü bir daha çevirdi.

Babası sürgünden getirdiği şehir elbiselerini giyiyordu. Bu kahverengi iyi biçilmiş bir esvaptı.

Çömelenler ayak seslerine başlarını çevirdiler.

Babası gülümsedi. Çoban, korucu ve küçük kardeşi süratle ayağa kalkıp ellerini göbekleri üstüne kavuşturdular. Abdullah koşarak yaklaştı. Babasının elini öptü. Süleyman Ağa:

"Geldin mi oğlum? Safa geldin?” dedi.

Abdullah Ağa başını önüne eğdi. Kardeşi, sonra korucu, daha sonra çoban elini öptüler. Süleyman Ağa, çimenlere arka üstü yatırdığı tazı yavrusunu bir eliyle yuvarlamakta devam ediyordu:

— Bak Abdullah!.. Urfa’dan getirdiğim tazı bul

Abdullah Ağa çömeldi. Tazının tüysüz karnında küçücük

memeleri görünüyordu.

— Dişi mi?

— Dişi! Lakin halis!

— Kaç aylık.

— Bir buçuk.

— Tavşana bırakmalı.

— Adam gönderdim. Birisinde bir tavşan yavrusu varmış.

— iyi öyleyse...

Abdullah, küçük kardeşinin yüzüne belli etmeden baktı. Mehmet, süt sağan kadınlan seyrediyordu. “Saygısız!” diye düşündü.

Bir köylü kucağında bir tavşan yavrusuyla yaklaştı.

Süleyman Ağa çömeldiği yerden acele doğruldu. Kımıldadıkça, üstündeki şehir elbisesini, şişman vücudu, beyaz, kaşları ve beyaz bıyıklarını yadırgatacak kadar çevikti.

Beş kişi, birkaç adım aralıkla küçük bir daire teşkil ettiler.

Süleyman Ağa köpeğe seslendi:

— Toğan! Toğan!

Tazı yavrusu başını kaldırdı. Uzun burunlu başı bacaklarına göre pek kocaman duruyor, ayağa kalkmak istese yüzüstü düşecekmiş gibi

görünüyordu. Arka ayaklarından birisini geriye uzatarak gerindi. Kalktı. Çimenlerden birkaçını dişledi, dili pembeydi. Pek çirkin bir sevimliliği vardı. Süleyman Ağa köylüsüne tavşan yavrusunu bırakması için işaret etti.

iki yavru birbirlerine baktılar. Tavşanın iri kulakları dikildi bıyıklarını kımıldattı. Boz tüyleri, koyu yeşil çimenlerin arasında iyice fark ediliyordu. Tazı yavrusu eskisi gibi aldırmadan durmaktaydı. Lakin bacaklarını belli belirsiz hazırladığını Abdullah anladı. Tavşan yavrusu kulaklarını sırtına devirerek toplandı. Gözleri boncuk gibi parlıyordu. Küçük sıçramalarla Süleyman Ağa'ya doğru yürüdü

Abdullah:

— “Tazı daha küçük!” dedi.

Korucu:

— Cins hayvan küçüklük bilmez, diye cevap verdi.

Tavşan bir kere daha sıçrayınca tazı kurşun gibi atıldı. Üst üste iki küçük feryat işitildi. Rüzgara boz tüylerden bir tutamı dağıldı. Köylü koşup ayırdı. Tavşanı ensesinden tutup kaldırdı. Boynunun beyaz tüyleri ağır ağır kızarıyordu. Süleyman Ağa:

— Bırak artık. .. Yaralandı bir kere... Yaşamaz. Boğmayı öğrensin it, diye emretti. Tavşan bir kağıt yumağı gibi tazının önüne düştü. Çoban, etini yemesin diye yaklaşmış bakıyordu. Tazı vücudundan hiç umulmaz bir kuvvetle tavşanı sağa sola çarpıyordu.

Süleyman Ağa güldü:

— Şuna bakın ensesini sıkıyor aferin Toğan!

Çoban tazıyı kucağına aldı. Çenesine biraz kan bulaşmıştı. Lakin artık yorgun ve tembel duruyordu.

AYNI ERKEGI SEVEN DÖRT KIZ KARDEŞ

Kraliçe olmak ihtilasıyla boğuşan dört güzel hemşire -güzelliklerin kindar kılıçlar gibi çarpıştıkları entrika devri- Markizler Saltanatı'nda Nesles ailesinin meşhur kadınlanndan biiisinin hazin hayatı.

1600 tarihinden sonra Nesles ailesi, Fransız saray entrikalarında mühim işlere karışmış güzel kadınlar yetiştirmekle meşhurdur.

Bu asil ailenin en ehemmiyetli macerası, 1 5'inci Lui'nin devrinde geçer.

15'inci Lui, Fransa tahtına beş yaşında çıktı. O kadar sevimli bir bebekti ki, 71 sene krallık eden dedesi 14'üncü Lui'nin müsrif ve müstebit idaresinden usanmış Fransızlar kendisini Allah tarafından gönderilmiş bir melek gibi sevgiyle kabul ettiler. Çocuk kraldan çok şeyler umdular. Kral, büyüdükçe güzelleşiyor, yakışıklı bir delikanlı haline geliyordu. Uzun veliahtlık devresi geçirmediği, adeta tacıyla beraber doğduğu halde, dayanılmaz bir can sıkıntısına müptela idi. Çocukluktan gençliğe geçtiği zaman, müzmin can sıkıntısını, kadın münasebetleriyle avutmak istedi. Ve ölünceye kadar da bu ilacı değiştirmeye lüzum görmedi.

Fransa'nın en yakışıklı kralı sayılan 15'inci Lui, 18 yaşında çiçek hastalığına yakalandı. O devirde çiçek aşısına itimat edilmiyor, hastalık bazen öldürüyor ve ekseriya yüzü berbat bir hale getiriyordu. Güzel kral dehşete kapıldı. Fakat genç hükümda-nn kapıldığı dehşet, tebaasının duyduğu muazzam kederin yanında pek küçük kalıyordu. Fransız milleti, bir tek adam gibi kiliseye koşmuş, diz çöküp Allah'a yalvarmaya başlamıştı. 15'inci Lui'nin "Milletin Sevgilisi" adını alması bu devirdedir.

Fransa, çok şeyler ümit ettiği güzel kralından, sonralan hayal kırıklığı ile yüz çevirdi. Çiçek hastalığını hafif atlatan hükümdar, çapkın dedesi l4'üncü Lui'ye hovardalıkta taş çıkarmış. Fransız mali-yesini çılgın masraflarla altından kalkılmaz bir iflasa sürüklemişti.

Tarihte "Markizler Saltanatı" diye meşhur olan bu devirde, Fransa'ya güzel kadınlar hükmettiler. Bu hükmetmek ihtirası, zamanın bütün kadınlarını sâri bir hastalık gibi sardı.

Matmazel de Mailly, Madam de Pompadour ve Madam de Farry ile en yüksek mertebesini bulan bu israf ve safahat devrinde de Nesles ailesinin dört güzel kızı, ayn ayn ve hep beraber talihlerini denediler.

Kral, birbirinden güzel bu dört kız kardeşle münasebette bulunmaktan, gayri tabii denebilecek garip bir zevk duymuş, bir ailenin bütün kadınlarını istifraş ederek “fücur” denilen sapıklığı tatmak istemişti.

De Nesles ailesinin dört güzel kızından 15’inci Lui ile ilk tanışan, en büyükleri, Louise’di.

Louise julie de Nesles Kontes de Mailly, 16 yaşında iken kuzenlerinden biriyle evlenmişti. Kocası Louis de Mailly, karısını

Dam Donör olarak kraliçenin sarayına yerleştirdi.

Louise, çok güzel bir kadın değildi. Tarihçilere göre, 15’inci Lui’ye yaklaşan kadınların en ihtirassızıydı. Zeka parıltılarıyla dolu gözlerinden başka bilhassa giyinmesi meşhurdu. O kadar güzel giyinir, giyindiğini o kadar zevkle yakıştırırdı ki, deli gibi para sarf edilen bir devirde, dost düşman bütün kadınlar Loui-se’i taklitten çekinmezlerdi.

lyi giyindiği halde nazar-ı dikkati celp etmeyi sevmiyordu. Bu sebeple yakışıklı krala, görür görmez gönül vermesine rağmen bu hissini itina ile sakladı. Bilhassa ilk zamanlar, on sene kralın biricik sevgilisi olmuş ve ondan tam on tane çocuk doğurmuş bulunan kraliçeye karşı duyduğu hürmet, kalbinden geçenleri meydana vurmasına mani olmuştu.

Kraliçe, gebelikten ve çocuk doğurmaktan usanıp kralın isteklerini şiddetle reddederek kendisini ibadete verdikten sonra 15'inci Lui, etrafına başka bir gözle bakmaya başladı ve ilk bakışta da, kocaman siyah gözleri uslu bir sevgiyle dolu Louise'i gördü.

Kralının ölesiye canı sıkılıyor ve bu can sıkıntısını kadınlarla avutmak istiyordu ama, işin henüz acemisiydi. Louise de sevda meselelerinde usta sayılmazdı. Binaenaleyh iki genç arasında platonik bir aşk alıp yürümüştü.

Ne çare ki o zamanki Fransız sarayı platonik aşklara tahammül edecek halde bulunmuyordu.

Başta Kardinal Fleury olmak üzere diğer bendegan elbirliği ile gayrete geldiler, genç kadınla genç kralı birbirlerini kollarına adeta zorla attılar.

Louis, kralının resmi metresi olarak Fransa sarayında tam sekiz sene hüküm sürdü.

1740’ta Louise’in küçük hemşiresi, bulunduğu manastırdan kurtulup saraya geldi. Buraya gelirken planını hazırlamış, kralın kalbini fethedip taçsız-kraliçe olmayı aklına koymuştu. Ablasını yenerek krala metres olmayı kolayca becerdi; ama saltanatı çok sürmedi. Gayri meşru çocuğunu doğururken öldü.

Kral, baldızlarıyla münasebette bulunmaya alışmış, bundan garip bir zevk duymaya da başlamıştı. Üçüncü hemşirenin Madam de Lauragnais'in sarayda görünmesi bu sıraya rastlar. Kıvırcık saçlı, şen, kurnaz bir kadındı. tik bakışta, güzelliği bütün erkeklerin gözlerini kamaştırıyordu. Yalnız gösterişiyle değil, zekasıyla da zevk kadınıydı. 15’inci Lui’nin kendisine bağlanması hiç de zor olmadı.

Saray da bu kabil akraba münasebetlerine alışmıştı. tik macerada olduğu gibi kimse şaşırmadı.

Louise, çocuk doğururken ölen kız kardeşini affetmiş, bu hadiseyi izahı imkansız bir “kaza” saymıştı. Fakat hercai sevgilisinin kendisini ikinci kız kardeşi ile aldatmasını tahammül edemedi. Büyük bir kedere kapılarak sahayı rakibine mücadelesiz terk etti. Asıl üzüldüğü taraf, parlak bir kabuğun kendi manevi meziyetlerine tercih edilmesiydi.

Madam de Lauragnais'nin iyi talihi uzun müddet parlayama-dı. Çünkü sahneye dördüncü kız kardeş çıkmıştı. Bilahare, Düşes de Chateauroux diye meşhur olan Marki de la Tournelle, dört kız kardeşin en ihtiraslısı, binaenaleyh en tehlikelisiydi. O da saraya muayyen bir planla gelmişti. Plan hep aynı plandı: Kralı baştan çıkarıp saray hayatına hakim olmak. .. İki kız ' kardeş arasında amasız ve korkunç bir mücadele başlamıştı. Ikisi de bütün varlıklarını, ustalıklarını ortaya koydular. Neticede daha kurnaz ve bilhassa daha hain olduğu için, zafer, Markiz de la To-umelle’de kaldı. Küçük kız, ablasına hiç acımadı, onu saraydan hacaletle uzaklaştırdı.

Bütün bu mücadeleler olup biterken, Louise bir kenara çekilmişti. Hatıraları ve kederiyle baş başa, yapayalnız yaşıyordu.

Bir taraftan da millet, krala -bir zamanlar sevgilimiz dediği krala - karşı homurdanmaya, hazineyi zevk ve safa ile harcayan saray kadınlarına diş bilemeye başlamıştı.

Louise bir gün kiliseye gitti. Kıyafetinden saraya mensup olduğunu derhal anladılar. Kindâr bakışlarla etrafını çevirdiler. Arka sırada duranlardan birisi:

— Bir de utanmadan Allah'ın huzuruna gelmiş fahişe, diye homurdandı.

Louise kederli fakat metin bir sesle:

— Mösyö, diye cevap verdi, mademki tanıdınız, bir bedbaht için lütfen dua edin...

Louise de Mailly 171O tarihinde dogmuş, 1751 tarihinde 41 yaşında halâ güzel bir kadın iken ölmüştür.

J30ZGUN1

Üçüncü defa yaralanmama meydan kalmadı. Fırkamız cepheden geriye alınarak Burdur'a gönderildi. Bandırma'dan odun yakan seferberlik trenlerinden birine binerek yola çıktık. On günde mi, yirmi günde mi Baladız Istasyonu'nu tutabildik.

Güzel ve soğuk bir bahar günüydü. istasyondan şehre dört saatlik araba yolu vardı. Burdur'un Tuzlugölü ile çıplak ovayı sağımıza, birer kelle şekerine benzeyen kireçli beyaz tepeleri solumuza alarak hareket ettik.

Şehre yaklaştıkça rüzgar acayipleşiyordu. Ben bu kadar dünya gezdim, hiçbir yerde böyle güzel, buram buram kokan rüzgar görmedim. Burdur'un etrafı gül bahçeleriyle çevrilmişti. Gül yağı çıkanldığı aylarda sokakların dar ve çamurlu arklarından adeta gül suyu akıyor, çeşit çeşit güller öyle demetle degil, eşek yüküyle alınıp satılıyordu.

Uzatmayalım bir sene evvel zelzeleden yan yarıya harap olmuş şehre -Ermeni tehciri dolayısıyla boşalmış bir sürü ev bulunduğu için- sere serpe dağıldık. Ben, hükümet konağı ile fırka karargahı arasında acele çekilmiş şosenin üzerinde, iki katlı, ahşap ve burada ender görülen damı kiremitli, bir papazın boş evine yerleştim.

Emirberim Bursalı Hüseyin Onbaşı alt katta yatıyor, orta yaşlı bir Ermeni kadını sabah gelip akşam gitmek pazarlığıyla işlerimizi görüyordu.

Sessiz hayatı bir müddet yadırgadık. Ama sonra yavaşça intibak ettik. Gündüzleri uzun at gezintilerine çıkıyor, akşamlan arkadaş evlerine toplanarak tavla oynuyorduk.

Burdur anayollara sapa düştüğü için gazeteler ve resmi tebliğler gelmiyor, şoseden cepheye giden asker kollan geçmiyordu.

. Sıcak ve kuru yaz günlerinden sonra kış birdenbire bastırdı. Kar, hiç dinmeyecek gibi yağıyor, tipiden yol boyundaki kavakların uçlan görünmüyordu. Ufuk, haritası daha çizilmemiş, fotoğrafı çekilmemiş

meçhul bir yerde kaybolma hisleri verecek kadar donuklaşmıştı. Boş odada, beyaz dağlar ve açık deniz boğazlan kapanmış sakin bir liman gibi duran göl sanki artık yerlerinde değildiler.

lnsanlar toprak damlı kaba yatkın evlerine çekilmişlerdi. Hayvanların nereye gittiğini merak bile etmiyordum.

İstasyona gönderdiğimiz postacılar haftalardan beri elleri boş dönüyorlardı.

Tipinin, çok yıkanmaktan lime lime olmuş ıslak bir yatak çarşafı gibi insanın yüzüne sarıldığı bir akşamüstü eve geldim. Ermeni hizmetçi daha gitmemişti. Kapıyı telaşla açtı:

— Ne o, dedim, sen daha gitmedin mi?

Bir başkasının kabahatini söylüyormuş gibi acele acele:

— Bir şey oluyor beyim, dedi, şu karşıya bakın bir kere... Parmağının ucundan şoseye baktım, fevkalade bir şey göremedim. Tekrar:

— Bir şey oluyor, dedi, dikkat edin. Deminden beri oraya oturdu. Bir asker, üstünü kar örttü. Kımıldamıyor.

Benim cevap vermeme sıra kalmadan arkamda duran Hüseyin merdivenleri üçer dörder inerek karın içine daldı. Ben de arkasından yürüdüm.

Galiba şosenin kenarındaki çürümüş kütüklerden birinin üstüne oturmuştu. Başını göğsüne iyice eğdiği ve ellerini sımsıkı koltuk altlarına soktuğu için yanın yumru bir yuvarlaklığı vardı. Nefes almıyor, hareket etmiyordu. Hüseyin omuzlarını tutup sarsınca kafası koparılmış bir kardan adama benzeyen bu yığının dağılıp parça parça olacağını zannettim.

— Ölmüş mü, diye sordum.

Bu sual daima korkunçtur. Emirberim bana cevap vermeden seslendi:

— Hemşeri, hemşeri. Hey hemşeri!

Bir inilti mi duyduk, yoksa çitlerin üzerinden bir sağanak mı geçti, farkında değildim. Hüseyin:

— Sen şunun kollarını oynan oynatıver yüzbaşım, dedi, ben beygiri getireyim.

Beygir geldiği zaman tutmakta olduğum bileklerde belli belirsiz bir sıcaklık hissetmiştim. Hüseyin, onu hayvanın üstüne ince uzun bir torba gibi attı.

— Talihi varmış fakirin yüzbaşım, dedi, hastanenin hamamı yanıyor, yaşayacaksa yaşar.

Bizim Hüseyin ne yapıp yaptı, Balıkesirli Durmuş Ali'yi ölümden kurtardı. Kendisini toplayıncaya kadar her gün gidip hastanede yokladı. Tütün, yemiş götürdü.

— İshal olmuş, tebdil-i hava vermişler, diye anlatıyordu, karda kıyamette hasta herif yola koyulur mu? İsparta'dan bir arabacı sevabına Işıklar Köyü'ne kadar getirmiş. "Buradan Burdur iki saat çeker, bir gayret et, orada sevkiyat da var. Hastanede derdine bakarlar, beylik askeriye arabası mı olur, mekkare katın mı olur bir şeyle tren iskelesine gidersin." demiş. Allah'ın garibi yol iz bilir mi? Bizim evin önüne kadar nasıl geldiği de akıllara hayret! Ermeni karısının yediği haltı gördün mü yüzbaşım. Biraz daha deyivermeseymiş bizim Ali gitti gidermiş.

Ali'yi, Hüseyin'in ısrarı ile, tebdil-i hava dönüşü kıtasına göndermedik. Seyis olarak yanıma aldım. Arada bir, dinlemeye doyum olmaz, bir safiyetle atışırlar, sonra hemen barışırlardı. Hüseyin, Ali'den daha nobrandı. Bir surat asarsa kolay kolay gülmüyordu. işte böyle sıralarda Ali:

— Domuz muhacir -Hüseyin Bursa taraflarına yerleşmiş Rumeli muhacirlerindendi- gene onbaşılığın tuttu, diyerek tabakasını uzatırdı, yak şu sarı kızdan bir cigara da boz suratına kan gelsin.

Cepheyi tamamıyla unuttuğumuz sırada, birdenbire Gaz-ze'de çözülen cephe, çölde başlayan bozgun, siyah ve yağlı bir dalga serpintisi gibi bize kadar geldi.

Dört yıl süren harp, bilhassa geride olanlara, sulh gibi yenmeyi ve yenilmeyi de unutturmuştu. Çırılçıplak kalmışız gibi utanıyorduk. Fakat mağlubiyet kayan toprak parçalan gibi ve şaşkınlığımızı da beraber sürükledi.

Yağmurlu bir günde artık insanları değil, bozgunu taşıyan ihtiyar ve hasta trenlere dolduk.

Yol boyundaki istasyonlarda Ingiliz zabitleri çay içiyorlardı. Treni Fransızlar kontrol ediyorlardı. Ortada yabancı olarak, asker kaputlarımız, kabalaklarımız ve bir de biz kalmıştık.

Kompartımanda dokuz zabittik. En küçüğümüz 14 yerinden yara almış 21 yaşında bir sani mülazımıydı. Gazze'den kurtulmuştu. Takımına "Ateş!" kumandası verirken ağzından giren bir kurşun kulağını delmişti. Bu sebepten sözlerimizi, sol yanağını dudaklarımıza doğru uzatarak dinlemeye mecburdu.

En ihtiyanmız altmışlık bir tabur imamıydı. Bir şarapnel sağ kolunu dirseğinden koparmıştı. Belki de bunun için diğer imamlar gibi sık sık cennetten, cehennemden, sırattan, mahşerden bahsetmiyor, konuşurken elini sallayarak işaretler yapmıyordu. Artık sonuna kadar parmaklarını dizlerinin üzerinde ke-netleyemeyecekti.

Bitişik kompartımanda İngiliz çavuşlan vardı. Durup dinlenmeden şarkı söylediklerine bakılırsa hep içiyorlardı. Galibiyetin ne güzel şey olduğunu seziyor, onlara kızamıyorduk. Yalnız trendeki kadınlara sataşmalarından korkuyorduk -Bundan hatta ima ile olsun bahsetmediğimiz halde- ikide bir tabancalarımızı yoklamamız belki de bundandı.

Fakat onlar da henüz mağluplara hakaret etmeyi düşünecek kadar kendilerine gelememişlerdi. Bize hâlâ karşılarında cephemiz varmış gibi hürmetle bakıyorlar, pencereden başımızı çıkardığımız zaman sarı suratlarında bıyıksız dudaklarını yuvarlayarak gülüyorlardı.

Trenler odunla işliyordu. Binaenaleyh orman kenarlarında durup odun kesmek icap ediyordu.

Bir keresinde üç arkadaş yere indik Uyuşuk ayaklarımızı açmak ve üşümemek için vagonun önünde aşağı, yukarı dolaşmaya başladık.

Kaputlanmızın rengi çoktan uçmuş, tıraşımız uzamıştı. Yanımıza iki İngiliz çavuşu yaklaştı. Galiba halimize acımışlardı. Bize konyak ve çikolata ikram ettiler. Küçük ihtiyar zabitiyle tabur imamından başka hepimiz ikramı hoş gördük Yalnız ikisi daha çok somurttular ve teşekküre lüzum görmeden başlarıyla reddettiler.

Tren tahmin edilemeyecek derecede doluydu. Hüseyin'i bir yük vagonunun fren kulesine kumandanın er çavuşun yanına zorlukla yerleştirmiştim. Ali'nin nerede geldiğini sormadım bile.

Sade basamaklarda değil, vagonların üstünde bile askerler vardı. Omuzlarında dört yıllık hasretlerini, yüzlerinde boş gözlerini geri götürüyorlardı. Yansından fazlası hasta ve açtı. Tünellerden geçerken vagonların damına sımsıkı kapanmayanları, tünelin üst tarafının süpürüp götürdüğü, biraz dalgın ağaç dallarına takılarak yuvarlandıklarını söylüyorlardı. Yani yol boyunca bir süngü

hücumundan gelir gibi biçimsiz haki tümsekler bırakarak dönüyorduk.

Ekmek hırsızlığı ve dilencilik başlamıştı. İstasyonlardaki sıkı tertibatın sebebi anlaşılıyordu. Dükkanlar ve kasabalar yağmadan korkuyorlardı. Bozgun, kaideleri ve ahlakı altüst etmişe benziyordu. Ve galiba eve gidebilmek için artık her şey mubahtı.

Halbuki bizim askerin hiç düşünmediği şey dilenmek, hiç aklına getirmediği şey çapuldur.

Aydm'dan yağmurlu bir akşamüstü kalktık. Torbalı Istasyo-nu'nda durduğumuz zaman gecenin saat kaçıydı bilmiyorum. Fakat insana kirli ve tembel bir bakkal çırağı ile bulaşık yıkamayı hatırlatan bulanık bir yağmur yağıyordu. Hüseyin'in:

— Yüzbaşım, yüzbaşım! diye haykırdığım işittim. Camdan baktım. Yağmurun içinde susuz kalmış bir balık gibi çırpmıyordu.

Pencereyi açtım.

— Ali yok, dedi, bizim Ali kırk kişiliğin üstünde geliyordu. Düşmüş yüzbaşım, Ali düşmüş.

Hareket kampanası çaldı. O anda içime öyle geldi ki Hüseyin'in artık trenle alakası kalmamıştı. Burada yağmurun altında bir müddet kalacak, sonra gayri malum kilometreler uzunluğun-ca tren yolunu takip ederek geri dönecekti.

Lokomotifi. veyahut kampanayı durdurmak istiyormuş gibi bir baş tarafa bir istasyon kapısına bakarak: ■

— Ali düşmüş, diye tekrar etti, Ali yolda düşmüş yüzbaşım.

Bu sözleri hiç münasebeti olmamasına dikkat ederek senelerce alıştığı bir sesle ve birdenbire kumanda verdim:

— Trene bin.

Hiç tereddüt etmeden itaat etti.

Izmir'e kadar benimle karşı karşıya gelmemeye çalıştı. Konuşurken kelimelerinin arasında “onu isteseydin kurtaramaz mıy-dın, koca bir yüzbaşısın bir seyisine yer bulunmaz mı? Sende de kabahat var.” diye itham ettiğini seziyordum.

Fakat İzmir'de hiçbir şey kaybetmemiş bir insan gibi sakinleşmişti. Gittikçe sinirli olduğumu seziyor, başım belaya girecek diye peşimden

ayrılmıyordu. Beraber çarşıya çıktık. Şehirde yabancı bayrakların ve üniformaların renklerinden, ecnebi kelimelerin ahenginden gelme korkunç bir karışıklık vardı.

Hiçbir nizam kalmamıştı. Düşman torpidolarının kıçtan karaya bağlı durduğu Kordonboyu'ndan geçerken sıra sıra işportalar gördüm. Uluorta kaçak tütün satılıyordu. Küçük, sarımtırak tütün tepeciklerine kağıttan yapılmış küçük ecnebi bayrakları dikilmişti. Kasketini sağ kulağına eğmiş bir palikaryaya yaklaştım.

— Hayrola, dedim, bu ne hal, reji yok mu?

Üç tane Fransız bahriyelisi de benimle beraber durmuştu. Bir tanesi küt parmaklarıyla tütünü ufalıyordu. Rum delikanlısı:

— Yok, dedi, daha iyi değil mi? Kapalı paketin içinde ne olduğunu bilmeden alıyordunuz. Şimdi görüp beğeniyorsunuz. Hem daha temiz hem daha ucuz.

Dinleyenler gülmeye başlayınca Fransız bahriyelileri de kalın sesleriyle iştirak ettiler. Hemen yürüdüm. Arkamdan benimle alay ediyorlarmış gibi bağırıyorlardı:

— Hey gidi san kız hey! Açıldın da benzine kan geldi.

Birdenbire Ali’yi hatırladım. Bir adım arkamdan gelen Hüseyin’in yüzüne baktım. Seyrek kirpikli gözleri yaşarmıştı. Dehşetli bir acı hissiyle hemen mevzuu değiştirmek istedim. Gülümsemeye çalışarak:

— Ne o Hüseyin, dedim, vatana yabancılar girdi diye mi tasalanıyorsun?

Gözlerini benden saklamak istiyormuş gibi yumdu:

— Ali’yi hatırladım, dedi, nur içinde yatsın. O da kaçak tütüne sarı kız derdi.

İçinin içinden bir an durakladığını hissettim. Arkadaşının “sar bir cigara da benzine kan gelsin” sözünü tekrarlamaya yorulmuş gibiydi. Birkaç adım sonra “nur içinde yatsın” kelimelerini söylediği kadar iddiasız, sakin ve kati:

— Düşmanın esamisi mi okunur, diye ilave etti, onları nasıl olsa buralarda komayız.

ŞABAN PAŞA’NIN HATIRALARI

Bu Şaban Paşa, bildiğimiz asker paşalarından olmayıp, resmen başıbozuk paşasıdır. Ve de başıbozuk paşası olduğu için, vatanı daha güzel kurtarmıştır. Hayata, Hamidiye Alaylan’nda zülüflü atoğlanı olarak atılan ve de gece gündüz gösterdiği türlü çeşitli hünerlerle az zamanda üstlerinin yakın sevgisini kazanan Şaban Paşa, bu alayların dağılmasından sonra, uzun süre hayvan bakıcılığının verdiği uzmanlıkla sürekçi yamaklığında hemen sivrilmiş, sonunda Dördüncü Ordu'nun en yaman celepbaşılann-dan olmuştur. Büyük alim ve bilgin ve de gayet büyük yazar ve çizer ve de örneksiz düşünür ve mütefekkir arkadaşımız Hikmet Müberra üstadımızın usta ve üstat ve gayet parlak kaleminden okuyacağınız bu anılar size, Ayıntap kebapçılığının ve de Urfa tandırcılığının ve de aynca Erzurum, Erzincan, Kayseri, Sivas püryancılığının ve de dünyaya nam salmış milli şiş kebaplanmız-la dönerkebaplanmızm folklorlarını, tarihlerini derinlemesine ve genişlemesine anlatacağı gibi, birtakım gizli gerçekleri meydana vuracağından hamiyetli okurlarımıza gururdan ve sevinçten gözyaşları döktürecektir. Üstat Hikmet Müberra gazetemiz yazı kurulunun aylar süren yalvarmalarına dayanamayarak ortalığı velveleye verecek bu anıların şana layık bir önsöz ve de bir giriş ve de bir başlangıç ve de bir açıklama kaleme almayı lütfen kabul etmiştir. Girişi okuyanlar ne yaman bir tarihçi, biyograf, bibliyograf hatta anadan doğma hikayeci, romancı ve şair karşısında bu- • lunduklarını hayretle, ibretle, hatta dehşetle göreceklerdir.

Birkaç Söz

Önce okuyucularıma şunu peşin peşin söylemeyi bir namus ■ borcu bilirim ki bana ve de rahmetli vatanperver, milletsever, Şaban Paşa Hazretleri’ne anılarımızın gün yüzüne çıkması, tarihe mal olması fırsatını verdiğinden dolayı, dünyanın en çok satılan değilse bile - bilimde abartmanın payını iyi ölçmedikçe bilim adamı olunamayacağını bilenlerdeniz- en çok kullanılan Haber Gazetesi'ne, onun bilgili sahibine, genel yazı işlerini idare eden sevimli müdürüne, müdür yardımcısından kapıcıya, başmürettipten makinist çırağına kadar teşekkür etmeyi borç bilirim. Bu arada, başbayii, dağıtıcı Türk çocuklarını, iadeleri boyayıp Mişon Efendi'ye satan idare müdürünü bu boyalı sayılardan memleketi türlü çeşitli yararlandıran Mişon Efendi'yi inkılaplarımız sayesinde yanında çalıştırabildiği kesekağıdı yapıcısı Türk bayanlarını tebrik ederim. Şimdi böylece borcumuzu ödeyip ferahladıktan sonra, Allah’ın inayeti ve de Şaban Paşa’mızın kerametiyle yazımıza başlayabiliriz. El bizden, başarı siz okurla- rımızdandır. Büyüklerinizin ellerinden küçüklerinizin gözlerinden öperim. Geleneklerine bağlı olmayan Türk değildir. Türk olmayana da

sözümüz yoktur. Sağ olun, var olun! Allah ne muradınız varsa versin!

Şaban Paşa Hazretleri, 15 yaşına basıp Hamidiye Alayları'nda at uşaklığına girmeden önce, Palu köylerinde yalınayak başıka- . bak bir sığırtmaç oğlandı. Yalınayak başıkabak sözünden sevgili okurlarımız sakın küçültücü anlamlar ve de bilhassa, bölücü sapık akımlara iltifat ettiğimiz anlamını çıkarmasınlar. Kürt oğlu Kürt olan öksüz yetim sığırtmacın yalınayak başıkabaklığı olağan olup, başka türlüsüne şaşılırdı ve Elaziz mahkeme kayıtlarında, Ankara Başvekalet Arşivleri'nde ayrıca burslu gezilerden yararlanarak İngiltere'nin Britiş Müzeum, Vaşington'un milli kitaplıklarında yaptığımız derin bilimsel araştırmalar sonucu, sığırtmaç milleti, yalınayak başıkabak olmayınca katiyen ilerde, başıbozuk paşalığını ele geçiremeyeceği gerçeğine vardık ki hazırlamakta olduğumuz, Haydar Paşa, Davut Paşa, Kasım Paşa ve de Kocamusta Paşa gibi her biri milli gururumuzu göklere çıkaran paşa efendilerimizin romanlaştırılmış hayatlarında bu bilimsel gerçekler ayn ayn, tekrar tekrar ispatlanacaktır. Okurlarımızdan özür dileyerek şunu da hatırlatmayı bir bilim borcu biliriz ki bundan önce yayımladığımız, Tek Bir Adam, Tek İki Adam ve de naçiz yaşantımızın ışığında, ilkçağları, ortaçağları, yeniçağları aydınlatan, Koka Kola'yı Arayan Kişi adlı eserimizde, zaten başka bir şey de yapmış değiliz. Okurlarımızca kapışılan, her sıkıştıkları yerde, açıp bakarak bunaltıdan kurtulma aracı olarak kullanılan bu eserimizin yakında üçüncü baskılarının çıkacağını da müjdeleriz. Bu üçüncü baskılar eski iki baskının tıpkı basımı olmayacak, unuttuklarımızı da kapsayacak ayrıca yeni durumlara göre değişmelere uğrayacaktır. Bilim kitabı dediğiniz de zaten donmuş bir kalıp, bir dogma olmayıp her duruma göre değişen, her damara göre şerbet veren bir alettir. Bunu başka türlü düşünmek, hâşâ huzurunuzdan sapık ideolojilere sapmak olur ki, biz, böyle sapıklıklardan uzak bulunduğumuzu, burada adının edilmesi gerekmeyen resmi makamların resmi belgeleriyle çok şükür defalarca ispatlamış bulunuyoruz!

Şaban Paşa Efendi'miz, sığırtmaçlıktan at uşaklığına geçtiği.

zaman, ki bazı vesikalar on dört yaşını iki ay geçmiş, kimleriyse, dört ay geçmiş olarak gösterir. Bizim incelemelerimiz, her ne kadar her ikisinin de doğruluğunu meydana koyduysa da, okurlarımızın karşısına daha alnımız açık çıkabilmek için biz buna bu kitapta ortalama hesabıyla üç ay demekteyiz. Bilim metotlarına göre zaten doğrusu da budur. Evet geçtiği zaman... Biz henüz validemizin karnında yeniden yeniye kımıldamaya başlamışız. Bu kımıldama meselesini buraya sokuşturmak neden icap etti diyenlere şunu söyleriz ki, işte bu kımıltı sayesindedir ki rahmetli pederimiz ana karnında çocuk meselesiyle ilgilenmiş, kendisi her ne kadar okuması yazması

olmayan, fakat alnı açık, namuslu bir esnaf ise de dedelerimiz arasında bir köy imamı bulunması yüzünden okumuşluğa ve de yazmışlığa bilhassa her çeşit yazılı kağıda saygı duyduğundan, kımıltı meselesini anlamak için kitabı var mıdır, diye merak etmiş, zamanın vilayet müftüsüne başvurarak kitabı bulmuş, bir bilene okutup doğacak oğlanın -dikkat isterim oğlan deniyor- bazı çıkıntılardan belli olacağı gerçeğine varıp, karıştırıp araştırıp, iyicene bakıp, millete yararlı adem geldiğini bilip kımıltının vatana faydalı olmak telaşından ve de acelesinden ileri geldiğini anlayarak rahatlamış, kıvançla beklemeye başlamıştır. Bizi yakından tanıyan okurlarımız, cumhuriyetçi, laik, halkçı, devletçi, sırasında liberal cumhuriyetçi, arada bir de, ılımlı toplumcu olduğumuzu bildiklerinden, iktidara gelmedikçe hiçbir yobazlıkla uzaktan yakından hiçbir ilintimiz bulunmayacağına Allah için tanıktırlar. Burası böyleyken, dünyada, doğal üstü, olağanüstü, yüksek ademler bulunduğuna bakarak doğal üstü, olağanüstü, olayların da milletlerin hayatında sık sık rastlandığını kabul etmek zorundayız. (Burada, bir küçücük not düşmek için okurlarımdan izin isterim, dünyanın en domuz materyalistlerinden olduğu artık dünyaca bilinen, büyük dostum Lenin bana, Moskova'daki bir sohbet konuşmasında, mucizeler de materyalist olaylardır. Bunu böylece bilesin ama, ayaktakımma sakın duyurmayasın, demiştir. Biz bu meseleyi yakında yayınlayacağımız Omuzdaşım Lenin adlı beş ciltlik eserimizde, etrafıyla açıklayacağız.)

işte su rastlantılardan birisi de, bizim başımıza gelmiştir. Biz, içerde, dışarı çıkıp ödev yüklenmek için debelenirken -doğanın hikmetine bakmalı- o tarihte, bulunduğumuz şehri sarsalayıp sağlam bina, canlı yaratık bırakmayan büyük zelzele oluyor. Peder, çilingir dükkanında sizlere ömür, öte dünyayı boylarken muhterem validem hanım, haşa huzurunuzdan, o sıra memişhanede bulunmakla tatlı canını kurtarıyorsa da, bizi oracıkta, yedi buçuk aylıkken dünyaya getiriyor. (Doğarken, doğaüstü ve olağanüstü kazandığımız şu 55 günlük zaman, hayatımızın bütün aşamalarında ve dönemeçlerinde, bize benzerlerimiz içinde daima ön olma fırsat vermiş, her durumda dört ayak üstüne düşmemizi, başkalarının boynu altında kaldığı olaylardan, yağdan kıl çekilir gibi sıyrılmamızı sağlamıştır. Bilim, erken doğan çocukların ya maddi ya da manevi bakımdan mutlaka bir noksanlığı, bir çarpıklığı olacağım ispatlamıştır. Bizim Allah'a şükür hiçbir maddi noksanlık, çarpıklığımız yoktur. Maneviyatın durum vaziyetini de ancak Hak Teala bilir. Ne desek boştur. Şunu da unutmadan kaydetmeyi tarihe karşı bir borç bilirim. Peder, müftüden alıp okuttuğu, Ana Karnında Kımıltımn Hikmeti kitabım geri vermemiş, saklamıştır. Bu satırların yazan bugün ne biliyorsa ki -neler bildiğini okurlarımız da bizim kadar bilirler— bu yaman bilim '

eserine borçludur. Kara cümleyi söker sökmez validemizin işaretiyle sarıldığımız bu taş basma kitap hala özel kitaplığımızdadır ve sıkıştıkça başvurduğumuz biricik bilim kaynağıdır.

Evet, biz yedi buçuk aylık doğarken, Şaban Paşa Hazretleri, çağının çok önemli bir örgütü olan, Hamidiye Alayları atoğlan-lığına atlamış bulunuyordu. (Bu Hamidiye Alayları'nın neden, nasıl kurulduğu, neler yaptığı hakkında, iki ciltlik bir eserimiz, yakında çıkacaktır.) Burada şu kadarını söyleyelim ki, sevgili cumhuriyetimizin ilanından bu yana her on yılda bir, iktidardaki büyüklerime, bu alayların yeniden kurulmasına salık veren bilimsel raporlar sunmuşuzdur. Şimdiye dek, vatan kurtarıcı bu kuruluşun meydana getirilmemesinin vebali bizim boynumuzda değildir. (Bu raporlar da, büyüklerim izin verdikleri takdirde, Hamidiye Alayları Tarihi eserimize koyulacaktır.)

Evet, Şaban Paşa Efendi'miz, tavlalarda hayvan tımar eder, gübre atar, köpeklik saikasıyla beylerin tam kah hayvanlarının arpalarından kavunu yaparak gizlice tıkınırken, biz üç yaşına varmış bulunuyorduk. Bu arada memleketin ileri gelen ulemasından, Hoca Zekeriyya Efendi bir gün yolda bizi görmüş, "Bu oğlan bu vatana büyük hizmetler görse gerektir dikkat isterim!" diyerek yanağımızı makaslamış bulunuyordu. Rahmetli validem, bunu bilim gücünden bir işaret sayarak her ne kadar okuması yazması yoksa da, bilime büyük saygısı vardı. "Oğlumu okutacağım, adam edeceğim," diye tutturdu. Biz beş yaşımıza geldiğimizde, artık iyiden iyiye bilime vurmuş, çağın adetine uyarak, yerde gördüğümüz her yazılı kağıdı öpüp başımıza götürdükten sonra duvar kovuklarına tıkar olmuştur.

Şaban Paşa Efendi'miz, bu sıralar kaşağı sallayıp çıngırdatmakta bütün kapı yoldaşlarını geçip hepsini oynatır olmuşken, biz de çağın şartları üzerine hıfza girişmiştik. Bendeniz Kuran'ı altı ayda hıfzıma alıp memleket ulemasını şaşkına çevirirken, Şaban Efendi'miz de, ufak tefek hastalıklarına derman eder olmuştu. Böyle-ce, iki baştan, vatana yararlı iki küçük vatandaş gelişiyordu.

Şaban Paşa Efendi'miz... Şu arada, şunu da söyleyeyim ki biz bir yandan Kuran'ı hıfzımıza alırken öte yandan para denilen aslında çok değersiz fakat bir bakıma yaşamak için lüzumlu toplumsal nesneye de gerekli önemi vermekte, elimize geçeni elma şekerine verecek yerde, küçük kumbaramıza doldurmaktaydık. Çocuklukta para biriktirmenin ilerde, vatana nasıl, yararlı olduğunu anlatan Parasız Vatanseverlik Hiç Olmaz adlı iki ciltlik eserimizi dört gözle bekleyiniz.

Şunu da, şurada kaydetmeden geçemeyeceğim ki para biriktirmenin en baş vatanseverlik olduğunu Şaban Paşa Efendi'miz, bendenizden

öğrenmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın kıyameti içinde, üçüncü buluşmamızda, elini gümüş kuşağına vurarak gayret kemerindeki altın kesesini şıkırdatan rahmetli efendimiz, “Ula köpek! Sözünü tutmuşam, parayı zapt etmişem! O gün bu gündür açlık yok, soğuk yok! Karı tutkunluğu yok, oğlan tutkunluğu yok! Anan öle ve de canına ola!” diye sırtımızı sıvazlayarak bizi hayatımızın en umulmaz, en büyük iltifatlarına lütfen gark etmişlerdir. Allah gani gani rahmet eyleye ve de yerini cennet eyleye, amin!

Şaban Paşa’yla '..anışmak şerefine uğradığımız zaman biz, vatan uğruna canını vermek için kurşun, bomba ve de düşman süngüsü arayan, gözü kararmış bir yedeksubay idik. Paşamız da o sıra milis binbaşısı nişanlarını yeni takınmıştı. Şişinmesinden yanına varılamıyordu. Bizim, yedi buçuk aylıkken vatan yolunda hizmette gecikmemek için hoplayıp çıktığımızı, ayrıca, bavulumuzda, Ana Kamında Kımıltılardan Çıkarılacak Hikmetler kitabını taşıdığımızı duymuşlar. Bir akşam bir de çavuşunu yollamışlar, sürü getir buyurmuşlar! Dil bilmez bir de çavuş ki, sonraları çok yakın dostlarımızdan olmuştu. (Zaza milletindendir ve de yakında Zaza Milletinden Çavuş Hamo'nun Kafkasya Destanı adında romanlaştırılmış tarihini iki cilt üstüne ve orijinal fotoğraflarla basacağız.)

Evet, Hamit Çavuş, aldığı emri yerine getirmek için, gerektiğinde hayatım verir, vatan fedailerinden olduğu için, bizi yakamızdan kavramasıyla yere çalıp gerçekten sürümeye başladı. Biz o tarihte, her çeşit ağır idmanlarla görevimizi terbiye ettiğimizden bugünkü gibi hebenneka değiliz, lastik topuz! Ben sıçrayıp kalkıyorum, nedir yahu, diyorum. Allah rahmet eyleye Hamit Çavuş bizi yere çalıp sürüyor. Ben hopluyorum dur bre, delirdi, diyorum demiyorum, vatan fedakarı çavuş bizi yere çalıyor. Çalmasa, yanı sıra, seğirteceğim, Allah'a şükür yarım adım geri kalmayacağım! Uzatmayalım, kalka sürüne çadıra vardık. Binbaşı Şaban Ağa'nın çadırını görmemle Allah'ın bildiğini sizden niçin saklayayım, tepeden tırnağa titredim, sırtımı ecel teri bastı, belimden aşağısı tutmaz oldu. (Bu belden aşağısının tutmamak meselesi gayet önemlidir. ilerde biz bunun çok zararım gördük ve de Romanya’da elektrik tedavisine girmeseydik, erkeklik elden gitti giderdi. Bu hususta, yakında yayınlayacağımız, Korkuyla Kesilen Bel Gücü ve Elektrik Tedavisi adlı kitabımızın bekleyin.)

Uzatmayalım, Hamit Çavuş, bizim dirimizi değil, sayın ki ölümüzü çadıra soktu. Kaldırıp ayaküstüne dikti, ensemize bir şaplak çalıp Kürtçe üzerine: “Nah istediğin iti sürüyüp getirdim!” dedi.

SÖR DOKTOR CANKATAR BEG LOKMAN

Sör, biliyorsunuz, ingilizlerde soyluluk gösterir. (Bizim Doktor CANKATAR BEG LOKMAN'IN önüne nerden geldiği aşağıda anlatılacaktır.) DOKTOR biliyorsunuz, bizde çoğunlukla HEKİM karşılığıdır. (Her ne kadar, İkinci Dünya Savaşı öncesinin Hitler Almanyası tutkunluğumuz sonunda, birçok eşraf ve ayan çocuklarımız, ağa, efendi, bey, paşa belinden inmelerimiz özel liseleri bitirip burs alıp Almanya'ya atlayıp, oranın ünlü birahanelerinde epey hüner gösterip başka zanaatların da doktorluklarını, sözgelimi, tarım, hesap, hayvancılık, hatta hokkabazlık, gübrecilik, domuzculuk zanaatlannda da doktorluk elde etmişlerse de, genellikle bu doktor lafı, hekim takımının üstünde kalmıştır.) Doktor kelimesi, bilirsiniz (!), Latince DOKTOR kelimesinden gelmedir. (Burda bizim milletimizin doktora Frenk ağzıyla doktör dememesine dikkati çekmekle yetiniriz). DOKTOR Latince de ÖGRETEN, OKUTAN anlamına geldiği gibi, kalıplaştıran, DOGMATİZE eden anlamına da gelir. Günümüzde, hiçbir memleketin doktorları, hiç kimseye bir şey öğretmediklerine, okutmadıklarına göre, kelimenin ilk iki anlamı zamanla ufalanıp kaybolmuş yerine son, belki de asıl anlamı, yani DOGMACI anlamı yaşamakta bulunmuştur. (Bizde bu iş, biraz daha kitaba uygun bulunmaktadır. Çünkü Tıbbiye'den, son yüzyıldır hekim anlamına doktor çıkacağına, sürüyle politikacı, şair, yazar, iş adamı, hepsinden yaygını da, rapor tüccarı, sıhhat dolandırıcısı yetişmektedir ki, bunun da ayrıca üstünde durulmaya değer.) Bizim CANKATAR BEG LOKMAN bunların hangisindendir, derseniz size deriz ki, bir doktor meraklısı babadan doğma doktordur. Neden bey, ya da bay olmayıp BEG olmasını da elbet anladınız, soyluluk meraklısı doktorumuz gençliğinde, Türk Talebe (Öğrenci) Birliği üyelerindendi. O sıralar edebiyata çok meraklıydı, Tıbbiye'ye girdiği zaman taksitle satın aldığı Leon Ka-hon'un GÖKBAˆYRAK adlı romanını, hak ettiği değeri ve önemi vererek her satırda ayrıca durup anlamını yanlışsız çıkarmaya uğraşarak, okulu bitirene kadar okudu, daha doğrusu inceledi, notladı, ezberledi. Pek de farkında olmadan BEG'liği kazandı. (Her ne kadar, anasının Çerkez, babaannesinin Arnavut olması bu BEG'liğe az biraz gölge düşürdüğü söylendiyse de, Doktor RIZA NUR BEG'e bir mektupla başvurulup bu mesele kökünden gün ışığına çıkarıldı. BEG'lik, kandan değil, VİCDANDAN, İNANÇTAN geliyordu. GÖKBAYRAK'ı ezberine aldığına göre de DOKTOR LOKMAN da vicdanıyla imanıyla su katılmamış Türk oğlu Türk sayıldı. CANKATAR, biliyorsunuz, soyadı kanunu zorunluluğuyla elde edilmiştir. Bu kanun bizimki doktor olduktan sonra çıktığı için, zanaata yakışan soyadını seçmek, hiç de zor olmadı. (Her ne kadar, nüfus dairesinde, memur, "Bu adı sizden önce çoook kişiler aldı, ilerde ad benzerliği yüzünden başınıza işler gelir" diyecek olduysa da, bizimki, koşup muayenehanesine çerçeveletip astığı diplomasını,

uzmanlık belgesini getirince akan sular durdu.)

Gelelim LOKMAN adına... Bilirsiniz, Doğu literatüründe, he-

le hekimlik alanında, LOKMAN, yan peygamber bir doktordur, doktorlann da resmen piridir. LOKMAN HEKIM yaşarken bütün dertlerin dermanını bulmuşsa da sırlarını ölünce birlikte götürdüğünden, sonraki doktorlara iş kalmamıştır. (Yoksa, insanlar doktora hiç ihtiyaç duymayacaklar, kendileri rahatça yaşayıp tartaklanmadan öleceklerdi.)

Bizim SÖR DOKTOR CANKATAR'ın babası berberdi. Anadan yana Arnavut, babadan yana Boşnak olduğu için, çarşılı, çıraklığından beri, (şu ünlü Arnavut çocuğu fıkrasından dolayı) Arna-vutoğlu diye çağırıyordu. Usta berberdi Amavutoğlu... Her sakala göre tarağı, her başa göre tıraşı vardı. Ustura yaralanna uyuza, her çeşit çıbana merhem karar, frengiyi bile bu kardığı merhemlerle üç aya bırakmadan sağaltırdı. Aynca zorda kalanlara bel gücü macunu ezer, diş çeker, çıkık yerleştirir, kırık sarardı. Basur memelerini döken, kelliğin döktüğü saçları yeniden bitiren, karın ağrılarına, kulunçlara, kısırlıklara, soluk tıkanmasına, hafakana, iç sıkıntılarına bire bir gelen ilaçlann sırrı da bu Amavutoğ-lu'ndaydı. Dükkanı an gibi işler, Amavutoğlu elindeki derman çantasıyla koca İstanbul şehrinde fırtına gibi dönerdi. Cumhuri-yet'e kadar bu böyle sürdü. Cumhuriyet biraz daha gecikseydi, Amavutoğlu, okullu doktor meselesinden habersiz, rahatça ölüp gidecek, bu dünyada hiçbir insanoğlunun duymadığı kadar korkunç şaşkınlığı, umutsuzluğu, kızgınlığı duymayacak, dünyaya yapılan bu kötülüğe inanmadan gözleri böyle açık can vermeyecekti. Oğluna Lokman adını taktığı zaman, başına gelecekten haberli değildi. Babası kendisinin böyle ünlü bir doktor olacağını bilemediği için adını Lokman koyacağına, Rüstem koymuştu. Berber Rüstem, kendi oğluna Lokman adı takmakla, babasının yaptığı bu yanlışlığı düzeltmek istemişti o kadar... Ama, Cumhuriyet gelip, İstanbul'da Tabipler Odası kurulup okuldan çıkmayana doktorluk yasak, kanunu çıkınca durum birden değişti. Oğlan artık, babadan miras aldıgı ünle doktorluk yapamayacak, babasından öğrendiği sırlarla para ögüten değirmeni çeviremeyecekti. Amavutoğlu' bu haksızlık karşısında o kadar sarsıldı ki, dağ gibi adam, üç ayda eriyip igne ipliğe döndü, baktı ki elden gidiyor, kendisi için ezdiği günde ancak bir tatlı kaşığı kadar yenilecek üç macunundan tam üç çorba kaşıgı yuvarladı.

Böylece kendisine kötülük edenlerden de öç alma duygusunu da doyurmak istemişti. O gece, üçüncü körpe karıyı yanına isteyip kapıyı sürmeletti. (Bu sıra tam altmış yedi yaşındaydı.) Gece yarısına doğru,

ev halkı, üçüncü karının bağırtısıyla uyandı. Bir de baktılar ki, dağ gibi Arnavutoğlu'nun gözleri kaymış, ağzından köpük yürümüş, dağlara taşlara, sağ yanına damla inmiş, altını da bir güzel pislemiş... Fukara Amavutoğlu böylece bir zaman daha yaşadı. Ev halkı, kokudan yanına varamaz oldu. Büyük variyeti olmasaydı. Darülaceze'yi boylayacaktı. Öyleyken, bunca yıllık doktorluk ününe leke sürdürmemek için çok çabaladı, işaretle, yazıyla salıklar verip çok merhemler ezdirdi, çok haplar yuvarlattı, her renkten sular kaynattırdı. Güçten düştükçe hırsı artmış, bir içilecekten beş on içmeye, bir yutulacaktan on beş yutmaya başlamıştı. Sonunda buna bir iş oldu ki, hiçbir kitapta yeri görülmemiştir. Saçları sakalları, kaşları kirpikleri o zamana kadar kırçılken önce ak pak olmuş, sonra bir gecede dökülüp cascavlak kalmıştı. Gözlerinin kaygınlıgı büsbütün artmış, çakırlığı gidip aklıgı kalmıştı. Yumruk gibi şişen dilini artık ağzının içine alamıyor, gırtlak kemigi hiç durmadan testere gibi işliyordu. Dediği anlaşılamamakta, kurt gibi uluyup hırıldamaktaydı. Belini alamıyor, buna karşılık, Allah'ın bir hikmeti canım, erkekliği basılmıyordu. Dizleri büzülüp karnına toplanmış, kolları kıvrılıp elleri ardına dönmüştü. Tanı üç gün de böyle yaşayıp göçtü, oğluna doktor okuluna gitmesini vasiyet eden bir kağıtla, dükkândan, handan hamamdan, çiftlikten tam kırk bir tane anahtar bıraktı.

SÖR DOKTOR CANKATAR BEG LOKMAN böylece hem doktor oldu, hem de zengin doktor oldu. SÛR'lüğünürr yansını kendisi arayıp buldu, resmen hak ettiyse, yarısı da baba variyetinin bu çokluğundan ileri gelmiş oldu.

Bazı kitaplar DOKTORLUĞUN kaynaklarını BÜYÜCÜLÜGE, TILSIMCILIGA, REMİLE, FALA, CEFİRE dayarlar. Hatta araya her çeşit tılsımları, gözbağcılıklannı, hatta hatta hokkabazlıkları karıştıranlar da vardır. Bunların bir bölümünün doktor düşmanlarınca araya sokulduğu şüphe götürmez. İnsanoğlu genellikle doktorları sevmez; ama başı daralınca doktorsuz da edemez. In-sanoğlu sevmediğine başvurmak zorunda kalırsa ona karşı düşmanlık duyar. (Tersine minnet duyması gerekirken...) Araya doktorları küçültecek şeylerin katılması bundandır. Genellikle doktorlar okumuş yazmış kişilerdir. İçlerinde, tek tük de olsa, bilgililere, iyi yüreklilere rastlamak da görülmemiş değildir. Şurası kesinlikle bilinmelidir ki, doktor okulunda okuma öteki okullardan biraz daha uzuncadır. Bu da okumaktan yana az da olsa bir fark gösterir. Ayrıca doktorluk okulunda, Cumhuriyet'ten bu yana, insan leşlerini kesip biçecek birtakım dersler de görülür. Böylece doktor takımı, ciğer nedir, yürek nedir, barsak, dalak, böbrek, mide, kısacası SAKATAT nedir, bilir. (Doktorlara ayrı bir sevgi beslemeyenler, bu sakatat bilgisinde doktorların mı, kasap çıraklarının mı daha görgülü olabileceğini tartışmaya kalkarlarsa da, konumuz

adam sakatatı olduğu için, böyle karalamaların üstünde durmaya değmez.)

Evet, yıl hesabınca doktor okulu uzundur. Ayrıca doktorlar istesinler istemesinler zanaatlarını REÇETE yazarak yapmak zorunda olduklarından isteseler de yalnız okumuşlukla yetinemezler, az buçuk yazmaları da olacaktır. Yani, doktorlar aynı zamanda eli kalem tutan takımı da sayılabilir. Her ne kadar, doktorun yazdığı reçeteyi ancak eczacılar okuyabilir, bu açıdan bakılırsa onların yazmaları adam yazması değil, doktor yazmasıysa da ve ancak eczacılarla aralarına, bir çeşit parola, şifre, sayılabilirse de, reçetenin iki kişi arasında yalnız bir anlaşma ve haberleşme aracı halinde kalmaması, orda yazılanlardan, son hesaplaşmada hastanın alacağı ilaçların çıkması üstünde de durulmak gerekir. Böylece, doktorlar, kendilerine bedava yollanan ilaçların içindeki bildiri kağıtlarım okumak zorunda olduklarından okuma bilir kesandan sayılabilecekleri gibi, reçete yazdıklarından da, yazı yazmasını bildikleri sonucuna varılabilir.

Bir insanın doktor da olsa, okuma yazma bilmesi gerçekten önemlidir. Ortaçağlarda kralların, imparatorların, büyük prenslerin sütbesüt yeğenleri olan feodal baronlar bile okuma yazma bilmedikleri için, bunu bilenler de pek az olduklarından, yalnız okuma yazma bilmek bir mesele imiş, insan bu kadarla da pekala bilgin geçinebilirmiş. (Buradaki GEÇİNEBlLİRMlŞ lafını küçümser anlama değil, ancak durumu en iyi açıklayan kelime o olduğu için kullandık.) Ayrıca gene bu ortaçağlarda, ortada ancak beş on tane Latince ve eski Grekçe kitap bulunduğundan, bunların hemen hepsini, ezbere almak da mümkün olduğundan, okur yazarlıkla bilginlik hemen de uzun bir süre yan yana, hatta iç içe yürütülebilmiş, o kadar ki, bunun iyice ustası kesi-' len rahiplerden hangisinin gerçekten okur yazar, hangisinin elifi görse mertek sanır kara bilgisiz sahteci olduğu ayırt edilememiştir. (Bu durumun kalıntıları bugün bile, en ileri memleketlerde görülür.) Üzüntüyle söylemeli ki, ancak yalnız okuma yazma bilenlerin bilgin sayıldığı çok uzun bir çağ yaşamıştır. Bu çağın biricik tesellisi, araya okur yazar olmayan bilginlerin de karışmış bulunmasıdır. Bu hesapça, doktorlar genellikte kara cahil mi sayılmalı, yoksa, kelimenin en geniş anlamıyla (Bun^w daha pis bir laf da olmaz) bilgin mi sayılmalı?.. Bu soruya herkes dilediği gibi karşılık verebilir, yukardan beri yazdıklarımıza göre de, aklı karalı iki karşılık da yüzde yüz doğru olur. Almanların icat ettikleri hekimlik dışı öteki doktorluklarla, Hristiyanların kilise babalarına, prenslere taktıkları doktor rütbesi de hesaba katılırsa bütün doktorlar, hem kara bilgisiz hem de saygıdeğer bilgindirler. Hele söz, bizim gibi geri kalmış ülkelerden açılırsa, bütün hekim doktorların gerçekten büyük bilgin sayılması şart olur. İnsanlarının yüzde yetmiş beşi okuma yazmayı hiç bilmez, geri

kalanın yüzde on beşi okuma yazma bildiği halde okur yazar olmayan, geri kalan yüzde beşi okuma yazma bilir ama hiç kullanmaz, geri kalan yüzde beşin yüzde ikisi gerçekten okuma yazma bilir, daha geri kalan son yüzde üçse politikacı olduğu için okuma yazma bilse de bilir sayılmayan bir toplumda, hekim doktorlarımız, prospektüsleri okudukları, ardaki çapraşık adları da reçetelere yazabildikleri için, gerçekten bilgin sayılabilirler. Bu açıdan alınırsa, bizim DOKTOR CANKATAR BEG LOKMAN'ımız bilgindir, bilgin olduğundan da, yarı yarıya sördür. (Bunu kendisi, İngilizlerin büyük bilginlerine bu soyluluk adını verdiklerinden çıkarıyor.) Geri kalan yan-sörlük de, davranışından gelmektedir. Bu davranış da yerli değil, haftalık koleksiyon dergilerinden okunmuş İngiliz yaşantısından aktarılmadır. Doktor Cankatar Beg Lokman, bütün yaşayışında, gerçek İngiliz lordlarının davranışlarını örnek aldığı için yarısörlüğü gerçekten hak etmiştir. (Bunu ilerde göreceğiz, gerçekliğine inanacağız.) Burda eklenecek bir nokta kalıyor ki, o da, gerçek İngiliz lordu sözüne verilen anlamdır. Bilirsiniz ki, İngiliz lordları ikiye ayrılır: Birisi

Baronluktan, (Allah'ın şövalyeliğinden) gelme gerçek soylular ki, yukarda, bunların, krallara, imparatorlara, prenslere gerçekten kuzen oldukları yazılmıştı. İkinciler, sonralan türlü yollardan lordluğa yükseltilmiş, “basit” insanlardır. Bizim Irkçı Turancı doktorumuz, bunları adamdan bile saymaz, kendi sörlüğünü ötekilere gerçekten soylu kişilere benzetir. (Buradaki benzetir lafı, aslında söylemek, istediğimizi bütün genişliği ve derinliğiyle kavrayamamaktaysa da, ne demek isteğimiz, ilerde hikâyemizin gidişinde gereği gibi anlaşılacağından, üstünde daha uzun boylu durmayı gerekli saymadık.)

Sör Doktor Cankatar Beg Lokman'm rahmetli babası ünlü Jöntürklerin çoğu gibi, Abdülhamit'in okuma yazma bilmeyen paşalarındandı. Jöntürk oğluna tıka basa hiç kimsenin bilemeyeceği bir sürü arsanın tapu senetleri bırakmıştı.

Sör Doktor Cankatar Beg Lokman, çevresinden SÖR lakabını almadan önce, hele Almanya'da iç hastalıkları uzmanı olmaya çalışırken, içinde yaşadığı çevreye uyarak bir zaman VON lakabı da taşımıştır. Bunu, “Kaybettim” diye sonradan çıkardığı nu-füs tezkeresine bir oyunla yazdırdığı EFENDI kelimesine borçludur. Almanlara bu efendi kelimesini gösterip soyluluk belirtisi olduğuna herifleri inandırmış, üniversiteyi bitirene kadar Von diye çağırılmayı sağlamıştır.

Sör Doktor Cankatar Beg Lokman'm Almanya'da bulunduğu çağ, Birinci Dünya Savaşı Vaymar Cumhuriyeti karışıklığı. ..

— Buyrun! Şöyle... Olmaz. Şöyle geçin...

— Bu ne güzel hazırlık. .. Bayıldım.

Ortadaki masanın üstüne karakalem bir örtü serilmişti. Bu-. nun üstüne Yurt Gazetesi'nin son nüshası, reisicumhurun birinci sayfayı kaplayan resmiyle Atatürk'ün Zonguldak'a dikilen beygirli heykelinin fotoğrafı yayıldı. Su ile dolu kiloluk bir rakı şişesi, bir kristal bardak... Kahve fincanı tabaklarında yarısı yırtılmış Köylü Cigarası paketleri ... Masanın iki tarafına uzatılan sıralar, kırmızısı bol, Çavuşçu ve camili kilimleri örtülmüştü. Kenarda, sarı madeni parıl parıl, yuvarlak karınlı bir Rus semaveri kaynıyordu. Küçük bir maltızda hemen hemen yanın teneke su alacak kadar büyük bir demlik horuldamaktaydı.

— Safa geldiniz misafirler!

— Eyvallah!

— Safa geldiniz bey!

— Teşekkür ederiz.

— Merhaba...

— Canına rahmet!

— Nerde ötekiler?

— Şimdi gelecekler...

'Talıir

— Hele birer cigara yakın...

— Zahmet...

— Olur mu? Nuh, ateş!

Nuh, bir eli göbeğinde, küçük maşa ile ateş getirdi.

— Merhaba bey!

— Oooo! Merhaba Hulusi Bey... Evraktan haber?

— Temyizde ...

— Yeni komşu ile aranız nasıl?

— Kulak vermeyin...

— Neden?

— Ben onun Kürt olduğundan şüpheleniyorum. Kendisi her ne kadar inkar ediyorsa da... Şüpheleniyorum.

— Demek inkar mı ediyor?

— Etmez mi?

— Neden inkar ediyor bakalım?

— Namaz kıldığından...

— Kürt namaz kılmaz mı?

— Namaz cennete gitmek için kılınır.

— Kürtler cennete gitmezler mi?

— Ne mümkün! Zavallı Mehmet Ağa... Şuna bakın allase-niz... Fakat Müslüman'a da nasıl benziyor.

Mehmet Ağa, telaşla şapkasını düzeltti. Alayın bu kadar süreceğini ummamış gibi şaşırrtııştı.

— Yahu! imdat yok mu? diye etrafına baktı.

Avukat Hulusi Bey:

— Arama, diye muzafferane bağırdı. Dinle beni Kürt oğlu... Musa Peygamber Tur-ı Sina'ya çıkmış. Allah ile dertleşiyor. Lafın aralığında aklına gelmiş. Sormuş: "Yarabbi! Sen Müslüman kullarını neden yarattın!" "Cennetim şenlensin diye" "Kafir kullarını neden halk ettin?" , "Cehennem şenlensin diye", "Ya, Kürt kullarını neden dünyaya getirdin!" Allah'tır, sakallarını biraz sıvazladıktan sonra "Benim Kürt'ten haberim yok!" demesin mi?

— Bir kere bu söz nereye gider! ..

— Ya ne sandın!.. Hak Teala, akıllı... Elbette Kürt'e sahip çıkmayacak... Sebebini sual edersen, bütün ümmeti Muhammet mahşer günü çığrışacağız. "Hey Allah, hey Allah, Kürt'ü yarattın, kurdu ne demeye yarattın!" diyerekten...

— Ne duruyorsun? Herif bizi eşekten düşmüşe çevirdi merhamet yok mu? diye yalvardı.

— Merhamet!.. Dur bakalım... Sen fazladan muhtarsın da... Öyle değil mi?

— Muhtanm... Ne olmuş... Muhtarları da Allah bilmiyor mu?

— Muhtarlık zaten elverir. Sen kaç senelik muhtarsın?

— Sekiz dokuz senelik. ..

— Eyvah! Kendini perişan etmişsin. Bir adam yedi sene jandarmalık, yahut yedi sene muhtarlık ederse onun şeran namazı kılınmaz ... Sen mundar gideceksin ... Hem seni toprak mümkün değil, kabul etmez. Sen yorgan sırtında çok mezar gezersin... Kabristandan kabristana göç edersin. Senin yüzünden Müslüman cenazeleri azap çeker. ..

— Neden? Orada her koyun kendi bacağından asılmıyor mu?

— Yağma yok! Seni güzelce gömerler. Toprak kabul etmez. Leşini sürer bir başka kabristana... Akşamleyin Münkir, Nekir melekleri topuz ellerde gelirler. Bakarlar ki sen yoksun... Komşu cenazelere seni sorarlar. Görmedik, diyeni sopanın altına yatımlar..

— Eşkıya takibine çıkmış jandarma müfrezesi gibi mi?

— Tamam... Jandarma müfrezesi gibi... Gördük, diyeni döverler, görmedik, diyeni de...

Ormancı lafa karıştı:

— Peki muhtarlıktan tövbekar olsa, Kürtlükten çıksa...

Avukat Hulusi Bey, gözlerini kederle kırpıştırdı:

— İşte size ormancı aklı, diye gülümsedi. Tevekkeli, otuz liraya mirinin ağaçlarını kurda, kuşa, kara keçiye, baltalı kara dayıya karşı korumaya kalkmamışsın...

— Neden? Kürtlükten çıkılmaz mı?

— Bir vakit çıkılmaz. Kürtlük bir çeşit Aleviliktir. Aleviler nasıl evvela gâvur olup, sonra Müslüman olacaklarsa ... Bu Kürt tayfası da öylece evvela yedi sene papaza hizmet edecekler. ..

— Papaza nasıl hizmet etliler?

— Zor... Her sabah papaz kısmının kirli sakalını tarayacaksın... Pislerin tırnakları bir günde bir karış uzarmış... Onları, kesip törpüleyeceksin... Ölmek daha iyi canım...

Yeni misafirler göründü. Ev sahipleri hep birden ayağa kalktılar. Herkes mevkisine göre yerleşince cigaralar yakıldı. Yeni gelenlerden birisi, Dede Kahraman:

— Neye gülüyorsunuz? diye sordu.

Mehmet Ağa:

— Hulusi beni berbat etti Dede Efendi, diye dert yandı.

— Onun kusuruna bakma... Sen yeni geldin, bilmezsin... Bundan evvelki ağır ceza reisi bunun elinden yakasını kurtaramadı da, selameti ölmekte buldu. Yeni reis becayişini istemiş...

Bir tepsi içinde yakut gibi ışıldayan çaylar getirildi.

— Şekeri içine atın!

— Hayır! Biz kıtlama içeriz...

— Olur mu? Nuh! Kaşık!

Nuh küçük kaşıkları koşturdu.

Ev sahibi, laf açmak için Cemal Bey'e:

— Gazetelerde ne var ne yok ? diye sordu.

— Bir şey yok Mustafa Ağa!

— Amerika ne yapıyor?

— Para dağıtıyor.

— Rus?

— Rus, bekliyor.

— Muharebe olmaz mı? Bulgar hududa asker yığıyormuş.

— Olmaz.

— Bulgar asker yığıyormuş.

— Olmaz.

— Demokrat Parti ne yapıyor?

— Danışıklı dövüş...

— Ben “Ruslarla hitamında dövüşürler” diyorum.

— lyi öyle ise... Atom bombası. ..

Dede Kahraman, sözü kesti:

— Atom bombası. .. Atom bombası... Bu da Alman’ın aynası gibi kuyruklu bir yalan. Hani “Alman’ın aynası var” , “Zehirli paçavrası var" diyorlardı. Ayna üç günlük yerden memleketleri yakarmış... Paçavra dersen, daha berbatmış... Hepsi yalan çıktı. Biz şimdi keyfimize bakalım ... Bu gece masalı kim anlatacak?

— Bizde masal yok. ..

— Bak keyfinize... Yoksa... Karışmam, sıra şarkısı isteriz.

Çay dağıtıp kenara oturan Ömer Çağılı -Kumral kıvırcık saçlı, uzun boylu, yakışıklı bir delikanlı-:

— Masal istemeye bakın, dedi, biz şarkıyı artık söyleriz. Geçen gece şarkı söylettiniz... Hicap teri tabanlarımızdan çıktı. Gayrı alın damarımız çatladı. Çekinmeyiz. Zarar edersiniz...

Cemal Bey:

— Kürtlerin güzel masalları olur, dedi, siz bilmez misiniz?

— Hangisi bey?

— Memi Alan!

— Sen onu nerden biliyorsun. Memi Alan, Zeyno bir de Şeytan Bekü... Acıklı bir masaldır. Adam ağlar. Bunların mezarı El-cezire’de... Şeytan Bekü, Memo ile Zeyno’yu birbirine kavuşturmaz. ikisi de ölürler. Bir araya gömülürler. Lakin namussuz Şeytan Bekü’nün kanı aralarına damlar, kara diken olur. Fukaralan mezarda bile kavuşturmaz...

— Biliyorum.

— Güzel bir hikayedir... Güzel... Lakin avazla söylemeli... Bizde bir Deli Osman var. ihtiyar bir adam. Düğün oldu mu mutlak bulur

getirirler. Bu Memi Alan’ı avazla söyler... Doksan yaşındaki adamların gözlerinden nohut tanesi gibi yaş dökülür.

— Birde Fesli Süleyman Bey masalı var...

— Aman beyim!.. Senin bir tarafın Kürtlere karışıyor besbelli...

— Bilir misin Mustafa Ağa?

— Bilinmez mi? Mustafa Ağa, bir işaretle boşalan bardaklann kaldırılmasını emretti. Fesli Süleyman Bey... O gece gerdeğe girdi, diyerek birdenbire masala başladı. Ertesi sabah, konağının önünde sandalyeye oturmuş, ayak ayak üstüne atmış ... Kahve içiyor. Yorgunluk kahvesi...

— Hakkı var. .. Gelin güzelse...

— Gelin güzel, Hulusi Bey, gelin tevatür. .. ilerden bir koca-kan gelir... Bakar ki Fesli Süleyman Bey azametlenmiş kahve içiyor. “Süleyman Bey,” der, “Sen Fesli Süleyman Bey olduğuna mı kibirleşiyorsun, yoksa güveyliğine mi? “ Fesli Süleyman Bey biraz düşünür. “Fesli Süleyman beyliğime güveniyorum,” demeye utanır. “iyi bildin güveyliğime kibirleniyorum” der. Kocakarı, ellerini dizine vurur. “Hey Allah’ım, diye cazulanır, sanki Hindistan memleketinde Mehmed Bahri Bey'in kızı Zeliha Hanım’ı almış gibi... Öyle mi?” Süleyman Bey öfkelenir: “O kadar güzel mi bu Zeliha Hanım?", “Dünya güzeli! Onun kocasına böyle gurur getirmek yaraşır ama, sana yaraşmaz!” der, yürür. Fesli Süleyman Bey, ossaat ellerini çırpar “Küheylan’ı çekin!” diye seslenir.

— Nereye? Hindistan’a mı gidiyor bir günlük güvey!

— iyi bildin Hulusi Bey, bir günlük güvey Hindistan’a gidiyor. Süleyman Bey anasına der ki: “Ben biraz dolaşacağım” der. Küheylan'a atlar. Üç ay, durmadan yol keser, nihayet sora sora Hindistan memleketinde Mehmet Bahri Bey'in ülkesine erişir. Mehmed Bahri Bey oraların beyi imiş. Konağının karşısında kızma bir has bahçe yaptırmış. Cenneti âlâ misali... Fesli Süleyman Bey bu bahçeye girer. Küheylan'm sekesini bahçenin ortasına çakar. Yamçıyı yere serer, üstüne uzanır. Mehmet Bahri Bey’in adamları bir de bakarlar ki, has bahçeye bir abdal yan gelmiş... Koşup haber verirler. Mehmet Bahri Bey elçi gönderir. “Buyursun odamıza gelsin... Altına kuş tüyü şilte serelim... Hayvanın ahıra çekerler... Rahat eder...” Fesli Süleyman Bey: “Burası iyi!” diye kabul etmez. Mehmet Bahri Bey bir elçi daha yollar. Süleyman Bey onu da siktir eder. Üçüncü elçi: “Be fukara! Sen neyine güveniyorsun. Mehmet Bahri Bey’in namını işitmedin mi? “ deyince, Fesli Süleyman Bey öfkelenir: “Başlarım Mehmet Bey'in namından...

Ben burada pek rahatım. Ben topal eşeğimi kaybettim. Onu bulup gideceğim. Beyinize varın söyleyin... Sonrasına karışmam!” diye cevap verir... iş, sarpa saracağı sıra... Dağdaki savranlar... Deve çobanına sarvan derler... Dağdaki sar-vanlar koşarak gelirler... Zeliha Hanım'm kırk tane hususi devesi varmış. Bunları Ezgi Arap namındaki Arap haramisi sürüp götürmüş ... Ezgi Arap’m maksadı deve değil... Yedi seneden beri Zeliha Hamm'ı almaya zorlarmış. Yedi seneden beri bu Ezgi Arap'la Mehmet Bahri Bey’in kabilesi muharebe ederlermiş. Bahri Bey haberi alınca tellal bağırtıp silahşörlerini toplamış ... Gayrı has bahçede oturan serseriye kim bakar. Silahşörler atlanmışlar. Kırk haramilerin peşine düşmüşler. Bir gün geçmiş, haber yok; iki gün olmuş, haber yok Üç gün olmuş, gene haber çıkmayınca, Zeliha Hanım’la annesi meraka düşmüşler. Zeliha Hanım, “Anne, demiş, bizim has bahçede yatan divaneye gidelim ... Köy de ondan başka erkek kalmadı... Atı fena hayvana benzemiyor. Bize babamdan haber getirsin!” demiş. Kadın, “Bre kızım! Ters bir herif! Söz anlamaz ki!” dediyse de kız, yalvarmış. Has bahçeye gitmişler. Meseleyi Fesli Süleyman Bey’e anlatmışlar. “Giderim. Olur. Lakin benim belimden alt yanım tutmuyor. Beni atımın üstüne bindirirseniz...” Razı olmuşlar. Ata bindirmişler. “Ben bu atın üzerinde kendi başıma duramam. Ayaklarımı hayvanın altından bağlamak ister," demiş. İp derdine düşmüşler... “Olmaz. Ne mümkün!” demiş. “Beni Zeliha Hanım’ın belindeki kuşak örmesi ile bağlamalı,” demiş. Kuşak örmesini Kürt kadınları dokurlar. Yedi kulaç olanları vardır. İki parmak eninde bir şerit... Oyalı işlerler. Kuşağın üstüne sardın mı, kızlara bir başka halavet verir.

— Methetme... Masalı anlat!

— Peki, Hulusi Bey... Zeliha Hanım, kuşak örmesini vermek istememiş. “Anne, benim peştemalım düşer!” dediyse de, annesi “Hay kızım! Veriver. Evde yok mu ki. ..” demiş. Zeliha Ha-nım'ın kuşak örmesi ile Fesli Süleyman Bey’i atın üstüne bağlamışlar “Haydi, benim yol azığımı getirir!” demiş. Zeliha Hanım eve koşmuş, üç günlük dürüm dürmüş... Dürüm diye yufka ekmeğinin içine yumurta, çökelek, kavurma, falan sararlar. Zeliha Hanım, bunları bir süt süzeğine bağlamış. Süt süzeği, ince tülbenttir. Bey evlerinde süt süzmek için halis tülbentten süzek yaparlar... Bir kadının temizliği süzeğinden belli olur. Zeliha Ha-nım’ın süzeği dersen kar parçası gibi tabii...

— Yalana bak! Kürt evinde temiz süzek mi olurmuş. Kürt evinde kabuklu ceviz yenmez...

— Sesini kes Hulusi Efendi... Başlarım ha!..

— lyi, iyi... Anlat...

— Zeliha Hanım ekmeği getirmiş, Fesli Süleyman Bey'dir, süzeği görünce midesi bulanmış gibi yüzünü buruşturmuş. "Olmaz, demiş, benim midem son derece naziktir, böyle şeylerde ekmek kabul etmez." "Ya ne olmalı?" "Zeliha Hanım poşusuna sarsın! Başka türlü ben gitmem!" Artık Zeliha Hanım öfkelenmiş. " Sen çok oluyorsun zibidi!" diyerek. .. Lakin anlaşılan, anası, Mehmet Bahri Bey'e pek müptela! Mutlaka haber alacak. "Gel kızım! Başındaki poşuyu çıkar!" diye yalvarmış. Poşu, demek, delikanlıların kızların, gelinlerin başlarına sardıkları ipekli yağlık... Büyük mendil... Uzatmayalım, dürümleri kızın poşusuna bağlamışlar, Süleyman Bey bunu beline sarmış. Yola çıkmış... Ama, hayvanı, sözüm yabana, eşek gibi sürüyor. Kız arkasından bakmış ... Başını iki tarafa sallamış da "Bunda bir iş var!" diye düşünmüş.

— Allah tarafından malum mu olmuş Mustafa Ağa?

— Hayır! Eğere oturmasından şüphelenmiş... O da, bir bey kızı... Silahşörü tanımaz mı? Fesli Süleyman Bey de, Zeliha Ha-nım'ı bu suretle yakından görmüş. Kendisini atına bindirtmesi, kızın kuvvetini anlamak için... Poşuyu istemesi de yüzünü görecek. .. Bakmış ki kız, pehlivan kadar kuvvetli... Sahiden dünya güzeli! .. "lyi" demiş... Köyü çıkınca ayaklarını çözmüş. tnip hayvanın kulaklarını sıkıştırmış. "Ya Allah!" diyerek dizgin atmış. Küheylan, Bahri Bey'in üç günde aldığı yolu, üç saatte kesmiş. Meydan yerine yetişmiş... Bir de ne görsün! Ezgi Arap, kırk tane haramisi ile Bahri Bey'in askerini bozmamış mı?

— Süleyman Bey harbe tutuşaydı...

— Patlama. Hulusi Bey ... Bahri Bey'in askeri, kiminin kolu kopmuş, kimisin başı yarılmış, dönerlerken bakmışlar ki topal eşeğini arayan derdmend, geçiyor. Bir zaman eğlenmişler... "Eşek mi arıyorsun?" diye bağırmışlar. Süleyman Bey hiç karşılık vermemiş. Bir müddet sonra Ezgi Arap'a yetişmiş. Ezgi Arap Bahri Bey'in askerini bozunca, çöle çadır kurmuş da develeri paylaşıyor... içlerinden birisi harpte ölmüş olmalı... Kırk deveyi otuz dokuz kişiye dağıtmışlar da, birisi açıkta kalmış imiş. Bu esnada Araplardan birisi Fesli Süleyman Bey'i görmüş. Ezgi Arap'a "gel" şu artan deveyi de şu fukaraya bağışlayalım," demiş. Ezgi Arap,. Süleyman Bey'i adama benzetememiş... "Olur mu?" ne demek? Deve değil, yularına kurban ederim ben bu baldın çıplağı!" diye bağırmış. Bunu da Fesli Süleyman Bey işitmiş... Dayanamamış. Bir nara vurmuş. Ezgi Arap'ın dudağı ortasından yarılmış. "Bre medet! Sen kimsin?" diye amana düşmüş! "Vay sen beni bilemedin mi? Bana adıyla sanıyla Fesli Süleyman Bey derler! Ben adamın canını alırım!"

demiş. Meğer oralara Süleyman Bey'in namı kendinden evvel vasıl olmuş imiş. Arap, "Ne istersen verelim. Tek bize değme!" diyerek yalvarmaya başlamış! Süleyman Bey razı olur mu? "Harbim var! Ben harbe geldim!", "Etme beyim! Biz haddimizi biliriz. Bize kıyma!", . "Öyleyse ... Kırk deveyi alırım. Yularlarını da alırım. Kırkınızın poşularınızı isterim. Ayrıca kırkınız da gürzlerinizin saplarına ikişer parmak kesip verirsiniz!", "Baş üstüne!" demişler. istediklerini derhal cem edip vermişler. Kendilerini Fesli Süleyman Bey'e bağışlatmışlar. Süleyman Bey develeri önüne katmış. Süre süre Bahri Bey'in köyüne bir saatlik mesafeye getirmiş. Orada yuları başından almış. Yuları, Arapların poşularını, gürzlerinden kestirdiği kırk demir parçasını Zeliha Hanım'ın ipek başörtüsünü, kuşak örmesini, bir bohçaya sarmış. Ormanın içinde şu ranza kadar bir kaya varmış. Kayayı bir kenara devirmiş. Altını kazmış. Bunları oraya gömmüş. Sonunda kayayı tekrar yerine yerleştirmiş. Develeri oralara başı boş bırakıp köye dönmüş. Gene hayvanını has bahçeye çakıp yamçıya yan gelmiş ... Biz şimdi nereden haber verelim... Biz haber verelim Bahri Bey'den... Bahri Bey bakmış ki iş fena! Arapların elinden develeri kurtaramadı. Namı bir paralık olacak. Zengin herif! Yaylada yüz tane sürüsü otluyor. .. Ağa kısmı, malına sahip olamazsa bitti. Her tüyünü bir dağa savururlar çıplaklar. Bu sebepten tellal çağırmış. "Kırk deveyi salimen getirene kızım Zeliha Hanım'ı vereceğim!" demiş. Meğer dağlarda çobanlık eden bir kel oğlan develeri bir gün evvel başı boş dolaşırken görmüş imiş de, "Bundan bir hikmet var, dur bakalım!" diyerek kimseye bir şey söylememiş imiş. Tellalı duyunca Bahri Bey'in konağına gitmiş ... "Ben develeri bir tamam getiririm. Sen sözünde duracağına yemin et bakalım!" demiş. Kuran'a el bastırıp Bahri Bey'e yemin ettirmiş. Altına bir at çekmişler. Selamlamışlar. "Maiyetine asker ister misin?" diye sormuşlar. "Ben yiği-tim! Asker neme lazım!" diye mağrurlanmış. Hayvanı oynatarak köyden çıkmış. Bir ağacın altına yan gelmiş. Bir gün bir gece yatmış. Ertesi sabah develeri toplamış. Köye girmiş. Bahri Bey, adamları karşı çıkmışlar. Kelin kahramanlığına parmak ısırmışlar. Bahri Bey, " Davullar vurulsun!" diye emretmiş. Dünya güzeli Zeliha Hamm'ı kele veriyor. Malum ya, asilzade adamın kelepçesi verdiği sözdür. Söz verdi mi tamam! Dört vilayete okuntu gönderilmiş. Okuntu diye biz davetçiye söyleriz. Herkes düğüne koşmuş. Zeliha Hamm'ı süslemişler. Yüzüne altın varaklar yapıştırmışlar. Alnına altın liralar, boynuna kat kat beşibirlik takmışlar. Bir güzel iken yüz güzel olmuş. Lakin kele gidiyorum diye yüreği kan ağlıyor Zeliha Hanım'ın... Neticede gerdek günü gelmiş. Cirit kurulmuş. Kel oğlan takımın başına geçmiş, damadım diyerek Bahri Bey kendi Arap atını altına verdiğinden, kel oğlan, meydanda kimseye göz açtırmıyor. Kovsan yetişemiyorsun, kaçsan kurtulamıyorsun... Hasılı bizim gibi fukaralardan çoğunun suratım

dağıtmış. Zeliha Hanım bu hali pencereden seyrederken dayanamamış! “Ana!” demiş. Anası, malum ya düğün sofrasına, sütlü çorba pişiriyor. Siz buna sütlaç dersiniz. Şeˆ kerli çorba... Kan “Ne var?” diye sormuş. Zeliha Hanım, “Anal Siz beni kele yanlış veriyorsunuz! Develeri bu kel getirmedi!” demiş. “Ya kim getirdi bakalım?” “Bizim bahçede topal eşeğini bekleyen yiğit getirdi”, “Vay sen elin serserisine yoksa gönlünü mü kaptırdın, orospu?” demesi ile anası sütlü çorba bulaşıklı kaşığı kızın suratına yapıştırmış. Burada, kız, Kürtçe bir türkü söyler! “Ana, benim gelinlik altınlarımı kirlettin! Kalbimi kırdın! Göreceksin! Ben haklıyım!” diyerek. ..

— Söylesene...

— Yapamam... Bunu herkes söyleyemez. Eskilerden, ihtiyarlardan olmalı... Derken Zeliha Hanım has bahçeye bakan pencereyi açmış. Fesli Süleyman Bey’e karşı bir yanık türkü söylemiş: “Hey yiğit, hey yiğit! Beni kel oğlana veriyorlar. Ben, halbuysa sana vurgunum. Develeri senin getirdiğini biliyorum. Ne yatıyorsun, sana Zeliha Hanım kurban olsun. Hünerini gösterse-ne ...” Ses olmalı da bu türküyü çağırmalı... Vay ana vay! Ağlamayan kalmaz. Süleyman Bey bunu duyunca, ya Allah! diye sıçramış hayvanın kulaklarım sıkıştırmış. Has bahçeden çıkıp cirit meydanına girmiş. Kel oğlanın karşısındaki takımın başına geçmiş. Kel oğlandır, efendim, bir kere şımardı ya, “Bana gayrı Allah’tan başkasının gücü yetmez!” diyor.

— Gücü yetmez mi? Hele kel oğlan hele... Şimdi sırana hazır ol!

— Ne bilsin fukara kel! . . Fesli Süleyman Bey'i eşek cambazı sanıyor. Bir nara vurup üstüne yürümüş. Boş böğrüne bir değnek yapıştırmış. Süleyman Bey, of bile dememiş... Bir çark etmiş ... Bir çark daha etmiş, hayvanı tepiklemiş. Kele ossaat koca meydan cehennem kazam gibi daralmış. Kaçmış kurtulamamış, kovmuş yetişememiş ... “Aman bu da ne biçim iş!” demeye kalmadan Fesli Süleyman Bey kel oğlanı, takımından ayırmış ... Ovanın yüzüne düşürmüş. Bir müddet kovalamış. Hitamında yetişince bir değnekte atından aşağı almış... Kılıcını çıkarıp karnını yarmış. Bağırsaklarını gelin yazmaları gibi kılıcına takıp meydana dönmüş... “Bre böyle şaka mı olur? Cirit bahanesiyle güvey vurulur mu?” diyerek Bahri Bey’in adamları kılıçlarına davranmışlar. Süleyman Bey “Hele beni dinleyin bir yol!” demiş, “Siz kızınızı develeri getirene verecek değil misiniz?”, “Evet! Ne olmuş?” “Develeri getiren benim, şaşkınlar!”, “ Sen misin, yalana bak!”, “Vallaha benim, billaha benim...”, “Peki ne ile ispat edersin develeri getirdiğini!..” “Şununla ispat ederim ki... Siz develeri yularh mı çaldırdınız, yularsız mı?”, “Yularlı çaldırdık elbette!”, “Hani develer yularsız geldi!” “Sahi! Durun hele...Vay yezit kel vay! Eee!”,

“Eee'si, ağalar! Bu develer Ezgi Arap'tan habersiz alınmaz. Demek şu halde, Ezgi Arap'ı yenmek lazım, peki, hani bunun alameti! Cenkten çıkan ganimeti getirecek değil mi?” “Yahu, bu biçare eşek cambazında akıl varmış! Sahi birader!..” “Gördünüz mü? Şimdi Bahri Bey benim yanıma adam versin! Develerin yularlarını Arapların ganimetini... Bir de kızı Zeliha Ha-nım’ın poşusu ile kuşak örmesini bir tamam getireyim!” Yanına on süvari vermişler. Süleyman Bey ormana girmiş. “Şu kayayı kaldırın!” demiş. On tane cihan pehlivanı kaya yapışmış. Kaldırmak şurda dursun, yerinden kımıldatamamışlar. Süleyman Bey “Çekilin reziller!” diye gülmüş. Kayayı kenara götürmüş. Altına gömdüğü emanetleri çıkarmış. Köye gelince, “Buyur Mehmet Bahri Bey! Düşmanının ömrü bu kadar olsun! İşte develerin yularları, işte Arapların poşusu, gürzlerinin ucundan kesilen demirler, işte kızın Zeliha Hanım'ın başörtüsü ile kuşak örmesi! Var mı bir diyeceğin!” demiş. “ Ne diyeceğim arslanım. Davullar durmasın! Damat hazır! Yallah!” Akşam olunca, Fesli Süleyman

Bey'le dünya güzeli Zeliha Hanım'ı gerdeğe koymuşlar.

— Dur ağa! Sonunda ben söyleyivereyim! Ertesi sabah evin önünde kahve içerken bir kocakarı peydahlanıp Çini maçin kralının kızını almış gibi ne şişiyorsun demiş de, bu eşek cambazı, bir gecelik gelini boynu bükük bırakıp...

— Bilemedin Hulusi Bey... Ertesi sabah, Süleyman Bey erkenden kayınbabasının dairesine koşmuş.

— Eyvah! Kız, bozuk çıktı desene ... Kepazelik.

— Höst rezil! Zeliha Hanım bozuk çıkar mı? Bu orta mektep talebesi değil...

— Ya!

— Damattır, kayınpederine sütlü kahve pişirecek. ..

— Bu da yeni bir usul mü böyle? Kürt usulü demek...

— Kürt usulü, beğenemedin mi? Sizin gibi biz, gerdek sabahı, ayağını uzatıp horlamayız. Erkan biliriz, erkân... Neyse... Fesli Süleyman Bey sütlü kahveyi pişirmiş. Kayınbabasının fincanını doldurmuş. Kayınbabası “Bir fincan da sen iç!” demiş. “Olmaz! Ne haddimiz!” “Hayır, içeceksin!” , “Olmaz, sen keyfine bak!” “Hayır! Emrediyorum,” bu söz üzerine Süleyman Bey tam fincanı doldurmuş ki konağın etrafını Bahri Bey’in silahşör-leri çevirmişler.

— Onlar da mı sütlü kahve istiyorlar!

— Hayır! Niyetleri bozuk heriflerin. Başlarına birisi geçmiş. Akıllarını çelmiş. Daha doğrusu Fesli Süleyman Bey hâlâ Fesli Süleyman Bey olduğunu söylemediğinden eşek cambazına kız kaptırdıklarına pişmanlık getirmişler herifler. "Vay ne demek olsun! Biz yedi sene Ezgi Arap'la harp edip... Bunca kanlar dökülsünler de... Hayır! Biz bu damadı öldürür, kızı dul bırakırız. Sonra aramızda kura çekip... Kime talih yaver olursa..." falan diyerek halt karıştırmaya başlamışlar. Arada söz çok. Bahri Bey de

razı olmazsa onu da temizleyecekler. ..

— Anlaşıldı. Bunlar Rus taraftan... Komünist bunlar. ..

— Yahu! O zamanlar, Rus nerde, komünist nerde?

— Olsun! Kim doğru söylerse komünist değil mi ya... Herifler doğru söylüyor...

— Dinle, Hulusi Bey... işbu kadar kolay değil... Zeliha Hanım, koşmuş. Kapıdan girdiği sırada, kocası, kendi fincanına kahve döküyor. "Siz burada ne yapıyorsunuz. Irz, namus payi-mal oldu. Köylü ayaklandı. Sizi öldürüp beni alacaklar!" demiş. Bunu duyunca Bahri Bey "eyvah!" diyerek fincanı yere çalmış... Fukara sütlü kahveden bir yudum içememiş ki... Fesli Süleyman Bey, buna da içerlemiş. "Ne oldu? Kahveyi neden döktün! Zaten benim gerdek gecesinin sabahlarında talihim yoktur. Hayvanım hazırlansın!" demiş. Kılıcı çekip asilerin üstüne yürümüş. Herifleri ekin keser gibi doğramaya başlamış. Bakmışlar ki pabuç pahalı, amana düşmüşleı ... Kanlarını araya sokmuşlar. Kanlar çığrışarak Zeliha Hanım'a ricaya koşmuşlar. "Aman bizim herifleri bize bağışla."

— Kocam çağır! Yeter.

Zeliha Hanım, pencereden başlamış türküye...

— Fena değil... Tanı sırası...

— Öyle türkü mü zannettin Hulusi Bey? Türkü ile efendisini çağırıyor. Deli Osman şimdi burada olmalı da... Duymalısın! "Yeter oldu! Elverdi! Hey benim yiğit beyim! Köyde kızlar yavuklusuz, gelinler ersiz kaldı! Kaçanları kovmak mertliğe yaraşmaz!" diyor.

— Zaten usulü böyle ... Ne demişler: "Kürt'ü dövüyor musun?", "Kaçıra kaçıra" demişler. Kürt kısmını döverken mutlaka bir yol

bırakıp bir müddet kaçıracaksın. Pek sıkıştırmaya gelmez...

— Artık bilmem ... Fesli Süleyman Bey kalanları Zeliha Hanım'a bağışlamış. Bundan sonra pek rahat etmişler. Tam yirmi beş sene hayat geçirmişler. Ama nasıl bir hayat! Cenneti âlâ gibi bir hayat...

— Evdeki bir günlük gelin?

— Patlama, Hulusi Bey, sırasıyla... Yirmi beş sene geçmiş... Süleyman Bey artık ihtiyarlamış. Dünya güzeli Zeliha Ha-nım'dan birisi on dört, birisi de on üç yaşında iki oğlu ile on yaşında bir kız çocuğu yetişmiş... Bir gün kızı ile beraber Süleyman Bey kuzuları gütmeye gitmişler. Kürt kısmı ihtiyarlayınca kuzu güder. Türk kısmı ihtiyarlayınca kaz güder...

— Sen halt etmişsin. Türk'ün ihtiyarı kaz değil piliç güder. Keklik güder, kınalı keklik!

— Vay Hulusi Bey vay! Kekliği, pilici kim kaybetmiş de ihtiyar Türk bulmuş... Kuzuları güderlerken... Kuzular biraz ilerdeki ekine girecek olmuşlar... Kız çevirmeye gidince... Süleyman Bey'e bir efkar gelmiş. Bir gecelik gelini, anasını hatırlamış. Başlamış baran gibi yaş akıtmaya... Kızı kuzuları çevirmiş, yanına gelmiş. Fakat bunu bile fark etmemiş... Ağlıyor, boyuna ağlıyor. Kız bizim Arif efendinin bacısı Arife gibi şeytan bir kızmış. “Sen neden ağlıyorsun, baba?” diye sormuş. “Yok, ağlamıyorum!” , “Hayır ağlıyorsun”, “Ağlamıyorum kız! Şamarı yersin. Gözüme tütün dumanı gitti.” “Nerde tütün! Cigara bile sarmamışsın! Ben gördüm. Neden ağlıyorsun? Biz hamt olsun zenginiz. Dağlarda sürülerimiz yayılıyor. Deve katarlarımız caddelere sığmıyor. Otuz çift koçumuz dönüyor. Büyükbabam sağ... Kardeşlerim sağ... Anamı sen istemiş almışsın... Hâlâ da gönlün geçmemiş. Ben biliyorum. Sen neden ağlıyorsun bakalım?” Süleyman Bey boş bulunmuş. Demek biçarenin derdi ziyade. Malum ya “Dert adamı ağlatır!” demişler. “Şuncacık kız ne bilecek. Ben derdimi yanıp biraz ferahlasam iyi olacak” demiş. “Söylerim ama, büyükbaban duymayacak!” demiş. “Duymaz. Nereden duyar ki... Bir sen bir de ben!” demiş köpoğlu kız! Süleyman Bey adım bildirmeden başından geçenleri kızına hikaye etmiş. Anasını özlediğini, bir gecelik gelini hatırladığını söylemiş. Kız, babasının sırrına böylece vakıf olunca, yerinden sıçrayıp “Ben büyükbabama gidiyorum” demesin mi?

— Eyvah! Herif yirmi beş sene sonra siktir ettirecek. .. Hele rezil!

— Konağa varınca “Büyükbaba demiş, haydi bizim sürülerimizi, deve katarlanmızı ver. Biz gidiyoruz." “Kız, nereye gidermişsiniz siz?” “Biz

babamın yurduna gidiyoruz" “Neresi senin babanın yurdu?” Küçük kız duyduklarını bir güzel anlatmış. Bahri Bey’in can başına sıçramış. Derhal sürüleri yayladan getirtmiş. Develeri hazırlatıp göçü yüklemiş. Fesli Süleyman Bey'e, “Evladım! Mesele böyle imiş de, sen şimdiye kadar bize neden haber vermedin? Oldu mu ya? Haydi, bugünden tezi yok, ihtiyar anacığına kavuş!..” demiş. Yola çıkmışlar. Az gitmişler uz gitmişler ... Üç aylık yolu, sürülerle tam altı ayda geçmişler bir akşamüstü Süleyman Bey’in köyüne yanaşmışlar. Köye bir saat mesafeye gelince Süleyman Bey oğullarım çağırmış. “Ben buraları pek bilemiyorum. Benim zamanımda buraları pek amansız yerlerdi. Buranın insanı çapulcu olur. Siz çadırı kurun. Hayvanlara mukayyet olun. Ben ileri gideyim. Eğer üstünüze gelen olursa sakın tek başınıza karşı çıkmayın. ikiniz birden saldırın” demiş. Atını sürmüş. Köyüne varmış. Bir ihtiyar adam tarladan dönüyor. Öküzlerin boynuzuna kara yazma bağlamış. Süleyman Bey merakla sormuş: “Bu neye alamet baba?” “Sorma yiğit! Bizim eski beyimiz Fesli Süleyman adında bir divane adamdı. Bir gecelik gelini bırakıp gurbete çıktı.” “Sebep?" ,”Alnı sakar, ayağı topal, kollan bilezikli bir eşek kaybetmiş. Onu aramak için Hint’e gitmiş.”,”Bu siyahlar ne oluyor?”, "Oğlu yetişti. Bütün memlekete, yirmi beş senedir divane babasının yasını tutturuyor!”,”Vay rezil vay! Bakalım onun oğlu mu? Muhakkak bir başkasının dölüdür.”, “Yoook” Kara Süleyman Bey’e her şey söylenir de öyle laf söylenmez. Anası Osmanlı karıdır. Bir gecelik kocasının hâlâ yolunu gözlüyor.” Fesli Süleyman Bey bu laflan işitince, memnun olmuş. Doğrulup konağına gitmiş. Bakmış ki konağının karşısında daha büyük bir konak kurulmuş. Balkonunda bir delikanlı oturuyor. Karayağız bir delikanlı! Arslan gibi... insan bakmaya kıyamaz.

Masalın burasında, deminden beri susmaktan usanan Hulusi Bey atıldı:

— Kürt’ü methedecek yer geldi mi, lafı uzatırsın Yıldız!..

Mustafa Ağa’nın soyadı Yıldız'dı. Gözlerini hazla süzerek:

— Elbet, dedi. Kürt çamurdan olsun... Kara Süleyman Bey, Tanrı misafirini görünce bir taraftan hizmetkarlarına seslenip bir taraftan merdivene hücum etmiş. Atın başını tutmuş, “Safa geldin!” demiş. Fesli Süleyman Bey “Safa bulduk”, “Selamı aley-küm” demeden, koşan hizmetkarlara “Ulan eşeoğlu eşekler, atı iyi gezdirin. Terlidir," diye çıkışmış. Kara Süleyman Bey, “Sen müsterih ol, iyi gezdirirler. Hayvanı rahat ettirirler. Yukarı buyur,” demiş. Fesli Süleyman Bey, “Sen cahil bir adamsın. Usul erkan bilmezsin! Benim işime karışma!” diye terslemiş. Rica, minnet odaya buyur etmişler. Kara Süleyman Bey’in odası, her zaman ipek halılar, ipek minderlerle döşeli

durmuş. Fesli Süleyman Bey tazısını beraber getirmiş. Tazı odaya girince, sahibinin işareti üzerine minderlerin, halıların üzerinde zıplamaya, etrafı batırmaya başlamış. Kara Süleyman Bey misafirin karşısında el kavuşturup "Efendi ağa, müsaaden olursa tazıya bir yer hazırlatayım!" demiş. "Nerede hazırlayacaksın?", "Kapı dibinde," "Ne demek! Siz hiç insan görmediniz mi ayılar! Benim cazım benden yukarı oturur. Sen karşımda durup lüzumsuz laf edeceğine, yallah kahve getir." Kara Süleyman Bey, öfke ile harem dairesine geçmiş ebesine yani babasının anasına "ebe" demiş, "bir herif geldi. Ben böyle terbiyesiz herif görmedim. Kan tepeme sıçradı. Elimden bir kaza çıkacak!" Ebesi, Fesli Süleyman gitti gideli ağlamaktan kör olmuş imiş. "Aman oğul! Tanrı misafiridir. Keyfine değme!" , "Dile kolay karı! Nasıl konuştuğunu bir dinlesen!" "Zararı yok! Sen kahve yetiştir." Kara Süleyman Bey kahveyi koşturmuş. Biraz sonra düğün sofrası gibi sofra çıkarmışlar. Fesli Süleyman Bey, her yemekten birer kaşık alıp, gümüş tabakları olduğu gibi tazının önüne sürmeye başlamış. Kara Süleyman Bey ne yapacağını şaşırmış, harem dairesine koşmuş, "Ebe! Şuradan kılıcım ver hele! Şu kılıcı yetiştir! diye bağırmış. "Ne var? Kılıcı ne yapacaksın?", "Ver, getir! Karışma! Herif senin gümüş tabakları, tekmil mekruh etti. Necasete bulaştırdı. Tazıya ekmek yediriyor. Anladın mı?" "Varsın yedirsin! Kalaycıya gönderir kalaylatırım." "Olmaz, kılıcı. .. Günahsa benim boynuma... Şu necaseti bir temizleyeyim, hayırlısı ile..." "Sen şaşırmışsın oğlum! Tanrı misafiri ne demek, haydi şerbeti ver de, yatağını ser! Yorgundur uyusun. Sinirli bir adama benziyor. Hayvanına ambar arpası vermeyelim. Ben komşu karıları çağırayım da arpanın taşını, toprağını ayırsınlar." Kara Süleyman Bey şerbeti, ayranı götürmüş. Herif yüzünü buruşturup "Hayvana bakıldı mı? Benim atıma yiyecek verilsin!" diye homurdanmış. Arpa hazırlanınca getirip gösterecek olmuşlar. Arpayı görmesi ile gözlerini kan bürümüş, yakaladığı gibi pencereden avluya serpmiş "Benim atım Küheylan çekirdeksiz üzüm yer. Siz, eşekten başka mal beslemediniz mi? Burası ne biçim bir köy!" demiş.

Hulusi Bey merakla sordu:

— Bu huysuzluğa ne lüzum var?

— Oğlunu deniyor. Bakalım, benim kanımdan mı hasıl olmuş... Yani azilzade mi, değil mi?

— Asilzade kısmı, anasına sövseler seslenmez mi? iyi doğrusu ...

— Evet... Asilzade kısmı, evine gelen Tanrı misafirine zinhar seslenmeyecek. Asilzade ile sonradan görmenin arasında fark olur. Sen nereden bileceksin?

— Benim bildiğim, Kara Süleyman Bey, herifi bir vuruşta çivi gibi yere sokmalı... Hem de sokmuştur inşallah... Sen devam et!

— Yağma yok... Kara Süleyman Bey, gene öfkelenmiş ama, belli etmemiş. Küheylan'a bir sandık çekirdeksiz üzüm verdirmiş. Şimdi sıra yatmaya geldi. O zamana kadar içinde hiç kimse yatmamış, yepyeni bir yatak getirmişler. Kara Süleyman Bey "Bak efendi ağa, bu yatakta hiç kimse yatmadı. Ferah ol!" demiş dememiş Tanrı misafiri yatağını kucaklaması ile ocağa sokmuş. Kibriti çakmış.

— Bre! Bu da nasıl iş?

— Ne sandın Hulusi B'ey! Kolay değil, evlat imtihanı! Yatağı bir güzel yaktıktan sonra Kara Süleyman Bey'e ne dese beğenirsiniz ... "Haydi var, git, bana ananın yatağını getir!" demesin mi?

— işte bu sefer tamam! ..

— işte bu sefer Kara Süleyman Bey'in aklı başından fırlamış. içeri koşup "kılıç" diye bağırmış. Ebesi, meseleyi dinleyince os-saat şüphelenmiş. "Oğlum dur! Bunda bir hikmet var. Sana sütlerimiz helal olmaz. Beni dinle..." Git de ki "Anamın yatağına misafir yatmış. Sana ebemin yatağını serelim mi?" de. "Bakalım ne diyecek?" Kara Süleyman Bey odaya dönüp böyle söylemiş. Misafir razı olmuş. Yorganı başına çekerken "Ben muradıma erdim, sen de inşallah oğlum, muradına erersin!" demiş. Bu sözleri Kara Süleyrıan'ın ebesi kapıdan dinlemiş. Oğlunun sesini tanımış. "Vay yavrum! Vay Fesli Süleyman'ım!" diye feryat edip yolunarak odaya girmiş. Ana evlat yirmi beş senelik ayrılıktan sonra birbirlerine kavuşmuşlar. Bir gecelik gelini bulmuşlar. Hoş, beş... Muhabbet! Hasretler böylece birbirini bulmuşlar. Ertesi sabah Kara Süleyman Bey babasına kahvesini getirdiği zaman, Fesli Süleyman Bey, "İyi etmişsin, benim konağımdan büyük konak yaptırmışsın. Lakin memleketi idare etmesini becere-memişsin," demiş. "Neden babacığım?" , "Benim zamanımda ünümden korkarlardı. Bu topraklara eşkıya bastırmazdım. Şimdi dağı taşı eşkıya çevirmiş." "Nerede? Ne eşkıyası! Hâşâ kabul etmem! Benim de ünüm var. Gelemezler. Ne haddine!" "Gelemez olurlar mı? Ben buraya şu kadar mal getiriyordum. Üç saatlik mevkide, iki velet önüme çıktı. Biri on dört, öteki on üç yaşında iki oğlan! Beni bir temiz soydular. Suya düşmüş eşek sıpasına benzettiler. Benim dün akşamki tersliğim bu sebepten." "Deme! Bu nasıl bir iş! Ben şimdi gider... Allah Allah!" Kara Süleyman Bey pek mahcup olmuş. Elini vurmuş. "Atım, silahlarımı, çabuk!" demiş. Babası da kalkmış. Yanlarına bir miktar asker alıp yürümüşler. Yolda Fesli Süleyman Bey oğluna demiş ki: "Önce askerleri salıverelim. Onlar bir şey beceremezlerse, sen işe

karışırsın!” Kara Süleyman Bey kabul etmiş. Bir tepeye çıkınca çadırları görmüşler. Dağ, taş sürü... Hem de mcr koyun sürüsü... Mor koyunu bizim bu taraflarda bilmeyen çoktur. Kuyruksuz koyun. Yağı kuyruğuna değil, sırtına biriktirdiğinden tadına doyulmaz. Baba, oğul bir ağacın gölgesine oturup askere hücum emri vermişler. Asker, kurtları gibi saldırmış. İşte bu sırada, iki çocuk iki taraftan sırt sına verip dövüşmüşler. Askeri yorduktan sonra "Ya Allah!” diye dalmışlar. Nihayet Kara Süleyman Bey nara atarak meydana girmiş. iki kardeş, babalarının nasihatı üzerine beraberce karşılamışlar. Kara Süleyman Bey'in askeri taban tutturamayıp bozulmuş. Fesli Süleyman Bey “Sıra sana geldi evladım!” demiş. Kara Süleyman Bey o kadar kuvvetli imiş ki kılıcını birisi çelemez, ikisi birden karşılarmış. Çadırın kapısında deminden beri cengi seyreden Zeliha Hanım’la küçük kızı, işin fenaya vardığını anlamışlar. Kız bir müddet bakmış da, sonunda “Ana, bu herifin kılıç sallaması babama benziyor. Burada bir iş var. Babam olacak rezil, bunu bizim üstümüze mahsustan saldırdı. Bu adamın kanı bizden... Benim buna yüreğim ısındı,” de.. miş. Nihayet Kara Süleyman Bey kardeşlerini fena sıkıştırmış. Tam haklayacağı sırada, Fesli Süleyman Bey at sürüp yetişmiş. “Ulan eşşoğları durun!” demesiyle iki taraf da itaat etmiş. Beraber çadıra girmişler. Fesli Süleyman Bey, Zeliha Hanım’dan olan evlatlarına, “Haydi ağabeyinizin elini öpün!” demiş. Sonra Zeliha Hanım’ı çağırmış. “İşte oğlum, benim kaybedip aramaya çıktığım, yirmi beş senede bulup getirdiğim alnı sakar, ayağı topal, kolu bilezikli eşeğim bu Zeliha anan!” demiş

— Dur... Anlayamadım. Bir gecelik gelini uğruna terk ettiği karı, topal bir karı mı?

— Hele alçak! Topal olur mu? O laf “Evden çıkmaz, yüzünü namahreme göstermez. Manasına gelir. Konağa dönmüşler. Kara Süleyman Bey’e anası ile ebesini alıp kendi konağına yerleşmiş. Zeliha Hanım, o akşam, Fesli Süleyman Bey: “Sana böyle arslan gibi bir evlat yetiştiren kadını benim uğruma yirmi beş sene dul bıraktın. Buna Allah da kul da razı gelmez. Su dakikadan itibaren sen benim dünya ahret kardeşimsin. Var git onunla yaşa! Benim kocalarım bundan böyle çocuklarım,” diyerek herifi resmen boşamış. Fesli Süleyman Bey çaresiz, karşı konağa geçmiş. Kara Süleyman anasına yakın olmak istemiş. O karı da, Osmanlı kan! Ötekinden aşağı kalacak değil ya... “Ben gayrı istemem! Yirmi beş senedir kocasızlığa pekala alıştım. Ben artık senin bacın, sayılırım. Bana haram ol!” demiş. Yani o da herifi resmen boşamış. Böylece Fesli Süleyman Bey ortada kalmış. Ertesi gün zavallıyı yeniden evlendirmişler. On beş yaşında bir kız almışlar. Hep beraber muratlarına ermişler. Nasıl bu masal!.

— Sonu bombok. .. Beğenmedim.

— Neden? Hey Hulusi Bey! Sen masaldan ne anlarsın. Eski zaman adamları işte böyle arslan imişler. Karısı da arslan, erkeği de...

— Beğenmedim ... Olmaz bir iş canım ... Pis bir iş...

— Senin at vurmana benzemez.

— At vurmayı az mı sayıyorsun. Dünya atın üzerine duruyor. Arabistan'da bir atın dört sahibi olurmuş.

Birisi bu söze inanmak istemedi. Urfa'da askerlik eden Mehmet Ağa, ona acıyarak baktı:

— Hulusi Bey, bu sefer dogru söylüyor, dedi. Ben görmüşüm. Urfa'da 'Arap atlarının birer bacağı satılır. Beş yüz altına bir sol art ayak. .. Ne sandın?

— Ne olacak bir ayak... Herif kıçına mı sokacak?

— Bilmezsin de söylersin... Kısraktan döl alacak. Sol art ayağını tapuladın mı, dördüncü tay senin...

1

Kemal Tahir. bu öyküde "Nam-ı Müstear" takma adını kullanmışur.

GÜLEN AZAP HANI[1]

— Neden Gülen Azap Hanı olmuş buranın adı?

— Azap gülmüş.

— Nasıl azap? Azap güler mi?

— Neden gülmeyecekmiş?.. Adam adamlıktan çıkar mı, azap olmayla?.. “Bahtına tüküreyim senin Deli Azap” demiş besbelli ölürken... “Tipi bastırmayaydı, beli aşaydın sağlıkla, sardındı Benli Hanım’ı” demiştir de gülmüştür...

— Kim Benli Hanım?

Hacı paşaların Benli Hanım... Bu iş, biz doğmadan öncelerin işi... İstanbul padişahının ferman yürüttüğü zamanların...

— Azap lafı şaşırttı beni...

— Neden? Azap yok mudur sizin oralarda? Biz Azap deriz... Bildiğin hizmetkar, Kürtler maraba derler...

— Anladım... Tipiye mi yakalanmış bu Azap?

— Kar bastırmış ... Beli aşabileydi bir şey yoktu. Osmanlı’da ne arasın bugünün kar makinesi? Padişah zamanı, kar bastırdı mı bitti. Kabayel esmeyince leşlerini geriyle vermez kar kısmı... Kabayeli bildin mi, abrul başlarının kabayelini ... Adama kar gibi vurur da kabayel, kara kor gibi vurur kurban olduğum... Kabayel esip karları, eritince bulunmuş Deli Azap'ın leşi, bakmışlar sımakalmış fukara oğlan, bakmışlar torbasında kafam gibi İstanbul kavunu ...

— İstanbul nesi?

— Biz İstanbul kavunu deriz... Bildiğin kavun yemişi...

— N’olacak?

— Hacıpaşaların Benli Hanım hastalanmış... Kavun diye diretmiş ... Kasabaya birini salacak olmuşlar. .. Kızın nişanlısı Alay Bey’in oğlu, zemheride beli aşmayı gözüne kestirememiş... Hacı-paşa'dır bozmuş nişanı, tellal çıkarmış köye ... “Kavunu yetiştiren Benli Hanım’ı alır” demiş ... Ağzında arslan getiren nice yiğitler göze almamış... O zamanın ünlü eşkıyası Kurtoğlu derler bir yiğit varmış ki nice alaylar bozmuş bir efe. Bin altınlık Arap kısrağı çekmiş, yola kapanmış ...

Belin alt başında kısrak direnmiş adam gibi... Gitmezlenmiş ... Kurtoğlu ne ettiyse güç yetireme-miş kısrağa... Hayvan yokuşa saracağı yerde, atarmış kendini şarampole... Kurtoğlu, öküz siniri kırbacı paralamış, ama boşuna... Rezilliği göze alıp dönmüş...

— Bu kez bahtım Deli Azap mı deniyor?

— Deli Azap... Meğerse kıza tutkunmuş şunca zamandır deli oğlan... Çekmiş çarıkları, sokmuş beline lüveri, “Ya Allah” demiş uğramış ... Fırtınayı yarıp beli aşmış, ne dersin, kurt gibi ulu-yaraktan... Kasabaya yetişmiş ikindi vakti, Benli Hanım'ın tutukluğuyla masal kitabının Ferhat pehlivanı hesabı... Kavunu bulmuş... Kasabalı her ne kadar, “Gel oğlum Deli Azap ... Gün kavuştu. Sen gece vakti Kanlıbel’i aşamazsın, kan yarsan kurda kuşa yem olursun” dediyse de söz geçirememiş...” Bre yassıl Kanlı

Gedik! Ben ona tutkunluk mu derim, Benli Hanım’ın uğruna canı başı ortaya koymayınca..." deyip haylamış Deli Azap... Hayla-mış o haylayış... Gediğin alt başını tuttuğunda vakit yatsıya yakınmış Allah bilir ama...” demiş kasabalı... Çünkü, yatsı ezanı okunurken Benli Hanım’ın soluk benzi kızarmış az biraz, donuk gözleri ışılamış çıra gibi... Davranıp doğrulmuş üç aydır başını şu yana çeviremeyen fukara.. “Bir şey mi istedin kızım? Su vereyim mi” diye sormuş anası. .. Gülmüş Benli Hanım... “Şu kaç para... Deli Azap’ın kavunu geldi yetişti anacığım senin haberin yok” demesiyle can kuşunu salıvermiş gülerekten ... Aylar geçmiş Deli Azap'tan haber yok. .. Deli mart toplanıp göçmüş... Ab-rul ayın kabayeli görünmüş Mekke-Medine yönlerinden ... Kabayel yetişmeyince bizim buraların karı buzu çözülüp kalkmaz kıyamete kadar... O yüzden kabayele “Adama kar gibi, kara kor gibi” denilmiştir. Kabayel dereleri dolduran imansız kan kürüyün-ce Deli Azap’ı bulmuşlar. “Yıkılmamıştı Deli Azap” diye anlatmış bulanlar, “Koşar gibi direnirken katılmış da, karpuz torbasını Hacıpaşaların çiftliğe doğru uzatakomuştu, Benli Hanım'a yetiş-tiresiye...” Yüzü de bir güleçmiş ki Deli Azap’ın, “Yürek ferahlığını biz bu Deli Azap'ta gördük” demiş bulanlar.

— Benli Hamm'm yanına mı gömmüşler Deli Azap’ı sonra götürü? ..

— Ne işi var Azap kısmının Benli Hanım gibi bir paşa kızının yanında?

— Masallarda böyledir de...

— Masal başka... Bu gerçek. .. Göstermedi mi kamyonun şoförü sana yokuşun alt başında Deli Azap'ın mezarını?.. Yolun sağında ... tnerken bir cigara içimi. çıkarken iki cigara içimi çeker. Derenin karını

sökeymiş hani belki tutarmış da ölümü alt edermiş fukara oğlan...

— O zaman da var mıymış bu han burda?

— Deli Azap'ın işi o kadar eski değil... Bu hana geldin mi, bunun yapısı Battal Gazi'ye dayanıyor. Bildin mi Battal Gazi Sultan'ı?

— Bildim ...

— Tamam... Bura Ceneviz yapısı... Kale diye yapmış Cenevizli... içine demir giyimli askerini doldurmuş ki, Battal Gazi Sultan'ın yolunu kese de, burdan ileri geçirmeye... Kurban olduğum Battal Gazi Sultan, kırmış günün birinde gâvurun demir giyimli askerini, dua gücüyle göze görünmeden içeri girip bastırıp... Bakmış ki Cenevizli, Battal Gazi Sultan'a demir giyimli askerle baş etmek yok. .. Papaz askerini getirip kondurmuş... Gâvur ecinnisinin binini bir kılla çekip çevirir papaz askeri vardır. Papazlar tılsım gücüyle bozmuşlar, fukara Battal Gazi Sul-tan'ımızın oyunlarını ... Kurban oldugum Battal Gazi Sultan'ımız bakmış ki, Ceneviz'in papaz askerine kendi başına güç yetireme-yecek, Hak tutkunu Derviş Yunus Abdal'ımızı istemiş... Bildin mi, sen bu Hak tutkunu Derviş Yunus Abdal'ımızı?

— Evet...

— Deyişlerini de bildin mi?

— Bildim.

— Sizin oralarda yoktur Derviş Yunus Abdal oysa... Osmanlıyı canı sevmemiş de gitmemiş sizin oralara... Biz böyle biliriz.

— Gitmedi evet... Bizden duyanlar bakmışlar ki gitmiyor, kalkıp gelmişler. *"Ben Yunusu biçareyim/Aşk elinden avare-yMBaştan ayağa yareyim...*

— Bildin... Nasıl bildin? Bu Derviş Yunus Abdal bizim Derviş Yunus Abdal'ımız... Bu deyiş onun deyişi. .. Nerden bildin sen peki, bunu böylece...

— Dedim ya, bakmışlar abdal gelmezleniyor, bizimkiler yürümüşler. ..

— İnanasım yok ya, deyişini okudun... Odunculuğu var mı sizin bildiğiniz Derviş Yunus Abdal'ın?

— Olmaz mı? Şeyhine odun çekmiş kırk yıl...

— Sarı yağız şeyhe... Saltuk Sultan'a he mi?

— Tamam...

— İnandım şimdicik, Osmanlı'nın buralara gelip bizim Derviş Yunus'umuzu bulduğuna ...

— Battal Gazi Yunus Abdal'ı istemiş diyordun...

— İstemiş evet... Bunlar birbirlerini arkalayıp kaleyi almışlar papaz askerinden... Osmanlı'ya böyle böyle diyerek kağıt salmışlar. Osmanlı'dır buraya baldırı çıplak askerini yollamış biraz... Oysa papaz askerinin konduğu yerde baldırı çıplak asker barınabilir mi? Hayır, bannabilemez. Bunları Ceneviz'in ecinnisi birer ikişer boğup atıvermiş... Çevre köylerinden kız oğlan kızlan, gelinleri, körpe oğlanları çekmeseler boğmazdı belki. .. Osmanlı'nın baldın çıplak askeri çok rezillik çıkarmış buralarda... Bereket, gâvurun ecinnisi hakkından gelmiş Osmanlı gâvurunun... Sonunda Osmanlı bakmış ki gâvurlukla olmuyor, bir tabur kavuklu derviş askeri salmış... Onlar beklemişler bir zaman bu gediği... Beklemişler ki, kuş uçurmamacasına... Sonra Osmanlı savaşa girmiş Nemçe gâvuruynan... Unutmuş burdaki derviş askerlerini...

— Onlar da başlamışlar köyleri soymaya...

— Köyleri soymaya mı? Ne soyması?

— Öyle ya .. Unutmuş demedin mi? Burda açlıktan öleceklerine...

— Açlıktan ölme yok .. Kalenin zahrası bir orduya yüzyıl yeter...

— Bu kadarcık yerin neresine koyuluyor bir orduya yüzyıl yetecek yiyinti?

— Kaleyken çevresi bir baştan bir başaymış buranın... Yıldan yıla göçüp buncacık kalmış... Yerin altında odaları, koğuşları, ekin ambarlan var ki bunun, üç gün üç gecede gezemezsin... Merdiveni kırk basamak. .. Yollarını bilmeyen yiter gider. Kuyuları var ki, attığın taş gümleyerek iner gider de dibini bulamaz ebedi... Dereye inen merdivenin kemeri göçmeseymiş, suyu or-dan taşırmışsın canın çekerse... Derviş askerler kocayıp ölmüşler. .. Kaleye ecinniler birikmiş...

— Gavur ecinnisi mi?

— Gavuru müslümanı karışık. .. Nerden mi belli? Bazı yeşil sarıklısı görünür, bazı kara papaklısı... Ecinniler zamanında buraya hiçbir yolcu konamazmış... Bilmeden konanları boğar atarlarmış ecinniler

çünkü...

— Sonra?

— Sonrası... Deli Azap, dediğim gibi, Benli Hanım'ın yoluna başını verince ecinniler barınamamış.

— Barınamadığını kim bilmiş de burasını Gülen Azap Hanı yapmış?

— Benim geberesi herifin büyük dedesi...

— Ne demek büyük dedesi?

— Dedesinin babası?

— Neciymiş?

— Hacıpaşagillerin öşür toplayıcısı... Eşkıyalığı var biraz, hocalığı, şıhlığı da var.

— Ne biçim adammış o öyle? Hem öşürcü, hem eşkıya hem hoca hem şeyh?

— Bilmem... Yüz yaşına kadar yaşadığından zanaatın tümüne girip çıkmış besbelli... Eşkıyalığında, zaptiyeler çevirmiş bir gün, can korkusuna buraya girmiş .. “Zaptiye kurşunuyla gebereceğime, gavur ecinnisine boğulmak daha iyi" demiş, büyük kaynatam benim... Zaptiyeler burayı çevirmişler ama pek yana-şamamışlar. “Belasını buldu kendi ayağıyla bu gâvur şeyh ne güzel” demiş ... Üç gün beklemişler kuş uçurtmamacasına... Üç günün sonunda önlerine buraların ünlü . Dişlek Şeyhi’ni alıp girmişler, her yanı aramışlar, leşini bulamamışlar, ünlü Dişlek Tatar Şeyhi, “Hesabı tamamdır” demiş, “Salt boğup bırakmadılar namussuzu, leşini götürüp Kaf Dağı'nın ardına atıverdiler” demiş... Meğerse, kalenin ekin ambarlanna gizlenmişmiş benim büyük kaynatam sonunda, İstanbul padişahının eşkıya affı gelince yüze çıkmış... Zaptiye çavuşu görünce az kalmış ki aklını sıçrata ... “Nerden bu geliş kurban olduğum gâvur şah?” diye eline ayağına düşmüş... “Ecinniler sultanına konuk olduk az biraz dün gücüyle çavuş” demiş benim büyük kaynatam... Buranın Gülen Azap Han’ı olması onun işi... Önceleri kervan hiç konmazmış buraya... Millet ecinni korkusuyla çiğner geçermiş... Olmaya ki, kar mar, duman muman, semel yolu izi kitliye de insan canından beze... Azardan alışmışlar giderek. .. Sonunda öz kaynatam şenlendirmiş burasını Allah uzun ömür vere...

— Sağ mı?

— Sağ ki, domuz gibi...

— Kaç yaşında?

— Ona bakarsan, yüz yirmi... Bilenler, yüz yirmi yoksa da, doksanı tamamladı, yüze yanaştı, demekteler. Lafı cebinde heriftir ki, dünyanın altından üstünden haber vermecesine... Şunca-cık bebeyken çıkmış gurbete, elli yıl gezmiş... Bir gün bakmış ki büyük kaynatam, oğlan yok. .. "Heyvah, Ceneviz papazlarının fareleri mi boğdu oğlanı" diyerek dizini yumruklamış bir zaman.

— Nasıl fare?

— Bu hanın altında fareler vardır ki, her biri kurtçu çoban iti iriliğindedir. Burda kedinin barınmaması neden bakalım? Fareler ossaat avlayıp yerler de ondan... Büyük kaynatam azabı, hiz-metkan, yolcudan birkaç babayiğidi yanına almış, her birinin elinde birer keskin balta, birer deste çıra, girmişler mahzenlere... Aramışlar bir kanş yer bırakmamacasına... Oğlan şurda kalsın, giyiminden el kadar çaput bulunamamış... Gitti gider on beş yaşındaki babayiğit... Elli yıl sonra, döndüğü zaman anlaşılmış alçağın bir Bağdat kervanına gizliden katılıp savuştuğu...

BIR MASAL

Evvel zaman içinde Mısır beldesinin Ebuzer isimli bir padişahı vardı. Sultan Ebuzer, pehlivan gibi kuvvetli, son derece yakışıklı bir gençti. Vaktinin bütün ilim ve fünununu iyice tahsil etmişti. Millet tarafından da çok seviliyordu. Sahaveti ve merhameti dillere destandı. Babasının vefatı üzerine tahta çıktığı gün ülkesinde davullar çaldırmış.

"Hem kim hakikaten sadakaya ve yardıma muhtaç ise, Sultan Ebuzer'e müracaat etsin" diye tellallar çağırtmıştı. O günden beri hiçbir müracaatçıyı boş döndürmüyordu. Katibine hitaben bir küçük pusula: Katip, pusulayı getirene 100 altın.

Mısır beldesinin genç padişahı Sultan Ebuzer, uzandığı minderden doğrularak ellerini çırptı. İçeriye giren haremağasma!

— Bana hazinedarı çağır! diye ferman etti.

Hazinedar zaten sabahtan beri defterleri ve tediye pusulalarım koltuğunun altına almış, selamlıkta sultan tarafından çağrılmasını bekliyordu. Haremağasmm arkasına düşerek başı önünde yürüdü.

Saray, Nil-i mübarekin kenarına somaki mermerden yapılmıştı.

Salonların ortasındaki çemberleri som gümüş havuzlarda sular şırıldayarak akıyor, türlü türlü çiçeklerle müzeyyen küçük avlularda tavus kuşlan ve dünyanın dört bucağından getirilmiş melek gibi cariyeler dolaşıyordu. .

Hazinedar kapıya gelince kavuğunu düzeltti. Cübbesini topladı. Sarı sahtiyandan yapılmış hafif pabuçların tozlarını, ayaklarını yere vurarak silkeledi. Öksürdü. Eşiği iki büklüm geçti. Sene başı . hesaplarını göreceği için yüreğinde hafif bir heyecan vardı.

Sultan Ebuzer, elini salladı:

— Gel bakalım hazinedar başı! Bugün şu hesaplan gözden geçirelim.

— Ferman sultanım!

— Defterleri, pusulaları getirdin mi?

— Getirdim efendimiz.

Hazinedar sedirin önüne diz çöktü. Defteri sultanın önüne açtı. Mushaf-ı şerif kılıfına benzeyen bir atlas torbanın sarkan ibrişim bağını edeple çözdü bu torbanın içinde birtakım küçük kağıt parçalan vardı. Hepsini çıkardıktan sonra, defterdeki kayıtla karşılaştırdıktan sonra sultana uzatmaya başladı. Sultan Ebuzer eline bir kırmızı kalem almıştı. Hazinedarın eline verdiği pusulalara dikkatle baktıktan sonra defterin sahifesindeki rakamın karşısına bir (M) yazıyordu.

Bunlar, Sultan Ebuzer'in, sadaka pusulaları idi. Babası vefat edip kendisi tahta geçti geçeli, tam beş senedir, bu hesabı bizzat kontrol etmeyi adet edinmişti. Padişah olduğu gün, “Sadakaya muhtaç olanlar Sultan Ebuzer'e müracaat etsinler!” diye Mısır diyarının her tarafında davullar çaldırıp tellallar bağırttığı için, fakir fukara doğruca padişaha geliyorlardı. Padişahta gelenlerin hepsini, birer tane mühürlü pusula vererek hazinedara yolluyordu. Beher pusulaya mukabil 100 altın vermeyi kararlaştırmışlardı. Dört senedir, Mısır ülkesinin fukarası üç aşağı, beş yukarı malum olmuştu. Bunlar dört yüz kadar idiler. Bazıları bereketli senelerde 370 kişiye iniyorlar, kurak yıllarda 400, 410 nefere çıkıyorlardı.

Hazinedar, pusulaları verir, sultan deftere (M) çeker, böylece hiç konuşmadan çalışırlarken, bir müddet sonra Sultan Ebuzer kırmızı kalemi yukarı kaldırarak durdu:

— Acayip! dedi.

Hazinedar cevap vermeden, işitmemiş gibi, pusulaları vermeye devam etti. On, on beş pusula daha (M) çekildikten sonra Sultan Ebuzer tekrar durakladı:

— Allah! Allah! diye söylendi.

Hazinedar pusulaları veriyordu. Lakin elleri belli belirsiz titremeye başlamıştı. Yirmi, otuz, kırk, elli pusula daha geçti. Nihayet sultan dayanamadı. Orta parmağındaki yakut yüzüğün fındık büyüklüğündeki taşını kırmızı kırmızı parlatarak beyaz elini defterin üstüne koydu:

— Bu ne hal, diye sordu, bu sene pusulalar ziyadeleşmiş.

Hazinedar, gözlerini hafifçe yumarak, boynunu büktü.

— Evet sultanım, bu sene pusulalar ziyade.

— Neden ziyade oluyor? Kıtlık yok.

— Yok sultanım.

— Taun yok.

— Yok sultanım.

— Harp yok.

— Yok sultanım.

— Yangın, su baskını, hareket-i arz...

— Elhamdülillah yok sultanım.

— Şu halde...

Sultan Abuzerin sesinde bir sertleşme hisseden hazinedar gözlerini testekerlek açarak efendisine baktı. Genç padişahın, kaşları çatılmıştı... Güzel simasını bir kırmızılık kaplamıştı.

Hazinedar kekeledi:

— Şu halde padişahım, ben de şaştım kaldım vallaha!

— Senin istikametini senelerce cennetmekân pederim denemişti. Ben de tecrübe ettim. Korkma fikrini açık söyle, sen de şüphelendin mi?

— Şüphelendim padişahım.

— Neden şüphelendin?

— Bir sahtekarlık oldu sanırım!

— Bunu daha evvel neden haber vermedin.

— Ancak senelik bilançoyu hazırlarken fark enim. Efendimizin sahavetini, mürüvetini, şefkatini ve merhametini alçakça suistimal edebilecekleri tahmin olunabilin mi?

— Dünya bu... Olmaz, olmaz.

— Evet padişahım.

— Demek pusulalanmızdan bir kısmını taklit mi etmişler.

— Zannederim sultanım.

— Hangilerinden şüphelisin?

—' Şüphelendiklerimin kenarına lal mürekkeple bir zarp işareti çizdim sultanım.

— Kaç tane var.

— 364 tane.

— Allah Allah! Hazinemizden bir senede her gün yüz lira dolandırmışlar!

— Bir senede her gün değil padişahım. Sene 365 gün hesap olunur. Bir defasında bizzat efendimizin ihsan buyurduğunuz hakiki pusula ibraz olunarak bedeli ahz edilmiş. Mütebaki günler sahteleri sürülmüş.

Sultan Abuzer birisin tehdit eder gibi başını salladı:

— Anlaşılıyor. Verdiğimiz pusulayı doğruca sana getirmeden bir sahtesini yapmışlar. Sonra o sahte varakayı teksir ederek. ..

—' Ayn'ı keramet buyurdunuz şevketlum, her hal öyle yaptılar.

— işte buna canım sıkıldı. Umumi bir yardımı şahsi menfaat gayesiyle lekelemek, din kardeşlerimizi düşünmemektir. Bu sahtekarlığa cüret edeni bulmağa çalış. Dışanda bizim her ne hesap gördüğümüz elbet tahmin edemezler. Haydi git. Bugün de sahte pusula getiren olur

elbette... Dolandırıcıyı senden iki güne kadar mutlaka isterim. Mimlemek şimdilik dursun, haydi bakalım.

— Ferman padişahımın.

Hazinedar geri geri çekilerek odadan dışan çıktı.

Genç Mısır sultanının fena halde canı sıkılmıştı. Derhal baş vezirini huzuruna çağırdı. Satranç oynamaya başladılar.

II

Pusulaların sahtesini imal edip Mısır padişahı Sultan Abuzer-i dolandıran, kısa boylu, sıska, elleri her zaman titreyen bir gençti. Sırtındaki eski maşlah, başındaki kefiye çıkarılınca hazinedar-başı bu delikanlıyı muhtelif kıyafetlerde gördüğünü pekala hatırladı.

Sıska oğlanı, yakasından tutup bir kaç kerre şiddetle sarstı:

— Ne cesaret? Ne cüret! diye bağırdı.

Dolandmcının elleri büsbütün titremeye başlamıştı. Üstünü aradılar. Bir tomar sahte pusula birkaç tane hileli kumar zan, bir deste iskambil kağıdı zuhur etti. Sultan Abuzer'e haber verdiler.

Sultan, vüzera meclisinin başında devlet işlerini müzakere ediyordu.

— Derhal huzuruma getirin habisi! diye ferman etti.

Sıska oğlanla üzerimde çıkan kağıtlan, zarları, iskambilleri

huzur-ı şahaneye getirdiler.

Sultan Abuzer kaşlarını çatarak sordu:

— ismin ne senin?

— Ebu Tarab!

— Nerelisin?

— Kahireliyim.

— Kaç yaşındasın?

— 22 yaşındayım.

— Baban sağ mı?

— Öldü şevketlum...

— Ne iş görürdü?

— Meşhur kumarbaz idi.

— Allah Allah bu da mı meslek?

— Meslektir padişahım. Babamın babası, babamın babasının babası da kumarbaz idiler.

— Bari validene ve sana büyücek bir miras bıraktı mı?

— Şu gördüğünüz zarlarla iskambil kağıdından başka bir şey bırakmadı sultanım!

— Şu halde usta kumarbaz değilmişler.

— Bilakis efendim, hepsi de zara son derece hükmederlerdi. Peder, pederin pederi, onun pederi Osmanlı tavlasında olsun, gülbahar da olsun küşatta olsun, papaz tavlasında olsun, bilhassa barbutta olsun menendsiz idiler. istedikleri zan şıp diyerek kondururlardı.

— Şu halde neden kazanıp ■ sana miras bırakmamışlar?

— iki mesele var. Evvela, çok kazanmışlar. Lakin haydan gelen huya gider. Bir elle almışlar, bir elle savurmuşlar. Rahmetli pederim kumar parası beddualıdır, buyururdu. Karun kadar kazandıktan sonra üç göbek ceddim, sırayla evlatlarına, şu huzurunuzda bulunan zarlarla kağıttan başka bir şey bırakmamışlar.

— Bari sen de bunların hakkından pederin ve ceddin gibi gelir misin?

— Allah’ın izniyle gelirim padişahım.

— Haydi göster bakalım marifetini.

— Baş üstüne efendimiz!

Sıska oğlan, zarları besmeleyle aldı. Elleri durmadan sallandığı için, vakit geçirmeden padişahın yüzüne baktı:

— Hangi zan emir buyurursunuz?

— At bir düşeş.

Kumarbaz oğlu zarları tahtın önüne attı. Padişahla beraber vezir,

vüzera da baktılar ve hayret ettiler. Yerde düşeş duruyordu.

— Ala! Bir de düsse at hele...

Oğlan attı, zarlar düsse oturdu. Sonra sırasıyla dört çehar, şeş beş, dubara istediler. Zarlar oğlanın elinden kurtulunca bir kuv-vet-i hafiyye ile yere mıhlanıyormuş gibi, talep ettikleri sayılan gösteriyordu.

Sultan Abuzer'in hayreti geçtikten sonra kaşları çatıldı.

— Elinde böyle bir altın bilezik mevcut iken ne demeye benim hazinemi dolandırıcılık yoluyla soymaya kalkarsın? diye çıkıştı.

— Oğlan hiç tereddüt etmedi, korku alameti de göstermedi.

— Evet dedi, sizin hazinenizi dolandırdım. Bunun cezası ölümdür biliyorum. Lakin şu anda pişman oldum. Şimdiye kadar yaptıklarıma tövbe ettim. Sizden af istemek büyük küstahlık olur, lakin hiç olmazsa bu kumarbaz kulunuzun, cellat satırı altında can verirken hakikaten istiğfar ettiğine inanın.

Sultan Abuzer vezirlerinin yüzüne baktı. Hepsi de çirkin bir koku duyuyorlar gibi yüzlerini buruşturmuşlardı. Kumarbaza sordu:

— iyi bildin seni affetmek doğru olmaz. Fakat mademki can-ı gönülden tövbekar oldum diyorsun. Ölmeden evvel, mührü hü-

mayunumuzu nasıl taklit ettiğini söyle.

— Pek basit sultanım. Yumurtaları kaskatı oluncaya kadar suda pişirdim. Kabukları soyarak mührünüze tatbik ettim. Tersi, yumurta beyazının üstüne çıktı. Bunu pusulaya bastım. Bu muameleyi bir gün sabahtan akşama kadar yapınca, elime tamam 482 tane pusula geçti.

— Bunu da anladık. Aldığın paraları nereye veriyordun?

— Kumara şevketlüm!

— Vay, kumarda seni yutan da mı var?

— Çoook...

— Kimler bunlar?

— Bunlar iki çeşittir sultanım! Birincisi, yutulduğu halde hiç sinirlenmeyenler. İkincisi acemiler. Zaten bu iki cins kumar

meraklısından başkası, zar tuttuğumuzu bildiğinden bizimle oynamaz. Ben de bunların karşısında kızarım. Kızdıkça zar ters gelir. Yutulurum.

— Öyleyse hiç kazanmaz mısın?

— Kazanırım.

— Ne zaman?

— Hani o ikinci kısım kumarbazlar vardı ya ... Acemiler. .. Iş-te onlar artık usta olunca, usta olduklarına kanaat getirilince, bende onları kazanmaya başlarım.

— Sinirlenmeyenler kurtulurlar mı?

— Kurtulurlar padişahım. Onlar zaten her yerde, her şeyden kurtulurlar.

— Pekala.

Sultan Abuzer, vezirlerine döndü:

— Söyleyin bakalım. Bu adama ne cezası verelim?

m

FERMANLI HOCA

Çorumlulann “Domuz Farmason” dedikleri mahkeme başkatibi köse sakal Macit Bey, Davavekili Cevdet Bey’e göz kırptıktan sonra Narlıca Köyü’nden Nurettin Hoca'ya döndü:

— Beri bak Uzun imam, dedi, biz Allah sayesinde birkaç kadeh içtik, sen de karnını tıka basa doyurdun. Kahveni eline verdiler. Cigarayı da baca dumanı gibi tüttürmektesin. Bu Cevdet Bey her ne kadar davavekili ise de, ev sahibi bulunmuş... Bize, ilerde çay bile demlese gerektir. .. Diyeceğim şu ki lafa başlamanın tam sırası... Senin haberin yok uzun efendi bu davavekili, bu mübarek perşembe gecesi bizi buraya neden topladı bakalım, padişah sofrası heybetinde sofrayı neden döktü?

Uzun imam gözlüklerinin üzerinden dava vekili Cevdet Bey’in çatık kaşlı ablak suratına baktı. Bir şey demedi.

Macit Bey:

— Niye sustun? diye sordu, bir domuzluğu olduğunu bildin o sebepten

sustun değil mi? Evet, davavekili kısmı bir domuzluğu olmayınca kalemi hokkaya bandırmaz. Neredeki sofralar döke ... Doğrusun Uzun Hoca! Domuzluk tamam! Hem de senin başına sarık gibi sanlacak bir domuzluk...

— Haşa! Ne Cevdet Bey'de domuzluk var, ne de domuzluk

bizim başımıza sarılabilir. Senin yüreğinde farmason fesadı olduğundan...

— Farmason fesadına kurban olayım! Sen elden gidiyorsun hey fukara, hünerlerin deftere geçecek ki, sonunda koca bir cilt kitap olacak. .. Sen bu Seyfettin Bey'i olur olmaz Jöntürk sürgünlerinden belleme ... Bunun kalemi üzerine, Osmanlı ülkesinde kalem aramayacaksın. Yazdığı kitapları görsen aklın çatlar. Yan-lannda Kerem kitabı halt etmiş...

Aman bu nasıl bir laf! Kerem kitabına böyle bir söz edilir mi?

Mübarek hak aşığı Kerem sultana dil uzatamla...

— Keşiş kızma sevdalanıp dağ taş sürten serseri yoksa bizi mi çarpacak. Kerem'in Hak aşıklığı nasıl bir Hak aşıklığı ki aklım Aslıhan'a kitlenmiş de sofuyu arkasına alıp gurbete uğruyor.

— Sen Farmason olduğundan bilmezsin. Seyfettin Bey kitap yazmakta ise okumuştur. Keremin serseriliğini Rabbim cümlemize nasip ede ...

— Jöntürk sürgünü Seyfettin Bey, biçimli parmağıyla siyah bıyığının üstünü kaşıyarak gülümsedi.

Cevdet Bey:

— Kerem lafını Allah'm izniyle kapayalım da Nurettin Hoca, dedi, biz şimdi İstanbul gurbeti işinden açalım! Seyfettin bey bir harfini unutmadan kitaba alsın! Namın kıyamete kadar söylensin gezsin! Bilmeyenler bilsin, bilenler ezberine alsın!

— Bilenler ezberine nasıl alabilirmiş bre Macit Bey? Bizim İstanbul gurbeti işimiz öyle debdebeli kitap işi mi? Biz fukara bir köy imamı olup ve de Hak Teala'nın bir edna kulu bulunup... Hem biz kocadık yahu kitaba geçsek de kıymeti yok Bize şimdiden sonrası son nefeste imam...

— Sen eski topraksın! Sen daha sürüneceksin ki kara yılan kaç para eder! Bize kendini acındırmakla sen bu gece hiçbir şey

elde edemezsin hele davran!

Aslına bakılırsa Uzun İmam naz etmiyor, boğazına tıkanan sevinçten kendisini kurtarmaya çalışıyordu, içinden, “Herif bizi kitaba yazacak gördün mü buyur bakalım!” diye fıkır fıkır kaynamaya başlamıştı.

Macit Bey malını öven at cambazı gibi kolunu imamdan yana uzatarak:

— Sen bunun böyle kıvrandığına hiç aldanmayacaksın Seyfettin Bey, dedi, laf bilmediğinden, lafa üşendiğinden ağır almıyor. Tadını çıkarıyor. Bundaki laf Ingilizin hariciye nazırında yoktur. Neden mi? Bizim Çorum’umuzun medresesi gayetle yamandır da ondan ... Bizim medresemiz Yozgat’ın Ankara'nın medreselerine hiç benzemez. Bizde yetişen kara mollanın en sümüklüsü Mekke’ye Medine’ye müftü gider. Uzun Hoca'mıza geldin mi say ki şeytanların mecelle müderrisidir. Şeytanlar bütün namertlikleri bundan belleyip şeytanlık zanaatına öyle girişirler. Beline, bizim Uzun Imam'dan peştamal bağlamamış, ensesine bizim uzun imamın çıraklık şamarını yememiş şeytanı ben şeytandan bile saymam!

Uzun İmam Seyfettin Bey'e mahcup mahcup gülümsüyordu:

— Sağ olsun Macit Bey, bizi sevdiğinden kendi ilmini bizde gösterir, dedi, Farmason Macit Bey dururken şeytan hocalığı bizim ne haddimize!

— işte bu söz doğru! Şimdi Narhca'da köy hocası durduğundan umum şeytanlar üzerine müftü değilsin, kör şeytanlarına karışır oldun. Şakayı bırakalım, meseleyi bilmezsiniz Seyfettin Bey, bu bizim Uzun İmam vaktiyle işe kahretti. Az kalsın Kaf Dağı'nın arkasına göçecekti. Az kala bu devlet kuşu pırradak uçuyordu. Biz vaktinde davranıp “bre medet!" diye eteğine yapıştık da güçle caydırdık. Şimdi de istese gider sizin İstanbul’un

Ayasofya’sma başimam olur.

Uzun lmam:

— Aman beyim, dedi, Macit Bey bizi sevdiğinden... Ne haddimize a herif! Bizden geçti, bizden geçeli hanidir.

— Sen dilediğin kadar gizlen! Mal meydanda...

— El tutmaz göz görmez!

— Göze diyeceğim yok! Şimdi gözlüğünü çekip alının parmaklarını göremezsin... Lakin el tutmaz lafını sen kime söylemektesin. Kafamı kızdırma, Narlıca gelinlerinden on tane şahit indirir. .. Yahu nedir? Kendini bizim Seyfettin Bey'in bilmezliğine getirip süte sokulmamış ak kaşık yerine mi göstereceksin!

Davavekili Cevdet Bey:

— Evet keselim de hoca meseleyi bir güzel anlatsın, dedi, neler canım! Say ki olmuş işleri söylemiyor da cenk kitabı okuyor. Haydi başla hoca! Bir ucundan başla ki namın yeniden dünyayı tutsun, Müslümanlar, "böyle bir ilim deryası, nasıl bir bela! Derinliğinde değme din ulusları gark olurlar da, hırıldayarak boğulurlar!" diyerek parmak ısırsınlar! Başla haydi!

Uzun lmam fazla bekletmedi, derakap bağdaşı çözüp iki dizi üstüne geldi. Gözlüklerini düzeltti. Öksürdü. Nereden başlayacağını araştırır gibi bir zaman ellerine baktı:

"Bu, dediğim mesele eski en azından yirmi, yirmi beş yıl oluyor. Çin'den Hindistan'a, oradan Serendip Adası'na geçtim. Niyetim Hazreti Adem türbesi hacılığı... Yollar gayet korkunçlu... Arslanlar dağı, kaplanlar dağı geçilecek. .. Oradaki arslan kaplan bildiğimiz orman mahluku değil, cin peri arslanları ... Kurşun işlemez ki yanına tüfekli birkaç zeybek ala da gidesin. Haklarından dua kuvvetiyle gelinirse gelinir. . Duası da ayn bir dua... iyice ezberine alacaksın. Önünü kestiler mi, yüreğini bozmadan, sırasını şaşırmadan okudun ne güzel! Okuyamadın da pepelemeyi düştün mü paralandın gitti. Bize bu yolun duasını Semer-kant'taki şeyhler şeyhi belletmiş. Uzatmayalım Hazreti Adem türbesine salimen gittik, salimen döndük. Serendip'e gidiş serencamını naklediversem ayrı bir kitap olur.

Seyfettin bey bilir ya, Hazreti Adem türbesi hacılığından sonra kendini koyuvermezsin. Çileye gireceksin. Yetmiş gün dünya lafı edilmeyecek, oruç tutulacak! Bu zaman içinde yüreğine doğanı işleyeceksin. Biz de Hindistan'a döndük. Bombay'ın büyük camisine posnı serdik. Bir köşeyi dönmüşüm, dünya ile aramıza bir perde çekmişim. Yetmiş günde yiyeceğin günde üç öğün birer zeytin tanesiyle üç sokum kara ekmek. .. Yetmiş günün sonunda birde baktım, bizim yüreğimize karanlık dünya doğmuş...

Macit Bey bilmezden gelip yavaşça sordu:

— Nasıl doğuyor bu karanlık dünya?

— Üç gece üst üste rüyalandım. Bir derviş gördüm. Derviş. "Karanlık

dünya... Karanlık dünya!" diyerek üstüme yürüdü.

— Nerde bu karanlık dünya?

— Hey yarabbi! Bilmez gibi... Böyle bir karanlık dünya vardır Macit Bey, kitaplarda yazılı... Ondan ilerisi buzlar dünyası... Karanlık dünyada üçay gece üç ay gündüz... Yetmiş gün tamam olunca Bombay'dan bir gemiye bindik. Basra'ya çıktık. Arkamızda iki şakirt...

— Ne şakirti?

— Bildiğimiz şakirt... Bombay şeyhi yanımıza iki şakirt kattı. Bunlan Fatih Medresesi'ne yerleştireceğim!

— Bu şakirtler nasıl bakalım? işe yarar cinsten mi?

— Ne gibi?

— Yani zülüflü şakirt mi, yoksa zülüfsüz mü?

— Sen işin şakasındasın Macit Bey! Biz can kaygısına düşmüşüz! Bizi telaşe almış ki Rabbim bir Müslüman kuluna vermesin!

Ben sıkıntıdan tere gark olmuşum... Zırıl zırıl terlemekteyim ki denize düşmüş gibi.

— Ne teri?

— Yahu karanlık dünya dedik ya... Bize karanlık dünyaya gitmek görünmedi mi?

— Baba çıksın! Gitmeyiver.

— Gitmeyiver dile kolay! Pekiyi biz nerden geliyoruz böyle-ce? Hazreti Adem türbesinden gelmiyor muyuz? Kitap ne yazıyor bakalım? "Hazreti Adem türbesi dönüşü yetmiş gün çile gerektir ve de yüreğine doğan yere gidip hizmet etmek gerektir: Ey kulum, yüreğini saniyede yetmiş bin kere yokladığımı bil! Ayağım sıkı bas!" Karanlık dünyaya insan oğlundan gidip gelmiş bir tek kişi var. O da Peygamberlerimizin baştatan Ebu Vakkas ... Karanlık dünyadaki ecnebiler şahına peygamberin namesini götürdü, Hak dinine çağırıp döndü. Ne diyorduk, evet, biz şimdi-cik Basra'dayız! Dediğim gibi, bize dehşet elvermiş. Can pazarına düşmüşüz. Akıl baştan zıplamış gitmiş. Gözümün önünde "Karanlık dünya" diye nara salan koca derviş... Benim soluğum ağzıma sığmamakta ... "Medet ya pir! Medet hey bre medet" diye inildemekteyim. Basra'nın bezirgan hanında bize

kim imdat edebilir?

Macit Bey gene sordu;

— Sakın yol parasına sıkışmış olma? Navlunu kaç bu karanlık dünyanın?

— Para ne demek Macit Bey? Basranın bezirgan hanı nasıl bir yer? Basranın bezirgan hanında paradan kolay ne var? Bir mendil gezdir, dakikasında bin rupye topla! Rupye, yani hint kuruşu... Sana şimdi bin kuruş sadaka çok görünür, ama oraların bezirgan hanlarını bizim Çorum'umuzun Veli Paşa Hanı'na benzetmeyeceksin. Şurda yatan miskin herif altını deve katarıyla taşır, berideki dilenci kılıklı bedevi katır yüküyle ... Görünüşe hiç aldanmayacaksın, zira hepsi namlı birer bezirgan!

— İyi imiş!

— İyi olmaz mı? Lakin bizim derdimize para derman olamaz. Gecenin bir vakti millet rahatça uyumuş. Ben:

— Senin Hazreti Adem türbesinde işin neydi sakalına tükürdüğüm... diyorum. Senin bildiğimiz, Kabe hacılığı neyine yetmezdi ki başına bu belayı sardın hey uzun kavat, diye kıvranıyorum.

Bunalmışım da iyice şaşırtmışım! İşte tam bu sırada kapı dibinde yatan heriflerden biri kalktı. Bizi doğrulayıp geldi, karşımıza dikildi.

— Tanıdık mı? Nasıl bir herif?

— Bildiğimiz dilenci... Han bekçileri sevaplarına kondurmuşlar. Tepeden tırnağa çıban kaplamış bir herif ki saldığı pis koku adam öldürür. Böylesinin, bezirgan hanlarında işi yoktur amma bekçibaşı, besbelli acımış da:

“Şuraya kıvrıl! Yarın da erkenden def ol! Seni gözüm görmesin,” demiş.

lşte bu dilenci karşıma dikildi de ne dedi bakalım?

— Ne diyecek! “Allah rızası için biraz ekmek...” demiştir.

— Bilemedin Macit Bey. Arapça üzerine: “Ya Nurettin Hoca!” dedi, “Karanlık dünyayı aklından çıkar. Allah seni buraya kadar güzelce sınadı. Bu sınamadan yüz aklığı ile çıktın. Buradan doğruca İstanbul'a gideceksin. İstanbul’da sana hizmet var!” demesin mi? İşte oracıkta

bana bir hal oldu Macit Bey, say ki başıma balta sapıyla vurdular. Gövdem mi başımın altından geçti gitti, başım mı gövdemin üzerinden uçtu bilmem! Kendimi yokluyo-rum, yüreğimde bir ferahlık... Yokluyorum, ayaklarımı yere vursam kuş gibi uçacağım! Uçmaya uçacağım amma gel gör ki bedenim erimiş... Kaba yel yemiş kar da, öyle değil... Davranıyorum, ah ah... Bir zaman sonra fikrimden kara duman biraz kalkmış olmalı... “Bre bedevi! Sen bizim adımızın Nurettin olduğunu nasıl bildin? Şu kadar zamandan beri karanlık dünya korkusuyla boğuştuğumuzu nereden kestirdin?” diyerek herifin yakasına sarılmak için sıçrayacağım. El kol kalkmadıktan başka, dil diş de kitlenmiş... Senin anlayacağın Macit Bey akıl başa geldi amma bu sefer de güç yetmiyor. “Bu herif yüzde yüz Hızır peygamber!” diyorum, “aman elini yapışıp başparmağına bak alçak Uzun lmam diyorum!”

— Başparmağında ne var?

— Bilmez gibi, hey Allah! Hızır peygamberin başparmağı kemiksiz olur.

— Macit Bey elini kaldırdı:

— Sen her kemiksiz başparmağa ne diye saldırırsın namussuz!

Uzun lmam ayıplamış gibi başını salladı:

— Dini bütün Müslümanlar, Hızır uğradığını bu kemiksiz parmaktan bilirler de ondan ... Bunlar hep aklıma geliyor, lakin dediğim gibi, hoplayamıyorum, Sonunda bizi bir uyku bastırdı. Hırpadak dalmışım. Sabahleyin uyandım ki güneş bir mızrak boyu yükselmiş. “Aman bu neyin nesi! Ben kendimi bildim bileli üzerime sabah güneşini doğdurmamışım!” derken geceki miskin dilenci aklıma geldi. Gelmesiyle “hay bre!” diyerek zıpladım, kapıya doğru seğirttim. Basra'daki bezirgan hanlarının kendi kanunları vardır. Bu kanunlar vakıf fermanlarında birer birer yazılıdır. Bazısı yatsıya kadar yolcu alır, yatsıdan sonra padişah gelse kapısı açılmaz. Seni, kapının dışında kurt kuş paralar da imansız han bekçileri feryadını bile duymazlar. Bazısına sabaha kadar yolcu girer. Böylelerinin aş ocağı hiç sönmez, her yolcuya bir tas çorba, bir okka ekmek, bir mum, bir torba yem verilir. Bunlar sultan vakfı olduğundan bedavadır.

— Çok iyi imiş! Burada olsa hepimiz gezginci kesilir yollara dökülürüz.

— Yagma yok! Elbet buna da bir çare düşünmüşlerdir. Arabistan’ın bezirgan hanlarında gece nizamı ayndır amma sabah kanunu birdir.

Her uyanan bineğini çekip, heybesini sırtlayıp, “Eyvallah!” diyerek keyfince savuşamaz. Kapılar açılmadan han tellalları feryat ederek dolaşırlar:

“Duyduk duymadık demeyin! Eşyalar keseler iyi yoklansın! Kapılar açıldıktan sonra yitik davası görülmez! Yitik davası görülmez Haaa...” Kapılar ancak yitik davası yoksa, ya da görüldükten sonra açılır. Herifler bu sefer nazikçe:

“Vakittir. Yolcu yolunda gerek! Ugur ola! Allah kazadan beladan, yaramaz adam şerrinden koruya!” diyerek milleti yola koyarlar. Ben “yitik davası görülmez haaa...” feryadıyla uyanmışım. Baktım, daha kapılar kapalı... ‘Tamam!” diyerekten koştum: “Aman bedevi nerede? Hani akşamki bedevi” diye dolanmaya başladım. Şakirtler:

“Nasıl bedevi diye sordular. Kılığım kıyafetini anlattım hep aradık. Yok Allah yok! Kapıya koşuyorum, kale kapısı gibi demir kanatlar sürgülü... Önünde yarı bellerinden yukarısı çıplak kuzguni Araplar nöbette... Yanaşan olursa:

“Yektir Allah yek” diye nara vurup kılıç oynatıyorlar ki korkunçluklarından değme babayiğidin dudağı yarılır. Ben dört dönüyorum:

“Namussuz Uzun imam! Şimdi ettin mi kendine edeceğini? Buyur bakalım.” diyorum, ama ağzımda tükürük kalmamış, yutkundukça boğazımın derileri soyuluyor. Sonunda amansız kalınca bekçibaşıya koştum:

— “Şurada bir fukara bedevi vardı, ne oldu, bulamıyorum” dedim.

— “Buradadır ne olabilir?” dedi.

— “Hani ya?” dedim.

— “Dur bakalım Allah Allah!” dedi.

Bir de birlikte aradık: Herif uçmuş, herif duman olup bacadan göğe çekilmiş. Kapıya yakın yatanlara sorduk. Bunlar.

“Evet, öyle bir bedevi vardı. Bir şey mi aşırmış? Aman, eyvah!” diyerek keselerine davrandılar. Bekçi başı bu işe çok kızdı:

“Ne demek olsun?” diye kafasını bir vakit yumrukladı. Sonunda bana:

“Neyini çaldı, paranı mı?” diye sordu.

“Yok, bir şeyimi çalmadı, her şeyim tamam. Bana o bedevi lazımdı” dedim. Herif birden öfkelendi:

“Bir şeyin kayıp değil de sen bizi sabahtan beri ne demeye bunaltırsın kara sakal, otur oturduğun yerde ...” diyerekten bağırdı. Herif meseleyi bilmediğinden haklı ... Bense bu dünyayı, öbür dünyayı yitirmişim... Ama yüreğimizdeki vesvese de Hızır peygamberle beraber savuşup gitmiş. lçim İstanbul’u çekiyor ama nasıl çekiyor, sıla hasreti de öyle değil... Tabanı yanmış it gibi Basra’nın bezirgan hanında dolanıyorum da aman bana bir İstanbul kervanı!.. diye yalvarıyorum. İşte o gün Rum diyanna giden bir kervana katıldık

— Şakirtler?

— Şakirtler de beraber Macit Bey. Ver elini ya İstanbul şehri! dedik. Bir mübarek ramazan günü Büyükköy’e vardık. Bü-yükköy, yani İstanbul... Ayasofya Camisi'ne gittim ki kıyamet günün Arasat meydanı. Fes kavuk sarık külah birbirine karışmış. Siz bizden iyisini bilirsiniz. İstanbul “hal sahibi” bir memlekettir. Gündüz akşama kadar lanet yağar, gece sabaha kadar nur yağar. Gavurluk Müslümanlık hep orada... Biz milleti yara yara yüksek kürsüye yaklaştık.

— Şakirtler?

— Şakirtlere, Allah’ın inayetiyle, ne olmak ihtimali var? Arkamızdan izimize basarak geliyorlar. Yaklaştıkça kürsüdeki hocanın heybetinden aklım dağıldı. Kolay değil koca İstanbul’un Ayasofya’sma başimam olmuş. Kavuğuna kollann kavuşmaz, Hâşâ ki, Kuran ortadan kalksa oturup yenisini meydana getirecek bir ilim deryası... Başimamı ne yapacaksın, herifin lafını dinlemeye gelenlerin en kötüsü bizim buranın hıdırlık şeyhiyle tutuşur ve de ferahça kazanır. Cemaat, garipliğimizi bildi de: “Buyur hoca” dedi. Elimi kulağıma siper edip bir zaman dinledim. Herif laf etmiyor, ağzında cevahir taşı saçıyor. Üzerime bir korku çöktü, “Ne mümkün bre Uzun Hoca! Senin burada adın okunur mu?” dedim. Herif bitirdi, amini çekti. Millet cehennem azabı korkusuyla hökür hökür ağlamaya başladı. lşte o sıra bana bir hal oldu Macit Bey. "İki laf da ben de var hey İstanbul ahalisi! Durun, dağılmayın!” diye bağırarak kürsüye doğru yürümez miyim? Bazısı:

“Hele haddini bilmez,” dedi. Bazısı: “Bırakın bakalım neyin nesi.” diye benden yana çıktı. Başimam...

IÇINDEKILER

Gülen Azap Hanı adlı bu öykünün başlığı ve ilk birkaç satın Kemal Tahir tarafından aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir:

KANLI PALANGA HANI

— Neden Kanlı Palanga Hanı olmuş buranın adı?

— Palangaymış çok eskiden.

(Kanlı da ondan)